

**LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ**

Cilt XIV / Volume XIV
Sayı II / Issue II
Aralık 2023 / December 2023

**EUROPEAN UNIVERSITY OF LEFKE
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES**

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Examining the Relationship between Credit Ratings and Country Risks in Greece: Insights from Political and Economic Factors

Yunanistan Örneğinde Kredi Notları ile Ülke Riskleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Politik ve Ekonomik Faktörlerden Analizler.....104-119
Mehmet Kondoç

Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda Örgütsel İletişimin Önemi

The Importance of Organisational Communication in Physical Therapy and Rehabilitation.....120-135
Atikullah Gıyasi, Ekin Taçalan

Investigation of the Job Satisfaction, Motivation and Organizational Commitment Levels of Academics

Akademisyenlerin İş Doyumu, Motivasyonu ve Örgütsel Bağlılık Düzeylerinin İncelenmesi.....136-160
Sonay Dericioğlu, Tolga Öz, Egemen Özkan

60 Yıl Sonra ABD Arşivlerindeki Cenevre Görüşmeleri Belgelerine Yeniden Bakmak

Looking Again to the Geneva Talks Documents in the US Archives After 60 Years.....161-188
İlksoy Aslım

The Quality of '20-Year-Old' Democracy in Nigeria: From Authoritarian to Democratic Hybridity?

Nijerya'da '20 Yıllık' Demokrasinin Niteliği: Otoriterlikten Demokratik Melezliğe Doğru Mu?.....189-210
Victoria Satu Jatau, Nur Köprülü

**LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ**

**EUROPEAN UNIVERSITY OF LEFKE
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES**

Cilt XIV / Volume XIV
Sayı II / Issue II
Aralık 2023 / December 2023

Sahibi / Owner

LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ / EUROPEAN UNIVERSITY OF LEFKE

Editör / Editor

Prof. Dr. Ali DAYIOĞLU

Yardımcı Editör / Vice Editor

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KARŞILI

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Oğuz KARAKARTAL

Prof. Dr. Carolina SMOCHINA

Prof. Dr. Elif Asude TUNCA

Prof. Dr. Ebru OĞURLU

Prof. Dr. Zihniye OKRAY

Prof. Dr. Derviş KIRIKKALELİ

Doç. Dr. Muhittin Tolga ÖZSAĞLAM

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Akif TABAK - İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. Cem TANOVA – Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Prof. Dr. Fatih ÇETİN - Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Prof. Dr. Gencay ŞAYLAN - Lefke Avrupa Üniversitesi

Prof. Dr. H. Nejat BASIM - Başkent Üniversitesi

Prof. Dr. Himmet KARADAL - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Prof. Dr. Hulusi Cenk SÖZEN - Başkent Üniversitesi

Prof. Dr. Emre ERŞEN - Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Nurşin GÜNEY - Nişantaşı Üniversitesi

Prof. Dr. Nuri ERİŞGİN - Lefke Avrupa Üniversitesi

Prof. Dr. Serhat BURMAOĞLU - İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa ÖZBİLGİN - Brunel Üniversitesi

Prof. Dr. Sevin UĞURAL - Doğu Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Hakan GÜNEŞ - İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Suna Gülfer IHLAMUR ÖNER - Marmara Üniversitesi

Kapak Tasarımı / Cover
Bülent BİLGİN

Yazışma Adresi / Correspondance
Lefke Avrupa Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Gemikonağı – Lefke
KKTC

European University of Lefke
Journal of Social Sciences
Faculty of Economics and Administrative Sciences
Gemikonağı – Lefke – TRNC
Mersin 10 TURKEY
İletişim / Contacts
+ 90 392 660 20 00
jss@eul.edu.tr
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/euljss>
<http://euljss.eul.edu.tr/>

ISSN: 1309 – 2294
e-ISSN: 2148 – 8169

LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi iki hakemli bir dergidir / EUL Journal of Social Sciences is a double blind peer-reviewed journal.
Sosyal Bilimler Dergisi EBSCOhost, ROAD ve SOBIAD tarafından indekslenmektedir / EUL Journal of Social Sciences is indexed in EBSCOhost, ROAD and SOBIAD.

Subscriptions / Abonelik

Yıllık 50 TL olan abonelik bedeli İş Bankası LAÜ Şubesi 6806199 numaralı, Lefke Avrupa Üniversitesi hesabına yatırıldıktan sonra adres bilgisi dergimize iletilmelidir / Subscribers are required to notify us after depositing an annual fee of 50 TL to the following bank account: İş Bank LAÜ Branch, account number 6806199, account owner European University of Lefke.

(IBAN: TR27 0006 4000 0016 8060 0001 99)

UYARI

Tüm yayın hakları saklıdır. Bu derginin hiçbir bölümü, LAÜ'den alınmış yazılı izin olmaksızın hiçbir biçimde ve hiçbir yöntemle yeniden üretilemez ve dağıtılamaz. LAÜ Sosyal Bilimler Dergisinde ileri sürülen görüşler ve ifadeler tamamen yazarlara aittir. Dergide yayınlanmış olması, bu görüş ve ifadelerin editör veya LAÜ tarafından benimsendiği anlamına gelmez.

DISCLAIMER

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced and disseminated in any means without the prior written permission of the EUL. Statements and opinions appearing

in the EUL Journal of Social Sciences are solely those of the authors and do not imply endorsement by the editors, advisors or referees of the journal, or the EUL.

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN CREDIT RATINGS AND COUNTRY RISKS IN GREECE: INSIGHTS FROM POLITICAL AND ECONOMIC FACTORS

YUNANİSTAN ÖRNEĞİNDE KREDİ NOTLARI İLE ÜLKE RİSKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: POLİTİK VE EKONOMİK FAKTÖRLERDEN ANALİZLER

Assist. Prof. Dr. Mehmet Kondoz
European University of Lefke
Faculty of Economics and Administrative Sciences
Department of Economics
mkondoz@eul.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9312-0148

Gönderim 8 Mart 2024– Kabul 22 Mart 2024
Received 8 March 2024– Accepted 22 March 2024

Abstract: The role of credit rating agencies in evaluating the creditworthiness and assessing the level of vulnerabilities of nations is essential not only for domestic and foreign investors to calibrate their portfolios but also for economists and policymakers to find better ways to stabilize the nation's risks, such as political and economic vulnerabilities. Based on this explanation, this paper examines the causal relationship between credit rating announcements and economic- and political-based country risks for the case of Greece in the 20 years, covering monthly data from 1999 to 2018. As far as current research is concerned, this is the initial attempt to investigate this nexus from a risk perspective, as the paper considers risk-based data for the empirical analyses. The empirical results demonstrate a unidirectional causal influence of political risk on sovereign credit risk in Greece, but a two-way causal link between sovereign credit risk and economic risk. We end by providing specific suggestions and opinions to both economists and policymakers in Greece, as the empirical results are crucial for policymaking decisions to be implemented, if necessary, to be more effective and sustainable governmental and economic decisions.

Keywords: Economic risk; political risk; sovereign credit ratings; causality; Greece.

Öz: Kredi derecelendirme kuruluşlarının ulusların kredi değerliliğini ve kırılganlık düzeyini değerlendirmedeki rolü, yalnızca yerli ve yabancı yatırımcıların portföylerini ayarlamaları açısından değil, aynı zamanda ekonomistler ve politika yapıcılar için de siyasi ve ekonomik istikrarlılıklar gibi ülkenin risklerini istikrara kavuşturmanın daha iyi yollarını bulmaları açısından önemlidir. Bu açıklamadan yola çıkarak bu çalışma, kredi notu duyuruları ile ekonomik ve politik bazı ülke riskleri arasındaki nedensel ilişkiyi Yunanistan örneğinde 1999'dan 2018'e kadar olan aylık verileri kapsayan 20 yıllık dönemde incelemektedir. Bildiğim kadarıyla, bu ilişkiyi risk perspektifinden yürüten ilk çalışma girişimidir; zira makale ampirik analizler için riske dayalı verileri dikkate almaktadır. Ampirik bulgular, Yunanistan'da ülke kredi notları ile ekonomik risk arasında iki yönlü nedensellik ilişkisi olduğunu, siyasi riskin ise ülke kredi notlarında tek yönlü nedensellik etkisi olduğunu göstermektedir. Ampirik sonuçlar, gerekirse daha etkili ve sürdürülebilir hükümet ve ekonomik kararların uygulanmasına yönelik politika oluşturma kararları açısından hayati önem taşıdığından, Yunanistan'daki hem ekonomistlere hem de politika yapıcılara özel görüşler sunmakla bitiriyoruz.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik risk; politik risk; ülke kredi dereceleri; nedensellik; Yunanistan.

1. INTRODUCTION

Due to global integration, worldwide economies and financial markets have become more dependent on each other and have faced numerous opportunities and risk factors for over several decades. This is primarily because of the encouragement of cross-border general transactions and international trade between nations in many fields in the late 1980s and early 1990s. Along with this economic integration and global dependence, government officials and economic policymakers, especially in developing countries, are looking to find methods to enhance liberalization and global integration with international markets in order to establish an investable environment for foreign investors, to have a share in overall international activities, and thus to increase economic, financial, and even political stability.

On the other hand, such global integration of nations can also bring risk factors, as stated above. Due to the complex nature of the global finance and economic environment, investors need to consider several domestic and international factors to construct their global investment strategies, which demand greater attention and examination process. Not only local and foreign investors would be experiencing this sophisticated environment, but also economic policymakers and officials should take into account worldwide financial and economic conditions and improvements, and their possible deterministic consequences to avoid any risk transmissions and, thus, execute more suitable and solid financial and macroeconomic strategies to maintain global policy coordination.

For instance, the subprime mortgage crisis that emerged in the US in 2007 affected the functions of the credit market and financial stability; risk premiums increased, and asset values were significantly lost within the country. The underlying factors of mortgage-based credit risks were the failure of loans distributed to high-risk segments to return to the financial system and the increasing losses in the banking sector due to the falling housing prices. After that, the growth and prosperity period of the US that had been observed in the country since the early 2000s stopped; the systemic risk and financial risk led to the economic slowdown and lower employment rates, and thus, the US faced the vital consequences of economic instability (Reinhart and Rogoff, 2008). Due to international finance and economic activities, the credit crisis in the US transmitted to cross-border nations and ignited the 2007 – 2008 global financial crisis. It has caused severe problems in the world economy (especially in developing countries), such as economic slowdown and contraction, rise in the rates of job loss, adverse impacts on the balance of payments, decrease in foreign direct investment, instabilities in exchange rates, decrease in financial aid to developing economies, the collapse of financial markets, and even political based instabilities (Te Velde, 2008).

Specifically, Greece, a developing country in the Eurozone, faced the harmful effects of such financial volatility spillover during and after the global financial crisis. Greece faced a sovereign debt crisis stemming from the impacts of the worldwide-felt financial crisis of 2007-2008 and the fallout from the US mortgage catastrophe in 2007. At the time, it has been investigated that the crisis in Greek government debt was instigated by inherent weaknesses in economic and financial systems, as well as

unsustainable monetary and fiscal policies (Featherstone, 2011). This highlights not just the financial and economic fragilities but also the political vulnerabilities that occurred in Greece.

Due to these facts, the complex nature of global integration in worldwide economies has encouraged investors and policymakers to be more cautious. It highlights the importance of risk assessments and sustainable policy coordination. Moreover, these factors highlight the crucial role of credit score organizations, such as Standard & Poor's (S&P), Moody's, and Fitch Ratings, have in the global economies and in determining nations' credit risk levels.

Credit rating agencies provide independent and objective information on the nation's potential to cover its present and forthcoming obligations by considering mainly nations' economic, financial, and political behaviors (Bissoondoyal-Bheenick, 2005). On the one hand, investors can assess whether a country is suitable for investment and make efficient decisions on their investment portfolio by considering sovereign credit rating announcements while evaluating. On the other hand, policymakers and economists can use the sovereign credit rating of those credit scoring agencies and their impact on a nation's economy to make suitable and effective macroeconomic decisions, if needed, to make critical and sustainable policy choices. In this manner, credit rating agencies have created a global and standardized scale of credit risks for nations, enabling objective data of credit ratings and transparency worldwide. Since nations' financial and economic activities can be transformed into credit rating reports, the significant impacts of credit rating agencies have started to be seen in the behavior of economies.

The impacts of sovereign credit scorings of three key credit scoring organizations, S&P, Moody's, and Fitch Ratings, are more likely captured in developing economies throughout the literature. This is because they are less stable, vulnerable to exogenous factors, and have fluctuating financial and economic activities concerning developed economies. When we look at the previous studies in the literature, Chen et al. (2016) examined the effects of sovereign credit ratings on macroeconomic indicators, such as GDP growth and inflation for the case of selected 103 countries; Sensoy (2016) showed the determining factors of sovereign credit scorings and their determining impacts on countries' stock markets and exchange rates for the case of Latin American countries. It has been also shown that there is a two-way causal effect between political risk and sovereign credit risk in South American countries (Kirikkaleli and Ozun, 2019).

Thus, based on the above-mentioned history of Greece's country vulnerabilities, the present study finds Greece an interesting case to research and aims to elucidate the nexus among sovereign credit risk and political- and economic-based risks of Greece. Moreover, the linkage among sovereign credit ratings and economic- and political-based risks in Greece, one of the developing countries in a developing Balkan region, has yet to be specifically examined.

Since the 1990s, the countries in the Balkan region have undergone significant changes by integrating their economies and financial systems with the global economies, enabling them to have a share in international financial transactions and to

improve their macroeconomic policies according to the global rules and regulations. With the help of global integration, this contributed to the nations in the Balkan region with financial, economic, and political stability. However, due to the absence of sufficient financial capital, access to capital and financial leverage, and general vulnerabilities concerning developed countries, the nations in the Balkan area, especially Greece, have found themselves in a difficult situation while coping with the 2008 worldwide financial catastrophe (United Nations, 2009B). Consequently, Greece became one of the most affected countries, with Ireland during and after the global financial disaster, turning into a massive sovereign debt crisis in particular (Basturk, 2015). Consecutively, credit scoring organizations have assessed and revised the credit scores of nations and lowered the credit rating of Greece. These significant issues and outcomes eventually affected the level of foreign direct investments, and hence, economic, financial, and political instabilities were triggered.

Therefore, the current examination aims to observe the causal nexus between sovereign credit ratings and economic- and political-based instabilities within the risk framework for Greece's case in 20 years covering from 1999 to 2018. The other contributing factor of this study is considering the economic and political risk indices extracted from the Political Risk Services (PRS Group) and the three major credit rating agencies' rating announcements. The present research proposes to shed light on existing literature by finding the nexus between (1) sovereign credit ratings and economic risk and (2) sovereign credit ratings and political risk in the case of Greece.

2. LITERATURE REVIEW

Numerous researches in the literature have inspected the decisive factors of sovereign credit scores and the impacts of credit scoring on a nation's monetary, financial, and political variables. For instance, it has been investigated that the macroeconomic factors such as default history, interest rate, consumer price index (CPI), and external debts can explain credit scoring declarations in Jüttner and McCarthy's (2000) study of examination of the determining aspects of credit scoring organizations' assessments in the case of the Asian crisis. Moreover, the impacts of sovereign credit risks on the macroeconomic variables have been examined by scholars (Reisen et al., 1998), especially in developing countries (Reisen & Von Maltzan, 1999). As per Amstad and Packer (2015), sovereign credit score updates by rating organizations have significant, versatile effects on both home-based and worldwide levels. Parallel to this, Canuto et al. (2012) examined 66 countries worldwide and found that economic—and political-based explanatory variables are the critical determinants for sovereign credit rating changes. Moreover, Chee et al. (2015) found that economic freedom is a key variable for sovereign credit rating agencies' decisions based on a broad data set from 53 countries.

Considering the linkage among sovereign credit scores and political-based indicators, Mellios and Paget-Blanc (2006) have concluded that the corruption index and government spending and income are key drivers for the sovereign credit risk in the case of 86 countries. More recently, Teixeira et al. (2018) showed that sovereign credit rating changes, especially for developing countries, are affected by default history, corruption, political constancy, public debt, liquidity risk, external debt, and unemployment. Moreover, Afonso et al. (2012) pointed out that the sovereign credit

rating announcements affect government stability and budget for the EU countries. Accordingly, Afonso et al. (2014) found the sovereign credit rating effects on financial markets and, thus, on the economic activities of the EU countries. Cai et al. (2018) examined the impacts of sovereign credit scores on the OECD and non-OECD nations. They found that sovereign credit risk levels affect foreign direct investment flows, creating financial, economic, and political instabilities for nations. Recently, Sonenshine and Kumari (2022) found that improving political instabilities can lower sovereign bond yields and improve credit rating outlooks by credit rating agencies. Moreover, as mentioned earlier, Kirikkaleli and Ozun (2019) studied the causal linkage among sovereign credit risk and political instability in Latin American countries. They found a two-way relationship effect between these variables for the nations.

More recent studies, such as Türk and Erarslan (2016), studied the effects and costs of the Greek Debt crisis and found the increased vulnerability of the Greek economy to external shock and pointed out that the crisis happened in Greece was due to the high budget deficits, public sector debts, insufficient per capita savings, and low economic growth. Moreover, Tsarouhas (2018) argued that the economic and financial crises in Greece are triggered mainly by government-based instabilities, which are the key determinants of political risks. In addition to this, Athari et al. (2021) emphasized that Greece had the highest and lowest sovereign credit ratings after 2000 until 2019 in the Balkan countries, which shows the significance of instabilities that occurred in Greece's economy during the 2007-2008 international financial catastrophe and the 2009 Greek sovereign-debt crisis.

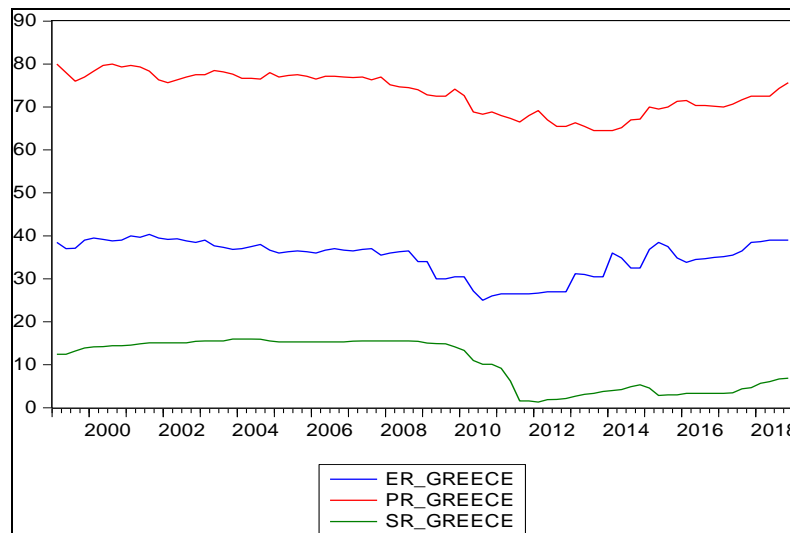
All in all, as seen in the literature, the outcome of sovereign credit assessments, especially downgrade revisions of the credit scores, can trigger economic, financial, and political conditions of both domestic and international economies. There are extensive studies on the decisive factors of sovereign credit risk and the impacts of sovereign credit scoring announcements. However, the study of the linkage among sovereign credit scores and economic- and political-based indicators from the risk perspective for the case of Greece has yet to be thoroughly examined, to the best of knowledge. According to the related existing literature and the above-mentioned reviews, this study finds the case of Greece interesting in conducting research and examining a causal nexus between sovereign credit risks and economic- and political-based risks. Therefore, this study aims to focus on this nexus in 20 years covering monthly data from 1999 to 2018 for the case of Greece within the risk framework and contribute to the present literature.

3. DATA AND METHODOLOGY

In this study, the economic risk and political risk indices datasets are considered from Political Risk Services (the PRS Group), and the sovereign credit rating data collected from 3 main credit scoring organizations, which are S&P, Moody's, and Fitch Ratings from official websites of these credit rating agencies. The data is collected monthly for each variable and covers 20 years time periods between 1999 and 2018. By employing the method of numerical transformation of Christopher et al. (2012), the sovereign credit announcements are transformed into a numerical scale and formed sovereign credit risks on a scale of 0 (equal to sovereign default) and 20 (equal to

sovereign solidity). **Figure 1** below shows the datasets collected in Greece, including the economic risk index, the political risk index, and sovereign credit risk.

Figure 1: Economic, Political, and Sovereign Risks of Greece

The present study first examines the presence of unit roots in time series by performing the Augmented Dickey-Fuller test (the ADF test) (Dickey and Fuller, 1981) before the study moves on employing econometric analysis in the selected data for Greece. The ADF test is explicitly designed to assess the time series under the null hypothesis of the existence of unit root against the alternative hypothesis of stationarity. The collected datasets are evaluated for unit root testing at their levels, and unit roots are found, which means they are non-stationary at levels. For this reason, the first differences in the collected data are taken on Eviews, and unit root testing is again applied. Thus, we found that the first difference in data on economic risk, political risk, and sovereign risk is stationary, and they do not have unit roots within 5% of critical values according to the ‘Schwarz information criterion.’ We also tested the presence of unit roots under other information criteria and found supportive results. Thus, we decided to consider the first differences between our datasets. Therefore, the unit root findings are obtained by employing the ADF test, and we have determined that the datasets of economic risk, political risk, and sovereign risk are stationary in their first differences. **Table 1** on the next page shows the unit root findings, and the first differences of datasets are shown as Economic Risk, Political Risk, and Sovereign Risk, respectively.

After finding the stationary patterns of economic risk, political risk, and sovereign risk datasets, we aim to do the selection of the lag orders of each dataset which is necessary for better empirical outcomes. Therefore, we constructed the Vector autoregressive (VAR) model to see the lag order selection criteria. For the VAR modeling of economic risk and sovereign risk variables in Greece, we find that the lag

length 6 is significant with major information criteria. In contrast, we find the most fitted lag length as 12 according to the major information criteria for the connection among political risk and sovereign risk variables in Greece. The tables in the next pages (**Table 2** and **Table 3**) show the lag orders selected by the multiple information criteria.

Table 1: Unit Root Test Results (ADF TEST)

Economic Risk			
Series at First Difference	T – Stat (ADF Test: -3.206)	Test Critical Values	Prob
	-2.901	5%	0.0235
Political Risk			
Series at First Difference	T – Stat (ADF Test: -7.093)	Test Critical Values	Prob
	-3.517	1%	0.0000
Sovereign Risk			
Series at First Difference	T – Stat (ADF Test: -4.924)	Test Critical Values	Prob
	-3.517	1%	0.0001

Table 2: VAR Lag Order Selection Criteria (Economic Risk and Sovereign Risk variables)

Endogenous variables: First differences of Economic Risk and Sovereign Risk variables						
Exogenous variables: C						
Sample: 1999Q1 2018Q4						
Included observations: 72						
Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	-213.4283	NA	1.361204	5.984120	6.047361	6.009297
1	-201.0324	23.75893	1.078145	5.750899	5.940621*	5.826428
2	-197.6249	6.341697	1.096422	5.767358	6.083562	5.893240
3	-194.4565	5.720774	1.122923	5.790457	6.233142	5.966691
4	-180.4032	24.59326	0.850504	5.511199	6.080366	5.737786*
5	-179.7832	1.050475	0.936278	5.605089	6.300737	5.882029
6	-168.8503	17.91788*	0.774730*	5.412508*	6.234637	5.739800
7	-168.6501	0.316904	0.864750	5.518059	6.466670	5.895704
* indicates lag order selected by the criterion						

Table 3: VAR Lag Order Selection Criteria (Political Risk and Sovereign Risk variables)

Endogenous variables: First differences of Political Risk and Sovereign Risk variables						
Exogenous variables: C						
Sample: 1999Q1 2018Q4						
Included observations: 64						
Lag	LogL	LR	FPE	AIC	SC	HQ
0	-171.7613	NA	0.782150	5.430040	5.497505	5.456618
1	-161.3510	19.84452	0.640250	5.229720	5.432115*	5.309454*
2	-160.3022	1.933889	0.702455	5.321942	5.659268	5.454832
3	-157.9898	4.118815	0.741326	5.374682	5.846938	5.560728
4	-148.7866	15.81809	0.631334	5.212081	5.819267	5.451282
5	-146.4643	3.846267	0.667409	5.264510	6.006626	5.556867
6	-144.7122	2.792462	0.719255	5.334756	6.211802	5.680268
7	-142.1626	3.903987	0.757360	5.380082	6.392059	5.778751
8	-134.8973	10.67099	0.689622	5.278040	6.424947	5.729864
9	-133.0501	2.597635	0.745587	5.345315	6.627152	5.850295
10	-128.1449	6.591376	0.734677	5.317027	6.733794	5.875163
11	-124.2524	4.987156	0.749617	5.320389	6.872086	5.931681
12	-110.4109	16.86936*	0.562557*	5.012841*	6.699469	5.677289
13	-109.8601	0.636839	0.642273	5.120630	6.942187	5.838233
14	-104.6360	5.713947	0.636751	5.082374	7.038862	5.853133
15	-102.8311	1.861259	0.706421	5.150972	7.242390	5.974887

* indicates lag order selected by the criterion

Before we elucidate the causal relationship between sovereign risk and political- and economic-based risk variables, we constructed the Engle-Granger residual-based cointegration test to detect the long-term relationship between sovereign credit ratings and economic risk, and sovereign credit ratings and political risk. Such a cointegration test enables us to see the long-term nexus among the variables by considering the stationarity of the variables and their residuals (Engle and Granger, 1987). By saying this, the residuals of each regression of data should be stationary without requiring any difference level. We employ a regression of sovereign credit ratings and economic risk (and sovereign credit ratings and political risk) and create their own residual series to test whether it is stationary or not. On the next page, you can see the regressions and the unit root test of the residual series (**Table 4** and **Table 5**). We find that the sovereign credit ratings and political- and economic-based risk variables in Greece are cointegrated, meaning that there is a long-term relationship among these variables.

Table 4: Engle-Granger Residual Based Cointegration Test (Economic Risk and Sovereign Risk)

Dependent Variable: Economic Risk in Greece				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 1999Q2 2018Q4				
Included observations: 79 after adjustments				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
Sovereign Risk in Greece	0.168829	0.198327	0.851268	0.3973
Constant	0.018202	0.156359	0.116411	0.9076

Null Hypothesis: Economic risk & Sovereign Risk Residual has a unit root				
Exogenous: Constant				
			t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic			-3.453154	0.0121
Test critical values:	1% level		-3.520307	
	5% level		-2.900670	
	10% level		-2.587691	

Table 5: Engle-Granger Residual Based Cointegration Test (Political Risk and Sovereign Risk)

Dependent Variable: Political Risk in Greece				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 1999Q2 2018Q4				
Included observations: 79 after adjustments				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
Sovereign Risk in Greece	0.339691	0.150565	2.256119	0.0269
Constant	-0.030964	0.118703	-0.260852	0.7949

Null Hypothesis: Political risk & Sovereign Risk Residual has a unit root				
Exogenous: Constant				
			t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic			-7.088735	0.0000
Test critical values:	1% level		-3.516676	
	5% level		-2.899115	
	10% level		-2.586866	

Considering the lag length, we found with the ‘VAR Lag Order Selection Criteria’ on Eviews, we performed the Granger causality test, which was first proposed by Granger (1969). It is one of the fundamental and popular causality methods used to examine the interactions between the selected datasets.

First, suppose we have two different variables, X_t and Y_t , and we aim to find the causal nexus between them. If X_t does granger-cause Y_t , this means that Y_t can be explained and triggered by considering not only the historical records of Y_t but also the past values of both X_t and Y_t . The same fact would be valid for the opposite direction, too.

Therefore, we aim to examine whether the past values of X_t can improve, cause, and trigger Y_t or not. The following steps show the mathematical definition of Granger causality by considering these variables.

$$X_t = \alpha_0 + \alpha_1 X_{t-1} + \dots + \alpha_z X_{t-z}$$

$Y_t = \beta_0 + \beta_1 Y_{t-1} + \dots + \beta_z Y_{t-z}$ where α 's β 's are the parameters, and both variables have a lag length of z (historical values back to time z). X_t Granger causes Y_t when;

- $E[Y_t | \beta_1 Y_{t-1} + \dots + \beta_z Y_{t-z}] \neq E[Y_t | \beta_1 Y_{t-1} + \dots + \beta_z Y_{t-z}, \alpha_1 X_{t-1} + \dots + \alpha_z X_{t-z}]$
- $\{\beta_1 Y_{t-1} + \dots + \beta_z Y_{t-z}, \dots, \alpha_1 X_{t-1} + \dots + \alpha_z X_{t-z}\}$, which shows the causation effect of X_t on Y_t and gives a better prediction for Y_t compared to its dataset $\{\beta_1 Y_{t-1} + \dots + \beta_z Y_{t-z}\}$.

The present study aims to provide significant insights by considering the causal nexus among sovereign credit scores and political- and economic-based variables within the risk framework. In summary, sovereign credit ratings are transformed into risk scores after the numerical transformation, and two country risk variables are collected from the PRS group, as mentioned in previous pages in detail. Later, unit roots in time series are tested, and the stationary data are obtained for an econometric analysis. Moreover, we find the most fitted lag lengths for the selected times series with the VAR Lag Order Selection specification in Eviews. This will enable us to choose not the higher order lag length but the proper lag length for the selected time series to minimize errors that can occur while doing the econometric analysis (Lutkepohl, 1993). In the next chapter, we provide the causal analysis test results to observe the causal association among sovereign risk and economic risk, as well as between sovereign risk and political risk, in the case of Greece.

4. EMPIRICAL FINDINGS

To be able to find the causal dependencies between sovereign credit ratings and economic- and political-risk variables for the situation of Greece, we conducted the preliminary data analysis; first, we found the ideal forms of the datasets by unit root testing and then found the suitable lag lengths for each dataset. Then, we conducted the Granger causality test for the causal linkage among sovereign risk and economic risk, as well as sovereign risk and political risk.

For the case of Greece, we obtained that sovereign credit scores have a causal effect on and trigger economic risk at the 5% significance level. Moreover, we also detected the inverse causal impact of economic risk on the sovereign credit scoring assessments at the 5% significance level. Therefore, we conclude that there is a feedback causality effect among sovereign credit scorings and economic risk in Greece for 20 years, covering the 1999 and 2018 time periods. On the other hand, we found that political risk in Greece significantly led to changes in sovereign credit grades at the 1% significance level throughout the years. Moreover, we detected a slight causal effect (compared to the impact of political risk) running from sovereign credit ratings to political risk at the 5% significance level. Therefore, we conclude that there is a strong causal effect from political risk to the sovereign credit ratings in Greece. The empirical findings of the causal dependencies between sovereign risk and economic risk, and sovereign risk and political risk are presented in **Table 6** and **Table 7** below.

Table 6: Causal Effect Analysis Results: Economic Risk – Sovereign Risk in Greece

Null Hypothesis:	Lag (6)	Obs (73)	F-Statistic	Prob.
Sovereign Risk does not Granger Cause Economic Risk			2.35074	0.0418
Economic Risk does not Granger Cause Sovereign Risk			2.34409	0.0423

Table 7: Causal Effect Analysis Results: Political Risk – Sovereign Risk in Greece

Null Hypothesis:	Lag (12)	Obs (67)	F-Statistic	Prob.
Sovereign Risk does not Granger Cause Political Risk			2.02392	0.0461
Political Risk does not Granger Cause Sovereign Risk			2.76282	0.0074

5. CONCLUSION

The determination of this study was to analyze the causal nexus between sovereign credit scorings and economic- and political-based risk variables for the case of Greece, covering the period between 1999 and 2018. The contributing and motivational factors

of this study were to look at these relationships within the framework of risk, which are directly related to the instabilities and vulnerabilities of Greece throughout the selected period. Moreover, unlike some of the previously conducted studies where they considered only one credit rating agency, this study took into account credit rating announcements of 3 main credit rating organizations, which are the leading indicators of whole credit ratings in the world, namely, Standard & Poor's (S&P), Moody's, and Fitch Ratings. Then, the numerical transformation of Christopher et al. (2012) was used to extract a single credit risk dataset from these three agencies. On the other hand, in order to conduct the causal nexus between sovereign credit risks and economic- and political-based variables from the risk perspective, the economic risk and political risk variables of Greece were collected from the PRS group. After econometric preliminary analyses and the causality effect analyses; first, we conclude that there is a feedback causality effect between sovereign credit ratings and economic risk in Greece. This means that there is a two-way causal relationship between credit rating announcements and the economic risk level; which can result, in a downgraded credit rating scenario, in a weakened ability of Greece to repay its foreign debt, an increase in costs for borrowing, a decrease foreign investment, and a decrease in access to international capital markets. Eventually, this could not only negatively affect the economic risk level of Greece, but also the political risk level and financial risk level in the country. Second, we conclude that there is a significant causal effect of political risk on sovereign credit ratings in Greece in the chosen period. This means that political vulnerabilities in Greece, such as in the level of government stability, bureaucratic quality, fiscal, monetary, and trade policy, internal and external conflicts, and democratic accountability, play an important role as a decisive factor for credit rating leading agencies.

The Greek economy experienced a dramatic national debt crisis in 2009, following the 2007-2008 financial crisis. The consequences could be seen until recent years. Several unforeseen economic and governmental reforms have been made to overcome the budget deficit condition, such as tax increases, spending cuts, or both. This eventually led the Greek economy to shrink. Featherstone (2011) argued that the sovereign debt crisis and the governmental vulnerabilities are generated by structural instabilities in economic actions and poor monetary and fiscal policies. In addition to this, Kotios et al. (2011) argued that Greece's participation in the Economic and Monetary Union (EMU) in 2001 is mainly agreed by several researchers as an enormous economic disappointment since the Greek economy was not completely equipped and coordinated with the EMU's monetary and fiscal policies. Based on the low competitiveness with other developed European nations and a lack of strong coordination with other EMU members, such uncoordinated and insufficient policy changes resulted in trade and investment imbalances and domestic financial and economic vulnerabilities (Featherstone, 2011). These statements are, in fact, in line with our findings; instabilities in economic conditions led to changes in sovereign credit scorings as a downgrade. Additionally, following the international financial crisis, the dramatic national debt crisis due to governmental instabilities and poor policies (political risk) affected the creditworthiness of Greece, which the credit rating agencies recorded as a downgrade. In summary, political and economic stability could be achieved by implementing sensible structural changes and economic policy arrangements before Greece's entrance into the EMU. Thus, there would be dangers for the political risk-based government issues and economic vulnerabilitie

According to Kirikkaleli (2019), the foreign debt, liquidity, and current account deficit condition in Greece are the primary elements that determine the political and economic instabilities, which would then affect sovereign credit rating announcements, suggesting to maintain economic stability with solid governmental policies in Greece. Recently, Athari et al. (2021) showed the bi-directional effect of economic risk and sovereign credit scorings and pointed out the importance of governmental economic decisions to sustain governmental-related stability.

Therefore, the empirical conclusions of this research are reliable with the previously conducted studies and the history of Greece. This study suggests economists and policymakers stabilize economic risk factors, such as GDP growth, GDP per capita, inflation, the current account, and especially the budget balances to achieve the improvement of sovereign credit ratings. Moreover, substantial monetary and fiscal policies could do this, as well as solid policy coordination with Eurozone countries to maintain budget surplus conditions and a sufficient current balance. This can be achieved by governmental actions in the financial system and economic policies, which then can increase the creditworthiness of Greece domestically and internationally. The empirical outcomes are crucial and can be considered by economics officials to create more effective and sustainable governmental and economic decisions. As a recommendation for further studies on the case of Greece, it can be suggested to do further econometric analysis by focussing not only on time-based causal analysis but also frequency-based causal analysis, such as Breitung and Candelon's frequency domain causal analysis (Breitung and Candelon, 2006), to see the spectral densities and dependencies among the variables. Moreover, the sup-variables of the political risk index can be individually considered, such as the level of government stability, bureaucratic quality, fiscal, monetary, and trade policies, and democratic accountability, to analyze the causal nexus with sovereign credit ratings. As a final recommendation, further studies can also consider the regional analysis in Eastern Europe, including Greece, to see geopolitical dynamics and observe the causal nexus between sovereign credit rating announcements and economic- and political-based variables within the region.

REFERENCES

- Afonso, A., Furceri, D., & Gomes, P. (2012). "Sovereign Credit Ratings and Financial Markets Linkages: Application To European Data". *Journal of International Money and Finance*, 31(3), 606–638.
- Afonso, A., Gomes, P., & Taamouti, A. (2014). "Sovereign Credit Ratings, Market Volatility, and Financial Gains". *Computational Statistics & Data Analysis*, 76, 20–33.
- Amstad, M., & Packer, F. (2015). "Sovereign Ratings of Advanced and Emerging Economies after the Crisis." *BIS Quarterly Review*. December https://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt1512h.pdf.
- Türk, Armağan & Eraslan, C. (2016). "Causes and Results of the Greek Debt Crisis: An Analysis with Artificial Neural Networks". *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), 281-302.
- Athari, S. A., Kondoz, M., & Kirikkaleli, D. (2021). Dependency between Sovereign Credit Ratings and Economic Risk: Insight from Balkan Countries. *Journal of Economics and Business*, 116, 105984.
- Bissoondoyal-Bheenick, E. (2005). "An Analysis of the Determinants of Sovereign Ratings". *Global Finance Journal*, 15(3), 251-280.
- Breitung, J., and B. Candelon. 2006. "Testing for Short- and Long-Run Causality: A Frequency-Domain Approach". *Journal of Econometrics*, 132: 363–378.
- Canuto, O., Dos Santos, P. F. P., & de S´a Porto, P. C. (2012). "Macroeconomics and Sovereign Risk Ratings". *Journal of International Commerce, Economics and Policy*, 3(02), Article 1250011.
- Cai, P., Gan, Q., & Kim, S. J. (2018). "Do Sovereign Credit Ratings Matter for Foreign Direct Investments?", *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 55, 50–64.
- Chee, S. W., Fah, C. F., & Nassir, A. M. (2015). "Macroeconomics Determinants of Sovereign Credit Ratings". *International Business Research*, 8(2), 42.
- Chen, S. S., Chen, H. Y., Chang, C. C., & Yang, S. L. (2016). "The Relation between Sovereign Credit Rating Revisions and Economic Growth". *Journal of Banking & Finance*, 64, 90–100.
- Christopher, R., Kim, S. J., & Wu, E. (2012). "Do Sovereign Credit Ratings Influence Regional Stock and Bond Market Interdependencies in Emerging Countries?", *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 22(4), 1070–1089.
- Dickey, D. A., & Fuller, W. A. (1981). "Likelihood Ratio Statistics for Autoregressive Time Series with a Unit Root". *Econometrica*, 49, 1057-1072.
- Engle, R. F., & Granger, C. W. (1987). "Co-Integration and Error Correction: Representation, Estimation, and Testing. *Econometrica*", *Journal of the Econometric Society*, 251-276.

- Featherstone, K. (2011). "The JCMS Annual Lecture: The Greek Sovereign Debt Crisis and EMU: A Failing State in a Skewed Regime". *Journal of Common Market Studies*, 49(2), 193-217.
- Filiz Baştürk, M. (2015). "The Responses of Greece and Ireland to the Crisis". *Yönetim Bilimleri Dergisi*. 13(26), 221-239.
- Granger, C. W. (1969). "Investigating Causal Relations by Econometric Models and Cross-spectral Methods". *Econometrica*, 37, 424-438.
- Jüttner, D. J., & McCarthy, J. (2000). *Modelling a Rating Crisis*. Unpublished manuscript. Sydney: Macquarie University.
- Kirikaleli, D. (2019). "Time-Frequency Dependency of Financial Risk and Economic Risk: Evidence From Greece". *Journal of Economic Structures*, 8(1), 37.
- Kirikaleli, D., & Ozun, A. (2019). "Co-Movement of Political Risk and Sovereign Credit Risk: A Wavelet Coherence Analysis for Argentina, Brazil, and Venezuela". *Social Science Quarterly*, 100(6), 2094-2114.
- Kotios, A., Pavlidis, G., & Galanos, G. (2011). "Greece and The Euro: The Chronicle of an Expected Collapse". *Intereconomics*, 46 (5), 263.
- Lutkepohl, H. (1993). *Introduction to Multiple Time Series Analysis*. Springer, New York.
- Mellios, C., & Paget-Blanc, E. (2006). "Which Factors Determine Sovereign Credit Ratings?", *The European Journal of Finance*, 12 (4), 361-377.
- Reinhart, C. M. (2002). "Default, Currency Crises, and Sovereign Credit Ratings". *The World Bank Economic Review*, 16(2), 151-170.
- Reisen, H., & Von Maltzan, J. (1999). "Boom and Bust and Sovereign Ratings". *International Finance*, 2(2), 273-293.
- Reisen, H., Von Maltzan, J., & Larraín, G. (1998). *Emerging Market Risk and Sovereign Credit Ratings*. En: X Seminario Regional de Política Fiscal: compendio de documentos-Santiago: CEPAL, D1-D21, 1998-p.
- Sensoy, A. (2016). "Impact of Sovereign Rating Changes on Stock Market Co-Movements: The Case of Latin America". *Applied Economics*, 48(28), 2600-2610.
- Sonenshine, R., & Kumari, S. (2022). "The Differential Impact of Political Risk Factors on Emerging Market Bond Spreads and Credit Rating Outlooks". *Journal of Economics and Business*, 120, 106066.
- Te Velde, D. W. (2008). *The Global Financial Crisis and Developing Countries*. ODI Background Note. London: Overseas Development Institute, 62(24), 156-168.
- Teixeira, J. C., Silva, F. J., Ferreira, M. B., & Vieira, J. A. (2018). "Sovereign Credit Rating Determinants under Financial Crises". *Global Finance Journal*, 36, 1-13.
- Tsarouhas, D. (2017). "Structure, Agents, and Discourse in Managing Economic Crises: The Case of Greece, 2009-2017". *Uluslararası İlişkiler*, 15(58), 2018, pp. 9-19, DOI: 10.33458/uidergisi.518193.

United Nations. (2009B). World Economic Situation and Prospects as per mid-2009. New York: available at: <http://www.un.org/esa/policy/wess/wesp.html>.

FİZİK TEDAVİ VE REHABİLİTASYONDA ÖRGÜTSEL İLETİŞİMİN ÖNEMİ

THE IMPORTANCE OF ORGANISATIONAL COMMUNICATION IN PHYSICAL THERAPY AND REHABILITATION

Dr. Atikullah Gıyasi
Dr. Sami Ulus Çocuk Sağlığı ve
Hastalıklar Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Başhekim Yardımcılığı
atik0093@hotmail.com
ORCID: 0000-0003-2671-5533

Uzm. Ekin Taçalan
Dr. Sami Ulus Çocuk Sağlığı ve
Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü
ekintacalan@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-6274-8693

Gönderim 10 Mart 2024– Kabul 24 Mart 2024
Received 10 March 2024– Accepted 24 March 2024

Öz: İletişim; sosyal bir varlık olan insanın dış dünya ile ilişkiye geçtiği ilk anda gerçekleştirdiği bir eylemdir. “Değer verin ve değer görün” yaklaşımını prensip alan insanlar arası iletişim adı altında sağlık çalışanları ile hasta ve yakını arasındaki örgütsel iletişim de oldukça önemlidir. Odak noktası insan olan sağlık çalışanlarının tıbbi alanda birçok beceriye sahip olmalarının yanında, etkili iletişim kurabilmeleri de sağlık hizmeti sunumunu, kalitesini ve başarısını artırarak kişisel ve toplumsal anlamda fayda sağlamaktadır. Bu nedenle fizik tedavi ve rehabilitasyon hastalarının iyilik hallerinin sağlanması ve rehabilitasyon süreçlerinin başarıyla tamamlanmasında etkili iletişimin rolü yadsınamaz. Bu derlemede fizik tedavi ve rehabilitasyonda örgütsel iletişim farklı başlıklar altında detaylandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel iletişim, fizik tedavi, rehabilitasyon, hasta, sağlık.

Abstract: Communication is an action that social human beings perform at the first moment when they come into contact with the outside world. Organisational communication between healthcare professionals, patients and their relatives is also very important under the name of interpersonal communication, which takes the "give value and be valued" approach as a principle. In addition to the fact that healthcare professionals, whose focal point is human, have many skills in the medical field, their ability to communicate effectively also increases the quality and success of healthcare service delivery and provides individual and social benefits. Therefore, the role of effective communication in ensuring the well-being of physical therapy and rehabilitation patients and the successful completion of rehabilitation processes cannot be denied. In this review, organisational communication in physical therapy and rehabilitation is detailed under different headings.

Keywords: Organisational communication, physical therapy, rehabilitation, patient, health.

GİRİŞ

Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon, engelleyici sağlık durumlarında ve hastalıklarda kişinin yetersizliğini, aktivite ve katılım kısıtlamasını en aza indirerek, kişisel ve çevresel faktörlerin değiştirilmesi ile ilgilenen bir sağlık alanıdır ve romatolojik, nörolojik, ortopedik vb. alanda oldukça geniş kapsamda sağlık hizmeti sunar. Komplikasyonların önlenmesini ve/veya giderilmesini, fonksiyonel bozuklukların ortadan kaldırılmasını ve bu fonksiyonların kişiye yeniden kazandırılarak kişinin mümkün olduğunca yaşam kalitesi yüksek ve bağımsız bir şekilde yaşamasını hedefleyen rehabilitasyon (Peker ve Ünlü, 2023: 154-155) süreci, oldukça boylamsal bir süreçtir. Son zamanlarda iletişimin rehabilitasyondaki rolü araştırma yapılan konulardan biri haline gelmiştir. Eski dönemlerde sağlık çalışanları hasta ile olan ilişkisini tek başına yönlendirmekte, hasta kendine verilen önerilere uymakta (Akbayrak vd., 2020:199), yani biyomedikal yaklaşım kabul edilmekte iken (Başol, 2018: 81); yeni dönem anlayışında tek taraflı bakış açısından uzaklaşarak kişiye bütüncül bakmaya odaklanan (Arın, vd., 2015: 25-26), değerlendirme ve tedavide hastanın biyolojik, sosyal ve psikolojik faktörlerini bir arada ele alan ve biyopsikososyal yaklaşımı destekleyen (Günel Kerem ve Özal, 2020: 130), hasta ve yakınının tıbbi süreçte aktif rol almasını ve fikirlerini açıkça beyan etmesini öngören (Akbayrak vd., 2020: 199), sağlık çalışanları ile hasta arasında güven ve anlayışı sağlayan, tedavisi ile ilgili hastayla ihtiyaç duyduğu bilgileri paylaşan ‘hasta merkezli iletişim’ ön plana çıkmaktadır (Cavlak, 2020: 28). Öte yandan sağlık çalışanları ve hastalar arasındaki iletişim becerilerini ve seviyelerini değerlendiren çalışmalar, iletişim ile ilgili sorunlara dikkat çekmektedir (Karadağ vd., 2015; Parlayan ve Dökme, 2016). Bu durum örgütlerin, iletişim kesintilerinin nasıl oluştuğu ve iletişimin nasıl daha doğru yapılabileceği hakkında cevap bulmaya çalıştıkları sorular arasındadır (Tikici ve Yıldız, 2022: 26).

Sağlık kuruluşu bünyesindeki çalışanların ve birimlerin, iki veya daha fazla kişinin ortak bir amaçla iş birliği içinde bulunması ile oluşan ve toplumsal bir sistem olarak bilinen ‘örgüt’teki (Tikici ve Yıldız, 2022: 22) önemi oldukça fazladır. Bu durum kişiler ve gruplar arasında etkin iletişimin sağlanmasını zorunlu kılar (Soysal vd., 2017: 243). İletişim kavramına dair literatürde çok sayıda tanım bulunmakla birlikte, iletişim kısaca kişilerin birbirleri üzerindeki etkileşimi, paylaşımı, haberleşmesi ve sonuçta ortaya çıkan davranış ve durumlar olarak tanımlanabilir (Ghiasee, 2021: 3). Tanımdan anlaşılacağı üzere iletişim bir süreçtir ve bu sürecin meydana gelebilmesi için göndericiye (kaynağa), alıcıya (hedefe), gönderici ve alıcı arasındaki mesaja (iletiye) ve amaca gereksinim duyulur. Gönderici, bir kanal (araç) aracılığıyla sembolik biçime dönüştürerek kodladığı mesajı alıcıya gönderir ve bu süreçte amaç bir kişiden diğerine aktarılmış olur (Robbins ve Judge, 2015: 343). Bilgi paylaşımının iletişimin temeli olduğu düşünülürse, örgütlerin çevreleriyle ilişki kurabilmek için de bilgi alışverişinde bulunmaları esastır. Bu bilgi alışverişi yazılı, sözlü, görsel-işitsel ve elektronik araçları içeren ‘*biçimsel (formal) iletişim*’ ve söylentileri, dedikodularla yayılan haberleri içeren ‘*biçimsel olmayan (informal) iletişim*’ ile sağlanır (Karaçor ve Şahin, 2004; 101, 103) ki bu da iletişimin örgütsel boyutuna atıfta bulunur. Örgütsel iletişim, örgütün devamlılığını sağlayıp hedeflerini gerçekleştirebilmesi için, örgütü devamlı bilgi alışverişinde tutan ve bölümler içerisinde ilişkilerin gelişmesine yardımcı olan bir süreçtir (Bektaşoğlu ve Şengün, 2020; 158). Kısaca kişiler ve gruplar arasında oluşacak iletişimi sağlayan öğedir (Soysal vd., 2017: 244).

Örgütsel amaçların başarılmasını hedefleyen örgütsel iletişim, örgütte iş birliğinin ve ekip çalışmasının gerçekleşmesine bağlıdır (Karaçor ve Şahin, 2004; 102). Rehabilitasyon da bir ekip işidir. Fizik tedavi ve rehabilitasyon ekibi hasta ve yakınıyla birlikte (Akdemir ve Akkuş, 2006; 87), yaralanma veya hastalık sonrası hastalara yardımcı olmak için birlikte çalışan alanında uzman kişilerden oluşur (Peker ve Ünlü, 2023: 153). Multidisipliner ekibin üyeleri arasında fiziksel tıp ve rehabilitasyon uzmanı, diğer uzman hekimler, fizyoterapist, fizik tedavi teknikeri, ergoterapist, dil ve konuşma terapisti, ortez-protez uzmanı, meslek danışmanı, diyetisyen, psikiyatrist, psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve rehabilitasyon hemşiresi bulunur (Akdemir ve Akkuş, 2006; 87). Örneğin çeşitli tanılarla takibi yapılan bu hastaların yaşadığı fiziksel kısıtlılıklar pek çok alanda fonksiyon kaybına yol açtığı gibi; depresyon, kaygı bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu gibi bir ya da birden fazla psikolojik sorunu da beraberinde getirebilmektedir (Kemeç, 2023: 143). Bu durumda hasta merkezli iletişimin temelinde yer alan multidisipliner yaklaşım ile hastanın rehabilitasyon sürecine psikiyatristin /psikoloğun dahil olması oldukça önem teşkil eder. Tam bir takıma dayalı çalışmanın ürünü olarak gerçekleşen bu tür iletişim biçiminin, örgütsel iletişim temelinde, örgütün hedef ve amacına yönelik olarak gerçekleştiği söylenebilir.

1. FİZİK TEDAVİ VE REHABİLİTASYON ALANINDA ÖRGÜTSEL İLETİŞİMDE KULLANILAN TEMEL STRATEJİLER

Örgütsel iletişimin etkin ve verimli olması için sözlü (Demirtaş, 2010: 417), sözsüz (Karcıoğlu vd., 2009: 66), yazılı, görsel-işitsel ve elektronik (Demirtaş, 2010: 417) iletişim araçlarından yararlanır. En etkin iletişim aracı olarak bilinen, mesajın sözel olarak iletilmesini sağlayan ‘yüzyüze görüşme’lerde konular karşılıklı soru cevaplarla daha iyi anlaşılır ve kişilerin ikna edilmeleri daha elverişli hale gelir (Demirtaş, 2010: 422). Çift yönlü iletişime dayanan bu iletişim şekli, sağlık çalışanı ve hasta arasında da sıklıkla tercih edilmektedir. Burada önemli olan göndericinin, sözlü mesajları alıcının anlayabileceği ve algılayabileceği şekilde kullanmasıdır (Elgünler ve Fener, 2011: 38). Hastaya kendinizi yalın bir dil ile tanıtır, ona ‘siz’ diyerek hitap etmek; hastaya yapacağınız uygulamalar (örneğin değerlendirme ölçümlerinin, egzersizlerin neden ve nasıl yapılacağı) hakkında detaylı bilgi vermek, ancak bilgi verirken hastanın farklı ulusal kültürden gelebileceği düşünülerek ona sade bir dil kullanmak, eğer hasta anlamadıysa anlamadığı yerleri tekrar etmek; anlaşılamayan ya da bilinmeyen kelimeler ve cümlelerle kodlanan mesajlar alıcıya ulaşmadığından, hastaya anlayabileceği şekilde tıbbi terimler yerine uygun terminoloji kullanmak; gönderici ile alıcı arasındaki mesaj alışverişinde önemli bir kavramın da ‘dinleme’ olduğundan yola çıkarak hastayı reflektif ve empatik bir şekilde dinlemek, ona etkili ve açık uçlu sorular sormak ve onun sözünü kesmemek; hastaya gösterdiği iş birliği için teşekkür etmek (Taçalan, 2023: 17, 18) örgütsel iletişimde karşılaşılan engelleri ortadan kaldırarak, sağlık çalışanı ile hasta arasındaki iletişimi etkin kılacaktır. Söz konusu bu iletişim biçimi, örgütsel düzeyde “girdi-süreç-çıktı” ve “geribildirim” ekseninde de kendisine önemli bir yer bulmaktadır. Örneğin hekimin hastaya ifade ettiği bilgiler hasta için önemli bir “girdi” sağlarken, hastanın hastalık sürecini anlamaya yönelik soruları ve hekimin söylediklerini anlamlandırması bir “süreç” ve bilgilerin hasta tarafından anlaşıldığının teyidi bir “çıktı” olarak nitelendirilebilir. Öte yandan çalışanların kendi arasında kurdukları pozitif

yönlü iletişim ise motivasyonlarını artıracak, örgüt içerisinde aile ortamının meydana getirilmesini sağlayıp, dostluk, sevgi ve bağlılık ilişkilerinin geliştirilmesine ve güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır (Karaçor ve Şahin, 2004; 102, 114).

Sözsüz iletişim ise, sözlü iletişim ile birbirini tamamlar. Sözlü iletişime göre daha az değinilen bir yöntem olsa da; sözsüz iletişim, iletişimin %55 ila %97'sini oluşturur. Ağrı duyusunun ve eklem hareket kısıtlılığının azaltılması için uygulanan fizik tedavi ve rehabilitasyon uygulamalarında, hastanın egzersiz anında hatalı postürünün düzeltilmesi gibi birçok durumda sözsüz iletişim unsurları kullanılır. Rahimde gelişen ilk duyu olan dokunma duyusu, insanlığın en erken iletişim biçimlerinden biri olarak kabul edilir. Rehabilitasyonda sıklıkla tedavi edici amaçlarla ve tedavinin prosedürü olarak görev odaklı dokunma kullanılsa da; hastayla tedavi gerekliliği dışında ilk görüşmede mümkün olduğunca el temasından kaçınmak, hastada oluşabilecek olumsuz düşünceleri en aza indirmek açısından önemlidir. Bununla birlikte, iki kişi arasında gerçek iletişim kişilerin göz göze gelmesi ile başladığından, hasta ile aynı seviyede göz teması kurmak; hasta konuşurken, telefona, bilgisayara vs. bakmadan iletişimi sürdürmek ayrıca önemlidir. Hastaya gülümsemek; hastayı dinlerken kişide “anlaşıyorum” duygusu yaratacağından başınızı hafifçe öne doğru sallamak; alçalan/yükselen frekanslarda değişen ses tonlarından faydalanmak da rehabilitasyonda kullanılan sözsüz iletişim stratejilerindedir (Taçalan, 2023: 18, 19).

Örgütlerde mesajın gönderici ve alıcı arasında kalıcı olmasını sağlayan yazılı iletişim araçlarından birisi de ‘broşür’lerdir. Günümüzde sıklıkla rehabilitasyonda egzersizleri anlatan el broşürleri kullanılır. Bu broşürler hastaya özel ve anlaşılır olarak hazırlanmalı; broşürde egzersiz sayısı, şiddeti, egzersizin aktif ya da dirençli yapılması gibi birçok açıklamaların yazılabileceği boşluklar olmalı ve bu boşluklar fizyoterapist tarafından hastalara özel olarak doldurulmalıdır. Yazılı iletişim araçları ile mesajı alan kişinin mesajı anlamakta zorluk çekmesi durumunda yanlış uygulamalara mahal vermemek için, broşürde dikkat etmesi gereken hususlar hastaya sözel olarak da açıklanmalıdır. Broşür haricinde rehabilitasyon ünitesine, rehabilitasyon sırasında önemli olan hatırlatmalar asılabilir. Örneğin “Egzersiz sırasında nefesinizi tutmayın, ağrınız olduğu zaman egzersizi bırakın” gibi yazılı unsurlar kullanılabilir (Taçalan, 2023: 19,20). Yazılı iletişim araçlarının yanında, fotoğraf, grafik, cetvel, slayt, video vb. görsel ve /veya işitsel iletişim araçları, örgütlerde yaygın olarak eğitim amaçlı kullanılır (Demirtaş, 2010: 425). Fizik tedavi ve rehabilitasyon alanı olarak spesifikleştirildiğinde, kronik bel ağrısı yaşayan hastalarda görsel olarak omurga modeli ile açıklama yapmanın, hasta açısından kolay ve net olarak anlaşıldığı gösterilmiştir (Cooper vd., 2008: 246). Bu nedenle model / görsel üzerinden hastaya açıklama yapmak, hastanın hastalığını anlaması açısından yarar sağlayacaktır.

Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle iletişim araçları da kullanımına göre değişmektedir. Teknolojik ve toplumsal gelişmelere uyum sağlayan bir sistem olan “örgütsel iletişim”, son yıllarda teknolojik gelişmelerin hızla artması ile önemini daha da artırmıştır (Karaçor ve Şahin, 2004; 100). Özellikle pandemi süreci ve sonrasında akıllı telefon uygulamaları rağbet kazanmış, örgütleri de bu iletişim araçlarını kullanmaya yöneltmiştir. Örgüt çalışanlarının telefonda ortak grup kurarak oradan haberleşmesi buna örnek olarak verilebilir. Öte yandan rehabilitasyon alanında güncel bir konu olarak nitelendirilebilecek ‘Uzaktan İletişim (Tele-Rehabilitasyon)’ kavramı dikkat çekmektedir. İki farklı yer arasında elektronik iletişimi kullanarak rehabilitasyon hizmeti sunmak olarak ifade edilen tele-rehabilitasyon (Kaygısız, 2020: 250),

rehabilitasyon hizmetlerine anında erişim, zamandan tasarruf ve tedavinin sürekliliğini sağlar (Turolla vd., 2020: 1260). Sağlık çalışanları ve hastalar arasında gerçek zamanlı bilgi alışverişine izin veren bu teknolojiler telefon, sanal gerçeklik veya video konferans sistemlerini içerir (Blanquero vd., 2020: 237). Tele-rehabilitasyon günümüzde nörolojik, ortopedik, kardiyak ve romatolojik rehabilitasyon (Kaygısız, 2020: 251, 254-256), el rehabilitasyonu (Blanquero vd., 2020: 237) gibi birçok alanda başarıyla uygulansa da, literatürde tele-rehabilitasyon sonuçlarının çelişkili olduğu görülmektedir. Tablet odaklı uzaktan rehabilitasyonun el-el bilek yaralanmalarında parmak kavrama kuvvetini arttırdığı (Blanquero vd., 2020), kırık sonrası video konferans yöntemi ile sağlanan tele-rehabilitasyonun ağrı, omuz eklem hareket açıklığı ve üst ekstremitte fonksiyonunda iyileşme sağladığı gösterilmiştir (Tousignant vd., 2014). Ancak tendon onarımından sonra standart rehabilitasyona kıyasla akıllı telefon uygulamasının, egzersize uyumu ve eklem hareket açıklığını iyileştirmediği (Svingen vd., 2021), eklem artroplastisi sonrası yüz yüze ve video konferans yoluyla gerçekleştirilen tele-rehabilitasyonun (hibrid model) eklem hareket açıklığı ve ağrı parametrelerinde istatistiksel olarak değişiklik yaratmadığı belirtilmiştir (Palm vd, 2021). Bu nedenle tele-rehabilitasyon endikasyonlarını ve sınırlarını belirlemek için geniş kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulduğu yorumu yapılabilir.

Örgütsel iletişimin diğer bir boyutu olan ‘grup/takım düzeyinde iletişim’ de fizik tedavi ve rehabilitasyonda önemlidir. Çünkü hastalar hastalıkları nedeniyle sosyal gruplarıyla ilgili faaliyetlerden ve olaylardan kaçınmaya başlayabilir ve bu da sosyal geri çekilmeye neden olabilir (Hannah, 2011: 99). Klinik tecrübelerimize göre bir hastanın rehabilitasyonunda, diğer hastaların desteğinden yararlanmak tedavi açısından olumlu sonuçlar vermektedir. Çünkü rehabilitasyon sırasında hastalar sıklıkla hikayelerini birbirleriyle paylaşırlar, bilgi alışverişinde bulunurlar ve birbirlerine destek sağlarlar. Böylelikle hastalar, benzer yaşam zorlukları yaşayan birinin önerilerini duymanın ve bunlara göre hareket etmenin daha kolay olduğunu düşünebilir. Bu derlemede fizik tedavi ve rehabilitasyon alanında örgüt düzeyinde iletişim hastalıklarına / durumlara spesifik olarak farklı başlıklar altında açıklanmıştır.

1.1. Diskopati Rehabilitasyonunda İletişim

Diskopati, dejenere diskten kaynaklanan spinal sinir kökünün o aralıkta sıkışması sonucu oluşan, sıklıkla bel ya da boyunda yayılan ağrı, parestezi, duyu, motor ve refleks değişikliklere neden olan kas-iskelet sistemi problemidir. Dejeneratif değişiklikler, biyokimyasal olaylar, tekrarlı yüklenmeler nedeniyle oluşan diskopatide, artan yaşla birlikte disk içindeki sıvı azalmakta, glikoprotein düzeyleri düşmekte, kalsifikasyon ve fibrozis meydana gelmektedir. Prevalansı yüksek olması nedeniyle direkt ve indirekt sağlık harcamaları açısından oldukça yüksek maliyete neden olmaktadır (Gül, 2023: 1-3).

Hastanın ağrısını anlık rahatlatacak yöntemlerdeki yetersizlik, ağrının seyri, ağrının yaşam tarzı ile olan ilişkisi sağlık çalışanlarının hasta ile iletişiminde zorluklara neden olsa da (Laerum vd., 2006: 257), iyi bir iletişimin olmazsa olmazının ‘empati’ olduğu göz önünde bulundurulursa iletişim daha kolay sağlanabilir. Hastalar yeterince dinlenilmediğini hissettiğinde ağrı deneyimlerinin umursanmadığını düşünebilir (Evers vd., 2017: 18). Bu nedenle hastanın yeterince konuşup, kendini iyi ifade etmesi gerekir

(Gulbrandsen vd., 2010: 459). Ayrıca hastaya açık uçlu sorular sormayı, hasta iznini almayı ve tedavi yaklaşımlarından oluşan egzersizler hakkında bilgi vermeyi içeren 'hasta eğitimi'nin de (Gül, 2023: 5-6) sağlık çalışanı ve hasta arasındaki örgüt düzeyinde iletişimde önemli olduğu unutulmamalıdır.

1.2. İnme Rehabilitasyonunda İletişim

Beyni besleyen kan akımının yetersizliği durumunda ya da beyin damarının yırtılması sonucu ortaya çıkan iskemik (pıhtı) veya hemorajik (kanama) beyin hastalıklarının tümü serebrovasküler olay olarak bilinir. Serebrovasküler olayın büyük çoğunluğu genellikle ani başlangıçlı nörolojik bozukluklarla kendini gösteren ve halk dilinde felç olarak bilinen 'inme' adıyla anılır (Coşkun, 2023: 25). İnmeden sonra duygusal zorluklar, bilişsel ve fiziksel engellerle birlikte motor bozukluklar meydana gelmektedir. Yüksek morbidite, mortalite ve nüks oranı olan inme, dünya çapında ciddi bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir (Er, 2023: 168). İnme, 65 yaş üstü popülasyonda kalp hastalıkları ve kanserden sonra en yaygın üçüncü ölüm nedenidir. Küresel olarak bakıldığında, dünyada 80 milyondan fazla insanın inme geçirdiği görülmektedir. Yaşlanan nüfus nedeniyle, inmenin bağımlılık ve günlük yaşama katılımın azalması gibi uzun vadeli sonuçlarıyla yaşayan insan sayısının önümüzdeki yıllarda daha da artması beklenmektedir (Coşkun, 2023: 25).

İnme sonrası hastaların yaklaşık %30'unda dil bozukluğu olarak adlandırılan afazi görülür ve buna bağlı olarak iletişim problemleri yaşanır. Bu nedenle iletişimde jest, mimikler, dokunma, göz teması, vücut hareketi, duruş ve hastaya verilen komut nedeniyle ses tonu önem kazanır. Bunlarla birlikte hastayla yavaş bir şekilde, kısa cümleler kurularak, tıbbi terimler yerine hastanın anlayabileceği şekilde konuşulmalı (Coşkun, 2023: 26,27); hastalık ile karşılaştıktan sonra hasta ve yakınına hastalık süreci, tedavisi ve prognozuna dair bilgilendirme yapılmalıdır (Er, 2023: 178). Hasta yakınlarına karşı daima dürüst ve açık olunmalı, hasta bakımı nedeniyle tükenmişlik yaşayanlara sosyal destek sağlanmalıdır (Coşkun, 2023: 28). Öte yandan inmeli hastaların çift ilişkilerinde cinsel fonksiyon bozukluklarına yönelik danışmanlık müdahalesinin de iletişimi güçlendirmedeki etkinliği göz ardı edilmemelidir (Er, 2023: 178).

Bu iyileştirme sırasında hastada gerçekleşen dil bozukluğu, örgütsel iletişimin bir boyutu olan kişilerarası iletişimdeki engellerden birisidir. Lakin, söz konusu dil bozukluğunu gidermek için sağlık çalışanının basit ve anlaşılır, daha ziyade kısa cümleler kurmak durumunda kalması ise, örgütsel iletişimdeki psikolojik boyutun önemini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır.

1.3. Parkinson Rehabilitasyonunda İletişim

Parkinson hastalığı, sıklıkla 55-65 yaşları arasında karşılaşılan, başlıca temel belirtileri hareketlerde yavaşlama (bradikinezi), istirahat sırasında titreme (tremor), uzuvlarda sertlik (rijidite), duruş bozuklukları (postüral instabilite), yürüme bozukluğu, yürürken kilitlenme ve düşme ile birlikte konuşma bozukluğu, ağrı, depresif semptomlar, uyku problemleri gibi belirtileri de olabilen ilerleyici bir hastalıktır. Hastalarda bu temel belirtilerin sadece birkaçı görülebileceği gibi, bazı hastalarda

belirtilerin hepsi birden de gözlemlenebilir. 65 yaş üzeri her 100 kişiden birinin, Parkinson hastası olduğu kabul edilmektedir. Hastalıkta esas problem dopamin maddesini üreten sinir hücrelerinin hasarlanması ve gittikçe sayılarının azalmasıdır. Bu hücrelerin hasara uğrama sebepleri bugün için hala bilinmese de, hastalığın ailede varlığı, yani genetik yatkınlık, o kişide hastalık gelişme riskini yükseltebilir. Kişide yeterli dopamin üretilmediği zaman semptomlar gözlenmeye başlar ve hastaların fonksiyonlarını etkileyerek iletişim başta olmak üzere birçok kayba neden olur (Bulguroğlu, 2023: 34-37, 39).

Hastalarda genellikle ilk olarak, doğru cümle kurma bozuklukları meydana gelir. Cümleler için gerekli doğru kelimeleri bir araya getirmedeki zorluk daha karmaşık cümlelerin kurulmasına ve dolayısıyla kişilerin daha az konuşmasına sebep olarak iletişimi iyice zayıflatır (Pitts vd., 2022: 1783). Bu nedenle hastalara iyi bir iletişim kurabilmeleri için bazı öneriler verilmesi gerekir. Hastalar konuşmaya başlamadan önce nefes kontrolü yapmalı, konuşma sırasında ara vererek nefes almayı tekrarlamalı; hastaların kullandıkları cümleler kısa ve öz olmalı; seslerinin kısıldığı farkında olmayabileceklerinden hastalara seslerini daha yüksek tutmaları gerektiği belirtilmeli; hastalara dil, dudak ve çene egzersizleri öğretilmeli ve günlük rutin olarak uygulanmasına önem vermeleri gerektiği vurgulanmalı; bol okuma ve konuşma pratiği yapmalarının gerektiği açıklanmalı ve eğer sorunlar giderek artıyor veya uzun süre devam ediyorsa hastaya konu ile ilgili dil ve konuşma terapistine başvurması gerektiği belirtilmeli; uyku verimliliğini arttıracığından yatmadan önce sıvı alımı kısıtlanmalı ve gün içinde yatakta geçirilen süreler azaltılmalıdır (Bulguroğlu, 2023: 40,41). Ayrıca dokunma, göz teması, konuşma hızına ve netliğine dikkat etme, kurulan cümlelerin kolay anlaşılabilir olmasına özen gösterme bu hastalarla iletişimde etkilidir (Holtgraves ve Cadle, 2016: 52). Başka bir önemli unsur da, Parkinson hastalığında rehabilitasyon ile ilgili tüm süreçlerin hastalığın tedavisinde kullanılan dopamin içeren ilaçların etkisini göstermeye başladığı, hastaların semptomlarını kontrol edebildiği 'on' döneminde gerçekleştirilmesi gerektiğidir (Bulguroğlu, 2023: 44).

Parkinson rehabilitasyonunda, örgütsel iletişimin öğelerinin her birisi, etkin bir şekilde devreye konulmalıdır. Süreç, insan, mesaj, anlam ve amaç gibi öğelerden oluşan örgütsel iletişimde, hastayla konuşmaya başlamadan önce, hastanın hastalık sürecinin takibinin yapılması, hastanın gerek dil aracılığıyla gerekse beden dili aracılığıyla verdiği veya vermek istediği mesajın, sağlık çalışanı tarafından anlaşıldığının ve hastalığın tedavi amacına yönelik olarak söz konusu iletişimin hastayla, onun ortamında gerçekleştirildiğinin söz konusu olduğu unutulmamalıdır.

1.4. Romatoid Artrit Rehabilitasyonunda İletişim

Eklem ve eklem dışı organ tutulumu ile seyreden, etiyojisi net olarak bilinmeyen sistemik bir otoimmün patoloji olarak tanımlanan romatoid artrit, eklem tutulumu nedeniyle fonksiyonelliği önemli ölçüde etkiler. Sadece ağrı ve engellilik gibi fiziksel semptomlar değil, aynı zamanda yorgunluk gibi durumlar da hastalığa eşlik eder. Hastalığın tedavisinde hastalık modifiye edici antiromatizmal ilaçlar, steroidler ve steroidal olmayan antiinflamatuvar ilaçlar gibi farmakolojik tedavinin yanında, yaşam tarzı değişiklikleri, fizik tedavi ve rehabilitasyon gibi farmakolojik olmayan geniş tedavi seçenekleri bulunmaktadır (Dağlı ve Erten, 2023: 47-49, 50, 52). Hastalar hastalıklarını

ve mevcut tedavi seçeneklerini daha iyi anlamak ve hastalık sürecinde ortaya çıkabilecek semptomları ve bu semptomlarla başa çıkma yöntemlerini nasıl yöneteceklerini bilmek istediklerinden (Cunha-Miranda vd., 2010: 315) hastalara bu konularda ‘bilgi vermek’ son derece önemlidir. Bu durumda iletişimin önemi yine kendisini göstermektedir.

Tiwary ve arkadaşlarının (2019) bildirdiği vaka raporunda, hastaların iletişim yetersizliği nedeniyle tedavilerinde aksamalar dikkat çekmektedir. Tüberküloz nedeniyle anti tüberküloz ve steroid tedavisi alan hastada, anti tüberküloz tedavinin kullanılmamasına bağlı enfeksiyon gelişmiştir. Burada önemi bahsedilen durum, doğru iletişim ile hastaların yeterli derece bilgilendirilmesiyle komplikasyonların kolayca önlenilecek olaylar olmasıdır (Tiwary vd., 2019). Bununla birlikte, romatoid artrit semptomlarının ‘görselleştirilmesi’ de hastayla iletişime yardımcı olacaktır. Genellikle hastaların hastalığa uyumu ve kabullenmesi üzerinde durulsa da, hasta yakınlarının hastalığı uyum süreci de kolay değildir. Çünkü hasta yakınları genellikle hastalığı hastayla birlikte yaşarlar ve hastaların tıbbi bakımlarında büyük rolleri vardır. Bu nedenle hastaya yapılan bilgilendirmelerin hasta yakınlarına da yapılması gerekmekte, hasta yakınları fiziksel, psikolojik, sosyal destek, ortak yaşamda dikkat edilecek hususlar ve acil durumlarda gerekli müdahaleler açısından bilgilendirilmelidir (Dağlı ve Erten, 2023: 51,52). Söz konusu bilgilendireme, örgütsel iletişim açısından dönüt olarak değerlendirilmekte ve hasta yakınlarının hastalığı hastayla birlikte yaşıyor olması örgütsel iletişimde empati yeteneğini açıkça ortaya koymaktadır.

1.5. Ampute Rehabilitasyonunda İletişim

Uzvu bir kısmının veya tamamının vücuttan ayrılması işlemi olarak adlandırılan amputasyon (Topuz ve Şener, 2016: 365) nedenleri arasında vasküler hastalıklar, trafik ve iş kazaları gibi travmalar, tümör, diyabet, doğumsal ekstremitte eksiklikleri, yanık, donma, savaş ve çatışmalar yer alır. Amputasyon nedenlerini bilmek, hastayı anlamayı, empati kurmayı, doğru etkileşimle iyi bir iletişim sağlamayı kolaylaştırır. Çünkü doğuştan gelen bir engelle, sonradan herhangi bir travma vb. sonucu oluşan amputasyonun psikolojik ve duygusal kabullenışı bir olmamaktadır. Buna bağlı olarak ampute ile kurulan iletişim de farklı şekillenecektir. Ampute edilecek seviyeye karar verme; cerrah, sağlık ekibi ve hasta için iletişimde olunması gereken diğer bir konudur. Bu nedenle amputasyon sürecinde hasta, yakını ve multidisiplinler arasında karşılıklı iletişim gereklidir. Aynı zamanda amputede kas iskelet sistemi problemleri, yürüyüş bozuklukları, güdük ağrısı, eklem kontraktürleri, kas kuvvet kayıpları, osteopeni / osteoporoz, kırık, yara, enfeksiyon, protez ile yaşamaya çalışan hastalarda yorgunluk gibi fiziksel komplikasyonların yanında; psikolojik ve sosyal fonksiyonları kısıtlayan kişisel ve sosyal ilişkilerden kaçınma, beden imajından memnuniyetsizlik, benlik kavramında değişiklik, iş ve sosyal ilişkilerde kayıp, inkar, öfke, depresyon, anksiyete, çaresizlik, korku gibi tepkiler görülebilir. Tüm bu ifade edilen amputasyon komplikasyonlarını bilmek, hastayla etkili iletişim kurmak açısından ayrıca önemlidir (Dinçer, 2023: 63-67).

İletişimin önceliği, uzuv kaybıyla vücutlarında ve kimliklerinde oluşan değişikliklerle başa çıkma becerisi kazanmış, bağımsız ve hayattan tekrar zevk alan, yeni hedefler oluşturmuş kişiler oluşturmayı sağlamaktır. Planlı olsun ya da olmasın uzuv kaybının

bir çeşit travma olduğu düşünülürse, kişilerin yas süreci evrelerinden (inkar, öfke, pazarlık, depresyon, kabullenme) geçmesi beklenir. Ampute rehabilitasyonunda bu yas evrelerini bilmek ve ona göre doğru ve etkili iletişimde bulunmak yas tepkilerini azaltabilir. İnkâr evresinde en etkili iletişim yöntemi travma yaratan durumun (ameliyat ya da kaza) ampute tarafından anlatılması, eğer kişi anlatmıyorsa anlatmaya teşvik edilmesidir. Öfke evresinde sabır ve ilgi ile, pazarlık evresinde empatik yaklaşım ile amputenin güveninin sağlanması iletişimi kolaylaştıracaktır. Bunlarla birlikte depresyon evresinde sosyal destek sağlanarak amputenin süreci anlaması ve motivasyonunun artması sağlanabilir; kabullenme evresinde amputeye gelecekle ilgili bilinmezlikle baş etme yolları öğretilir (Dinçer, 2023: 63, 69-71, 75). Örgütsel iletişimin psikolojik boyutunda yer alan bu hastalık, özellikle uzuv kaybını yaşayan hastaların yeni yaşamlarına adaptasyonları için, hasta ile sağlık görevlisi arasında etkin bir empatinin gerekliliği kaçınılmazdır. Bu bağlamda hastayla olan iletişim engellerinin aşılması için, iletişim ortamının iletişim engellerini giderecek şekle getirilmesi gerekir.

1.6. Lenfödem Rehabilitasyonunda İletişim

Lenfödem, lenfatik sistemin transport kapasitesinin normal lenfatik yükün altına düştüğünde, cilt ve cilt altı dokuda proteinden zengin interstisyel sıvının birikmesi ile oluşan kompleks bir durumdur ve başlıca uzuvlarda olmak üzere vücudun çeşitli bölgelerinde şişlik olarak kendini gösterir (Turna, 2020: 15). Bununla birlikte gerginlik, ağırlık ve iğnelenme hissi, ağrı, kızarıklık olmaksızın ısı artışı, ilerleyen dönemlerde esneklikte azalma, eklem hareketlerinde kısıtlanma görülür, ki bu durum hastanın günlük yaşamını olumsuz yönde etkileyerek, günlük aktivitelerini tek başına yerine getirememesinden dolayı diğer aile üyelerinin yardımına ihtiyaç duymasına neden olur. Lenfödemde tedavi cilt bakımı, manuel lenf drenajı, kompresyon ve egzersizden oluşan ‘konservatif tedavi’; ‘farmakolojik’ ve ‘cerrahi’ tedavi olmak üzere üç başlık altında incelenebilir (Öztürk, 2023: 83, 85). Tüm bu tedavilerde iletişim, tedavinin olmazsa olmaz komponentlerinden biridir.

Hastanın yaşadığı sıkıntılı süreçte ihtiyaç duyduğu iletişim türü destekleyici iletişimdir. Destekleyici iletişim, duygusal destek ve bilgi desteği olmak üzere iki türdür. Duygusal destek hastaya karşı empati kurmayı, hastaya güç vermeyi ve onu teşvik etmeyi içerir. Bilgi desteği ise hastaya bilgi alabileceği kaynaklar sağlamayı ve doğru bilgiler vermeyi kapsar (Öztürk, 2023: 89). Hastalara lenfödemin oluşmasını önleyici davranışlar, lenfödem geliştikten sonra yapmaları gereken egzersizler ve lenfödemin şiddetini arttıracı durumlar hakkında bilgi vermek son derece önemlidir (Müezzinzler ve Karayurt, 2014: 27). Lenfödem riski taşıyan hastalar cildi uygun temizleme ve nemlendirme hakkında bilgilendirilmeli, inflamasyon ve enfeksiyon belirtilerine yönelik derinin değerlendirme yöntemleri açık ve sade bir dille anlatılmalı; hastaya kendisini travmalardan, sinek ısırığından, evcil hayvan yaralanmalarından koruması; güneşle direkt temastan kaçınması, gerekirse güneş koruyucu kullanması; yemek pişirme, bahçe işleri, deterjan gibi kimyasal maddelerle temas gibi cilt yaralanmasına sebebiyet verebilecek aktiviteler sırasında eldiven takması; ağır objeler taşımaktan kaçınması; etkilenen koldan enjeksiyon yaptırmaması ve tansiyon ölçtürmemesi gerektiği hatırlatılmalı (Turna, 2020: 19, 20), hastaya kendi kendine manuel lenf drenajını hangi tekniklerle ve nasıl yapılabileceği konusunda eğitim verilmelidir (Öztürk, 2023: 86). Burada bireysel engellere dayalı bir iletişim

engeli varsa, hasta günlük yaşamındaki algıda seçicilikle bu engel aşılmalıdır. Hastaya yapılacak tavsiyelerde örgütsel bir engel olan aşırı bilgi yüklemeye hususu dikkate alınarak hastayla iletişime geçilmelidir.

1.7. İnkontinans Rehabilitasyonunda İletişim

Üriner inkontinans, temizlik ve sosyal sorun oluşturacak şekilde idrarını kaçırma olarak tanımlanırken (Özdemir vd., 2006: 49); fekal (gaita) inkontinans katı veya sıvı dışkı ile gaz kontrolünün kaybı olarak ifade edilir (Celasin ve Geçim, 2001:116). Üriner inkontinansa idrar yolu enfeksiyonu, ileri yaş, öksürüğe neden olan kronik hastalıklar, östrojen düşüklüğüne bağlı olarak postmenopozal dönem, spinal kord hasarı gibi nörolojik problemler, pelvik taban kaslarının zamanla yetersiz kalması, diüretik gibi ilaçlar neden olurken; fekal inkontinansa pelvik taban kaslarında kuvvet kaybı, konstipasyon, diyare, nörolojik hastalıklar gibi durumlar neden olur. Üriner inkontinansın prevalansı kadınlarda erkeklere oranla daha yüksektir ve kadın hastaların yarısından fazlasında şikayetler gebelik ve lohusalık dönemlerinde başlar (Terin, 2023: 107, 108).

İnkontinansın medikal, cerrahi ya da davranışsal tedavisinden önce kişinin hayatını ne kadar etkilendiğinin araştırılması gereklidir. Tedaviden önce ilk etkileşim önemli olduğundan kişiye kendini rahat hissedebileceği bir ortam sağlanmalıdır. Hastaya risk faktörleri anlatılıp bilgi verilmeli, zemindeki probleme yönelik tedavi seçiminde hastanın da fikri alınmalıdır. Hastaya verilecek mesane eğitiminde hastayla iletişim önemlidir, çünkü hastaya olumlu geri bildirimde bulunmak hastanın motivasyonunu artırır. Özellikle kadın hastalarda gaz veya gaita kaçırma anksiyetesi, kötü koku korkusu ve eşlerine karşı çekiciliklerinin azaldığı düşüncesi kadınların cinsel hayatını olumsuz etkilemektedir. Bu tarz hastalarla iletişimde özenli davranılmalı, iletişim sırasında açık ve net olunmalı, sade ve anlaşılır bir dil tercih edilmeli ve kişiye empati ile yaklaşılmalıdır. Lohusalık ve gebelik döneminde başlayan şikayetler kadınlarda ilerleyen dönemlerde üriner inkontinans için risk faktörü olabileceğinden, hastalara bu konu hakkında bilgi vermek ayrıca önem taşımaktadır (Terin, 2023: 108-111). İletişimde yapılan en büyük hatalardan birisi olan ‘karşılaştırma’ bu türden bir rehabilitasyonda ön planda olmalıdır. Hastayla sözlü ve açık bir iletişim biçimi kullanılarak hasta, kendi yaşıt ve cinsleriyle asla karşılaştırılmamalıdır. Hastayla iletişimde ses tonuna dikkat edilmeli, kırıcı olunmamalı ve akran-akran örgütsel hiyerarşisine dayalı bir yönde iletişime geçilmelidir.

1.8. Engeli Olan Çocuklarda İletişim

Doğuştan ya da sonradan edinilmiş nedenlerden dolayı engeli olan çocukların önündeki sorunlardan biri de iletişim güçlüğüdür. Bu nedenle engelli çocuk ile kurulacak iletişim; çocuğun engelini türü ve derecesine uygun olarak ‘Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı’ çerçevesinde yapılmalı ve aile üyelerinin programın bir parçası olması sağlanmalıdır. Öte yandan engeli olan çocuğu diğer çocuklardan ayıran tutum gösterilmemeli, engelinden dolayı farklı ihtiyacı olduğu düşünülmemeli; çocuğun izni alınmalı ve özellikle kendisiyle konuşulmalı yani onun bir birey olduğu unutulmamalı; cihaz kullanan çocuğa temas ederken özenli davranılmalı; acıma, küçümseme barındıran sözcüklerden kaçınılmalı; çocuğun sorunlarını anlamak

için sabırlı olunmalı; önyargıdan kaçınılmalı; beslenmeyle ilişkili becerileri övgü ile desteklenmeli; beslenme mümkün olduğunca sesli ve gürültülü uyaranların olmadığı ortamda yapılmalı; çocukla iletişimi güçlendirdiğinden beslenme öncesi yemek zamanı ve yiyecekler hakkında çocuğa açıklama yapılmalı; çocuk aile fertleri ile aynı sofraya oturmalı; çocuğun uydurduğu sözcüklerin doğru kullanımı çocukla birlikte tekrarlanmalı; çocuğun rehabilitasyon kapsamında evde yaşına ve gelişimine uygun aktivitelere katılımına destek olunmalı ve çocuk katılımı konusunda cesaretlendirilmeli, başarısızlık durumunda oyun kurgusu içinde tekrar edilmeli; multidisipliner yaklaşımla engelli ergenlere sosyal ve kültürel değerlerine uygun olarak cinsel eğitim verilmelidir (Çataklı, 2023: 115, 118-121, 124).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Örgütler, birbirinden farklı duygu ve düşünce yapısında olan kişilerin bir amaç etrafında birleşmesiyle oluşur. Örgütlerde birbirinden farklı özelliklere sahip kişilerin bulunması, örgütün işleyişi açısından birtakım zorluklarla karşılaşılmasını sebep olabilir. İletişim bu noktada devreye girerek, kişilerin beraberliklerini uyum içerisinde sürdürebilmesinde, kurum içi başarının sağlanmasında önemli yer kaplar. İletişimi kontrol edemeyen gruplar arasında ise iletişim kopukluğu oluşur. İletişim engellerini bütünüyle ortadan kaldırmak mümkün olmasa da, örgütsel iletişimi kişisel ve kurumsal düzeyde farklı boyutlarla incelemek ve engellerin üstesinden gelmenin yollarını aramak faydalı olacaktır. Bu kapsamda yüksek kaliteli rehabilitasyon hedeflerine ulaşabilmek için;

*Tüm sağlık çalışanları için geçerli olan ‘hastalık yoktur, hasta vardır’ prensibinden yola çıkılarak ekip ruhu bilinciyle hareket edilmeli, hastanın güveni kazanılmalı, hastayı daha iyi anlamak için empati kurulmalı ve ona değer verildiği hissettirilmeli; kısaca ‘hasta merkezli iletişim’ önem arz etmelidir. Ayrıca sağlık çalışanının kendi özgüvenine ve yeteneklerine bağlı olarak hastanın ona olan güveni artacağından, sağlık çalışanı kendi uzmanlık alanında bilgi ve becerisini geliştirmelidir.

*Örgütsel iletişimde zaman baskısı da bir engel olarak görülmektedir. Süre kısıtlılığı hasta ile sağlık çalışanı arasındaki etkileşimi kısıtlamaktadır. Çünkü hastalar hastalığı ile ilgili konuları tartışma, endişelerini giderme beklentisi içinde olmakta; öte yandan sağlık çalışanı belirtilen sürede hastanın şikayetlerini dinlemek, tetkik ve tedavisini planlamak vb. durumları yapmak durumunda kalmaktadır. Bu nedenle hastaya karşı aceleci olunmamalı, hasta dikkatle dinlenilmeli, hastanın endişelerini iletmesine fırsat tanınmalıdır.

*Hastaların büyük çoğunluğu öğrenmek istedikleri bilgileri klinik bir ortamda edinemediklerinde, farklı kaynaklardan bilgi arayışına girmektedir. Bu nedenle sağlık çalışanları, hasta ve yakınları arasındaki örgüt düzeyindeki iletişimde uygun iletişim araçları ile bilgi paylaşımı sağlanmalı, güvenilir bilgi kaynakları konusunda hastalar bilgilendirilmelidir.

*Örgütte iletişimde verimliliği sağlamak adına kişisel farklılıkların olumsuz etkilerini azaltmak için sağlık çalışanlarına etkili iletişim becerilerine yönelik hizmet

için eğitim verilmeli, iletişimin etkileri uzun dönem takipli çalışmalar ile araştırılmalı ve böylelikle iletişimi bozan faktörler belirlenmelidir.

*Örgüt iletişime gerekli önemi vermeli, çalışanlarına görevlerini nasıl yapacakları konusunda yeterli açıklama yapmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbayrak, T., Özgül, S. ve Baran, E. (2020). “Kadınla Çalışan Fizyoterapistler için İletişim Yöntemleri”, Cavlak (ed.), *Fizyoterapist ve Hasta İletişimi*, İstanbul Tıp Kitabevleri, İstanbul, 199-232.
- Akdemir, N., ve Akkuş, Y. (2006). “Rehabilitasyon ve Hemşirelik”, *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 82-91.
- Arın, G., Kısacık, P. ve Ünal, E. (2015). “Ağrı Yönetiminde Psikolojik Temelli Stratejiler”, Ünal (ed.), *Fizyoterapide Ağrı Yönetimi*, Pelikan Kitabevi, Ankara, 25-33.
- Başol, E. (2018). “Hasta ile Sağlık Çalışanları (Doktor ve Hemşire) Arasındaki İletişim Sorunları ve Çözüm Önerileri. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 4(1): 76-93.
- Bektaşoğlu, A., ve Şengün, H. (2020). “Sağlık Sektöründe Örgütsel İletişimin Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Aydın Journal of Health*, 6(2): 155-182.
- Blanquero, J., Cortés-Vega, M. D., Rodríguez-Sánchez-Laulhé, P., Corrales-Serra, B. P., Gómez-Patricio, E., Díaz-Matas, N., Suero-Pineda, A. (2020). “Feedback-Guided Exercises Performed on a Tablet Touchscreen Improve Return to Work, Function, Strength and Healthcare Usage More than an Exercise Program Prescribed on Paper for People with Wrist, Hand or Finger Injuries: A Randomised Trial”, *Journal of Physiotherapy*, 66(4): 236-242.
- Bulguroğlu, H. İ. (2023), “Parkinsonlu Hasta ve Hasta Yakınları ile İletişim”, Ghiasee (ed.), *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 34-45.
- Cavlak, U. (2020). “Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Sürecinde Temel İletişim Stratejileri”, Cavlak (ed.), *Fizyoterapist ve Hasta İletişimi*, İstanbul Tıp Kitabevleri, İstanbul, 25-33.
- Celasin, H., ve Geçim, E. (2001). “Anal İnkontinans”, *Türkiye Klinikleri Cerrahi Dergisi*, 6(3):116-132.
- Cooper, K., Smith, B. H., and Hancock, E. (2008), “Patient-Centredness in Physiotherapy From the Perspective of the Chronic Low Back Pain Patient”, *Physiotherapy*, 94(3): 244-252.
- Coşkun, S.U. (2023). “Serebrovasküler Olay (İnme) Geçiren Hastalarda İletişim”, Ghiasee (ed.), *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 25-31.
- Cunha-Miranda, L., Costa, L., and Ribeiro, J. S. (2010). “NEAR study: Needs and Expectations in Rheumatoid Arthritis - do we know our patients needs?. *Acta reumatologica portuguesa*, 35(3): 314–323.

- Çataklı, T. (2023). “Engelli Çocuklarda İletişim”, Ghiasee (ed.), *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 115-127.
- Dağlı P.A., ve Erten, Ş. (2023), “Romatoid Artritli Hasta ve Hasta Yakınlarıyla İletişim”, *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 47-54.
- Demirtaş, M. (2010). “Örgütsel İletişimin Verimlilik ve Etkinliğinde Yararlanılan İletişim Araçları ve Halkla İlişkiler Filmleri Örneği”, *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 28(1): 411-444.
- Diñçer, S. (2023). “Ampute Rehabilitasyonunda Hasta ve Hasta Yakınlarıyla İletişim”, Ghiasee (ed.), *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 63-77.
- Elgünler, T. Ç., ve Fener, T. Ç. (2011). “İletişimin Kalitesini Etkileyen Engeller ve Bu Engellerin Giderilmesi”, *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 1(1): 35-39.
- Er, F. (2023). “İnmeli Hastaların Çift ve Ebeveynlik İlişkilerinde İletişimi Güçlendirme”, Ghiasee (ed.), *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 167-187.
- Evers, S., Hsu, C., Sherman, K. J., Balderson, B., Hawkes, R., Brewer, G., La-Porte, A. M., Yeoman, J., and Cherkin, D. (2017). “Patient Perspectives on Communication with Primary Care Physicians about Chronic Low Back Pain”, *Permanente Journal*, 21: 16-177.
- Ghiasee, A. (2021). *Sağlıkta Şiddet ve İletişim* (3.Baskı), Nobel Bilimsel Eserler, Ankara.
- Gulbrandsen, P., Madsen, H. B., Benth, J. S., and Lærum, E. (2010). “Health Care Providers Communicate Less Well with Patients with Chronic Low Back Pain—A Study of Encounters at a Back Pain Clinic in Denmark”, *Pain*, 150(3): 458-461.
- Gül, G. (2023). “Bel ve Boyun Diskopatisi olan Hasta ile Fizyoterapist İletişimi”, Ghiasee (ed.), *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 1-12.
- Günel Kerem, M ve Özal, C. (2020). “Çocuklarda Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Uygulamalarında İletişim”, Cavlak (ed.), *Fizyoterapist ve Hasta İletişimi*, İstanbul Tıp Kitabevleri, İstanbul, 129-151.
- Hannah, S. D. (2011). “Psychosocial Issues After a Traumatic Hand Injury: Facilitating Adjustment”, *Journal of hand therapy*, 24(2): 95-103.
- Holtgraves, T., and Cadle, C. (2016). “Communication Impairment in Patients with Parkinson's Disease: Challenges and Solutions”, *Research and Reviews in Parkinsonism*, 6: 45-55.
- Karaçor, S., ve Şahin, A. (2004). “Örgütsel İletişim Kurma Yöntemleri ve Karşılaşılan İletişim Engellerine Yönelik Bir Araştırma”, *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 4(8): 96-117.

- Karadağ, M., Işık, O., Cankul, İ. H. ve Abuhanoğlu, H. (2015). “Hekim ve Hemşirelerin İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi”, *Gazi Ü. İİBF Dergisi*, 17(1), 160-179.
- Karcıoğlu, F., Timuroğlu, M. K., ve Çınar, O. (2009). “Örgütsel İletişim ve İş Tatmini İlişkisi-Bir Uygulama”, *İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi-Yönetim*, 63, 59-76.
- Kaygısız, B. B. (2020), “Rehabilitasyon Sürecinde Uzaktan İletişim-Telerehabilitasyon”. Cavlak (ed.). *Fizyoterapist ve Hasta İletişimi*, İstanbul Tıp Kitabevleri, İstanbul, 249-259.
- Kemeç, E. (2023). “Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastalarının Yaşadığı Psikolojik Sorunlar için Kullanılacak Uygun İletişim Becerileri”, Ghiasee (ed.), *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 139-144.
- Lærum, E., Indahl, A., and Skouen, J. S. (2006). “What is ‘The Goodback-Consultation’? A Combined Qualitative and Quantitative Study of Chronic Low Back Pain Patients' Interaction with and Perceptions of Consultations with Specialists”, *Journal of rehabilitation medicine*, 38(4): 255-262.
- Müezzinler, N. E ve Karayurt, Ö. (2014). “Investigation of Experiences of Women Who Developed Lymphedema Related to Breast Cancer Treatment”, *J Breast Health*, 10: 23-29.
- Özdemir, S., Çelebi, İ., Nurullohoğlu, N., Ark, H. C. (2006). “Ürojinekoloji Kliniğimize Başvuran Üriner İnkontinans Olgularının Dağılımı”, *Genel Tıp Derg.* 16(2):49-52.
- Öztürk, M. (2023), “Meme Kanseri Cerrahisi Sonrası Lenfödem Görülen Hastalarla İletişim”, Ghiasee (ed.), *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 79-92.
- Palm, K. B., Blazar, P. E., Manna, J. C., Serig, A. S., Phillips, E. A., Bay, C. P., Casey, E. J., Earp, B. E. (2021). “Feasibility, effectiveness and patient satisfaction of telerehabilitation after thumb carpometacarpal arthroplasty and reverse total shoulder arthroplasty: A pilot study”, *Journal of Telemedicine and Telecare*, 1357633X21999578.
- Parlayan, M. A., ve Dökme, S. (2016). “Özel Hastanelerdeki Hemşire ve Hastaların İletişim Seviyelerinin Değerlendirilmesi: Bir Hastane Örneği”, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 265-284.
- Peker, F., ve Ünlü, İ. İ. (2023). “Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Alanında İletişim ve Sosyal Hizmet Uygulamaları”, Ghiasee (ed.), *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 153-166.
- Pitts, E., Wylie, K., Loftus, A. M., and Cocks, N. (2022). “Communication Strategies Used by Parkinson's Nurse Specialists During Health Care Interactions: A Qualitative Descriptive Study”, *Journal of advanced nursing*, 78(6): 1773–1786.
- Robbins, S. P., ve Judge, T. A. (2015), “Organizational Behavior. (1. Baskı). (İ. Erdem, Çev.) Nobel Yayıncılık.

- Soysal, A., Öke, P., Yağar, F., ve Tunç, M. (2017). “Örgütsel İletişim ve İş Tatmini Düzeylerinin İncelenmesi: Bir Özel Hastane Örneği”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37): 243-253.
- Svingen, J., Rosengren, J., Turesson, C., and Arner, M. (2021). “A Smartphone Application to Facilitate Adherence to Home-Based Exercise After Flexor Tendon Repair: A Randomised Controlled Trial”, *Clinical rehabilitation*, 35(2): 266-275.
- Taçalan, E. (2023). “Travmatik El Yaralanmalı Hastalarda İletişim”, Ghiasee (ed.), *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 13-23.
- Terin, İ. (2023). “İnkontinanslı Hasta ve Hasta Yakınları ile İletişim”, Ghiasee (ed.), *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyonda İletişim*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 107-113.
- Tikici, M., ve Yıldız, A. (2022). “Örgütsel İletişim ve Çalışanların İş Tatmini”, İksad Yayınevi, Ankara.
- Tiwary, A., Rimal, A., Paudyal, B., Sigdel, K. R., and Basnyat, B. (2019), “Poor communication by healthcare professionals may lead to life-threatening complications: examples from two case reports”, *Wellcome open research*, 4 : 7.
- Topuz, S. ve Şener, G. (2016). “Alt ve Üst Ekstremitte Amputasyonlarında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon”, Karaduman, Tunca Yılmaz (eds), *Fizyoterapi Rehabilitasyon Cilt 2*, Hipokrat Yayınevi, Ankara, 365-376.
- Tousignant, M., Giguère, A. M., Morin, M., Pelletier, J., Sheehy, A., and Cabana, F. (2014). “In-Home Telerehabilitation for Proximal Humerus Fractures: A Pilot Study”, *International journal of telerehabilitation*, 6(2): 31.
- Turna, I. F. (2020). “Lenfödem Tanı ve Tedavisine Güncel Bakış”, *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(1): 14-22.
- Turolla, A., Rossetini, G., Viceconti, A., Palese, A., and Geri, T. (2020). “Musculoskeletal Physical Therapy During the COVID-19 Pandemic: Is Telerehabilitation the Answer?”, *Physical therapy*, 100(8): 1260-1264.

INVESTIGATION OF THE JOB SATISFACTION, MOTIVATION AND ORGANIZATIONAL COMMITMENT LEVELS OF ACADEMICS

AKADEMİSYENLERİN İŞ DOYUMU, MOTİVASYONU VE ÖRGÜTSEL BAĞLILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Sonay Dericioğlu
University of Mediterrenian Karpasia
Faculty of Education
sonay.dericioğlu@akun.edu.tr
ORCID: 0009-0008-9199-3031

Doç. Dr. Tolga Öz
University of Mediterrenian Karpasia
Faculty of Aviation
tolga.oz@akun.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3608-2090

Egemen Özkan
University of Mediterrenian Karpasia
Institute of Social Sciences
ozkan.egemen@gmail.com
ORCID: 0009-0006-3712-9803

Gönderim 11 Aralık 2023 – Kabul 24 Ocak 2024
Received 11 December 2023 – Accepted 24 January 2024

Abstract: *The main purpose of this research was to examine the job satisfaction, motivation and organizational commitment levels of academicians at public and private universities in the Turkish Republic of Northern Cyprus. Within the scope of the research, a working group was formed from academics working at universities in the Nicosia district of the Turkish Republic of Northern Cyprus in the 2022-2023 academic year. The research was carried out with the participation of 100 volunteer academics. "Personal Information Form", "Professional Motivation Survey for Academicians", "Organizational Commitment Scale" and "Job Satisfaction Scale" were applied to the academics participating in the research for the purpose of data collection. In the analysis of the data obtained; Descriptive, One-Sample Kolomogorov-Smirnov Test, Mann Whitney U Test, Kruskal Wallis H Test and Bonferroni analyzes were used when there was a significant difference between the two groups. According to the data obtained, 83.8% of the academicians working at universities in the Nicosia district of the Turkish Republic of Northern Cyprus are male, 47.7% are between the ages of 20-29, 52.3% are lecturers, 88.3% are male working at a private university, 91.9% of them work at the faculty, organizational commitment scale general scores, academic motivation scale general and job satisfaction levels are at "medium level" and academicians are in the 20-29 age group and 40-49 age group. It was determined that there was a significant difference, and there was no statistically significant difference between title, length of employment in the profession, gender, type of university, unit, department and scale scores. It is suggested that research examining academicians' job satisfaction, motivation and organizational commitment levels should be conducted with comprehensive groups.*

Keywords: *Academician, job satisfaction, motivation, organizational commitment.*

Öz: *Bu araştırmanın temel amacı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde devlet ve özel üniversitelerindeki akademisyenlerin iş doyumunu, motivasyonu ve örgütsel bağlılık düzeylerinin incelenmesini sağlamak amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamında 2022-2023 eğitim-öğretim yılında*

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefkoşa ilçesindeki üniversitelerde görev yapan akademisyenlerden bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırma 100 gönüllü akademisyenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan akademisyenlere veri toplama amacı ile “Kişisel Bilgi Formu”, “Akademisyenlere Yönelik Mesleki Motivasyon Anketi”, “Örgütsel Bağlılık Ölçeği” ve “İş Tatmini Ölçeği” uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde; betimsel, One-Sample Kolomogorov-Smirnov Testi, Mann Whitney U Testi, Kruskal Wallis H Testi ve İki grup arasında anlamlı farklılık çıktığında Bonferroni analizleri kullanılmıştır. Elde edilen verilere göre Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefkoşa ilçesindeki üniversitelerde görev yapan akademisyenlerin, %83,8’inin erkek, %47,7’sinin 20-29 yaş aralığında, %52,3’ünün öğretim görevlisi, %88,3’ünün özel üniversitede görevli olduğu, %91,9’u fakültede çalıştığı, örgütsel bağlılık ölçeği genel puanları, akademik motivasyon ölçeği genel ve iş tatmin düzeylerinin “orta düzeyde” olduğu ve akademisyenlerin 20-29 yaş grubunda bulunan akademisyenler ile 40-49 yaş grubundaki akademisyenler arasında anlamlı farkın olduğu, unvan, meslekte çalışma süresi, cinsiyet, üniversite türü, çalıştıkları birim, bölüm ve ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın olmadığı saptanmıştır. Akademisyenlerin iş doyumu, motivasyonu ve örgütsel bağlılık düzeylerini inceleyen araştırmaların kapsamlı gruplarla yapılması gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Akademisyen, iş doyumu, motivasyon, örgütsel bağlılık.*

INTRODUCTION

Individuals, teachers, academics and other employees in working life in the world are seen as the basis for success in competition for public institutions and businesses. For this reason, investment tools for human resources are not considered as an unnecessary economic situation, and institutions such as universities and educational institutions are important for the development of capital by making them feel that they are a more important asset (Ali and Anwar, 2021). When examined with this in mind, it is stated that it is important for business organizations to work efficiently for employees to adopt and implement these goals in order to achieve the target they have set in competition. It is reported that increasing the level of motivation and job satisfaction of the academic staff in achieving the determined goals is important in terms of organizational commitment (Al-Jabari, Ghazzawi, 2019).

Today, it has led to changes in the organizational commitment of those working in the developed business world and their expectations from the institution or business. For this reason, only employees are important to variables and social structure, interpersonal relations and professional development. In this context, it is stated that individuals who attach importance to the social structure system provide an advantage in order to help working individuals in achieving their career goals (Alkhateri, Abuelhassan, Khalifa, Nusari and Ameen, 2018; Oznacar et al., 2023).

It is stated that educational institutions or businesses should be open to change and up-to-date information in order to ensure that they are in competition (Altaş, 2021; Akdag et al., 2023). In this context, it is stated that it is important to adapt to innovative technology, to make plans to determine and meet the needs of working individuals, to meet the wishes and needs of the individuals who are served or trained in a timely manner, and that the preference of institutions compared to competing organizations depends on these factors (Amin 2021; Danju et al., 2020; Serttas and Kasabalı, 2020).

The main goal of all institutions is to use the existing resources efficiently in order to ensure that the institutions achieve their goals. Organizations need not only to be financially efficient, but also to use the social structure efficiently. Because it is important for institutions or businesses to determine the needs of employees not only

economically, but also socially in terms of job satisfaction and motivation (Aruldoss, Kowalski and Parayitam, 2021). Institutions, just like living beings, need change and development in order to survive. This development should be not only about technical applications, but also about service understanding and human resources management. This change should be not only in technical terms but also in service and human education management (Azimi, Akan, 2019). The development of management approach allows all students who provide education and receive education in business, educational institutions and especially universities to be affected. For this reason, all educational institutions try to provide quality education to the students who receive education. Institutions or businesses should not forget that they have an understanding that is open to development while providing quality service to individuals who receive services (Bağcı, Kolbaşı, 2019).

In order for institutions to serve effectively, academicians or personnel working should adopt the goals of the organization and prepare a suitable environment to increase their organizational commitment levels. In today's competitive conditions, organizations have to be more students and learning targeted, and sensitive to energy and teamwork (Basalamah 2021). In these periods, it reveals that in order to achieve the goal, it is necessary to reveal the organizational records, where the commitment that ensures that the physical and emotional components are together, and human resources are necessary. In this context, it is stated that there has been a change in the performance level of organizations from the period when labor was kept in the background to the present day (Bashir, Long. 2015).

Job satisfaction and motivation are more efficient and the fact that it is less costly to maintain the existence of employees in the organization than to recruit a new employee into the organization and provide training. It is formed by the fact that working individuals feel honored both from the workplace and the organization in order to increase their level of commitment to organizations (Başolve Çömlekçi, 2020; Oznacar et al., 2023). Organizational commitment; the level of commitment between the relations between the institution and the employee helps to show the level of belonging of the individuals working to the institution. It has been reported that the level of commitment of institutions restructure their existing relationships with working individuals to the extent that working people work continuously in the organization (Bernarto, Bachtiar, Sudibjo, Suryawan, Purwanto and Asbari, 2020).

In recent years, various mechanisms have been developed for institutions or businesses in order to keep up with the ever-changing conditions with the effect of globalization (Demir and Tatar, 2022) For this reason, in order to ensure that employees are productive, job satisfaction, teamwork to increase their motivation levels, regular trainings, trip planning and other social activities should be organized. It causes institutions operating in education or service branches to plan in accordance with the developing technology focused on customer satisfaction in order to provide competition (Bilgili and Tekin, 2019).

Emotions in academics or other working individuals are variables that affect the behavior of the individual. It is stated that it is evidence in the studies conducted in the literature that it affects job satisfaction, motivation and organizational commitment that it affects social relations by affecting people's emotions (Boxall, Purcell and Wright

2007). It is stated that the emotions felt by individuals affect social relations in their behaviors and behaviors shown to society (Boz, Duran and Uğurlu (2021).

In this study, it was carried out to examine the job satisfaction, motivation and organizational commitment levels of academicians working in universities.

In the field of competition between institutions or enterprises, reasons such as the concept of overtime and the understanding of administration cause the state or private capital universities to have a burden on academics and complain about reaching the intended number of students. In order to continue to work in universities, academics make a special effort and sometimes prefer to resign themselves.

In public universities, as in private universities, the pressure to achieve goals and the fear of dismissal are expressed more in academics working in private universities. In the study, the problem related to the situation of academicians working in public, private and foundation universities is expressed as follows. What are the job satisfactions, motivation and organizational commitment levels of academics in universities?

The essence of this research is to evaluate the relationship between job satisfaction, motivation and organizational commitment levels of academicians. In the research, first of all, the job satisfaction and motivation of the academicians will be determined, job satisfaction and job satisfaction differences will be determined according to the factors affecting motivation. After determining the levels of organizational commitment, the factors affecting organizational commitment will be determined. Then, the relationship between job satisfaction, motivation and organizational commitment will be revealed.

1. IMPORTANCE OF RESEARCH

When the literature was examined, it was determined that the issues related to job satisfaction, motivation and organizational commitment were examined separately. For example, it has been determined that studies such as bank employees, teachers, health professionals, insurance agency employees are carried out. It has been observed that there is no research on job satisfaction, motivation and organizational commitment related to academics.

In order for academics to be more knowledgeable and specialized, universities need to bear the cost in order to make the in-service trainings of high quality. It is known that the quality of the workforce in universities significantly affects the educational outcomes in universities, and there is a strong link between the quality of the workforce and the financial performance of universities. However, if academics are dissatisfied with work and cannot be motivated, it is inevitable for universities to lose their quality academics. It is expected that academics have high job satisfaction and motivation, and accordingly, their organizational commitment is high. With this study, the relationship between job satisfaction, motivation and organizational commitment levels of academicians, job satisfaction, motivation levels and organizational commitment will be investigated.

The lack of studies on this subject is important in terms of revealing the necessity of the study. In addition, the results obtained will inform the administrative units of the universities, and it will be explained with what kind of organizational commitment the academicians stay in their jobs.

1.1. Research Model

Since it is already a descriptive study for academics, the general screening method has been used. In order to reach a general conclusion about our universe, the research model we apply on a group, sample or sample from the entire universe or from our current universe is used. In this study on job satisfaction, motivation and organizational commitment of academicians, we preferred to use the general screening method.

In this research, a mixed research model was used in which qualitative and quantitative methods were used together. Mixed methods research is defined as the researcher combining qualitative and quantitative methods, approaches and concepts within a study or successive studies (Creswell, 2003). Conducting mixed method research means presenting, analyzing and bringing together events within a framework using various methods. Johnson and Turner (2003) state the basic principle of mixed research as "the researcher should collect multiple data using different strategies, methods and approaches." On the other hand, Creswell (2006) explains the basic premise of the mixed approach as "using quantitative and qualitative approaches together allows us to understand research problems better than using either approach alone." It gives as follows. Similar to the definition given above, Creswell (2006) says that mixed methods studies include the collection and analysis of quantitative and qualitative data in a single study or multiple studies conducted within the scope of a research program. Based on this, answers to the following questions will be sought in this research.

- Q1. Is there a relationship between academics' job satisfaction, motivation and organizational commitment?
- Q2. What are the significant differences between the socio-demographic characteristics of academics and their job satisfaction and motivation levels?
- Q3. What is the significant difference between the socio-demographic characteristics of academics and their organizational commitment?

1.2. Universe and Sample of the Research

Our universe consists of academics working at universities in the Nicosia district of the Turkish Republic of Northern Cyprus. However, due to time and economic problems, the study universe was considered as the district of Nicosia. In our study, working on the sample representing the universe benefited the researcher in terms of time and economy. For this reason, the collection of data was based on the sample representing the universe instead of the whole universe, and the research was carried out on the sample. The questionnaires consist of 100 academicians who volunteered for the research because they were collected through social media tools (WhatsApp, Facebook, etc.) on the internet network connection.

1.3. Data Collection Tools

A questionnaire was applied to the sample group. The questionnaire used in the research consists of 3 stages. In the first stage, there are 8 questions that determine the characteristics of the personal information form of the participants. In the second part, there are 5 questions about job satisfaction, 50 Likert-type questions for the professional motivation questionnaire for academics, and 12 questions about the organizational

commitment scale. The type of scale used is the "ranking scale" and the Likert scale, which is suitable for collecting sequential data, was used.

1.3.1. Personal information form

In the study, the data were obtained by the researcher from the literature (Zeynel and İlker 2015; Varlı and Bayar, 2023; Çınar and Gündoğdu, 2019), data were obtained with a questionnaire form. There are a total of 8 questions in the questionnaire. In the questionnaire form, there are 8 questions about the personal information of the academicians (gender, age, title, university, university unit, department and year of work in the profession).

1.3.2. Professional Motivation Survey for Academicians

In order to measure professional motivation; The Cronbach alpha value of the scale consisting of 50 items, developed by Zeynel and İlker (2015), for which reliability-validity analyzes were made, and the Occupational Motivation Scale, which showed that the scale with a high value of 94.6 was valid and reliable (Zeynel and İlker 2015).

1.3.3 Job Satisfaction Scale

Dispositional Effects on Job and Life Satisfaction: The Role of Core Evaluators: Journal of Applied Psychology was used. Our measurement application consists of five stages. In the Turkish 69 version, Aşkın Keser and Burcu Öngen Bilir (2014) used the scale in which they ensured the validity of the Job Satisfaction Scale with Turkish Reliability.

1.3.4 Organizational Commitment Scale

In order to measure and evaluate the commitment of academicians, which is our research subject, the "Organizational Commitment Scale" developed by Meyer, Allen and Smith (1993) and adapted to Turkish by Dağlı, Elçiçek and Han (2018) was used.

1.4. Data Collection and Process

The research was completed and the conceptual framework was reached. The survey used in the study was carried out by a researcher in May 2023. The survey, which was administered to academics at three universities, prevented them from collecting more data.

1.5. Data Analysis

Since there are both quantitative data, two different data analysis methods were used. Statistical Package for Statistical Science (SPSS) 21.0 was used for statistical analysis of quantitative data. When the general distribution of the data obtained from the measurement tools used in the research was examined, it was seen that the total

scores of the measurement tools used did not exhibit normal distribution characteristics and non-parametric methods were frequently used in the aforementioned analysis.

2. FINDINGS OF THE RESEARCH

Table 2.1. Identifying Characteristics of Participants

Variables	Number (n)	Percentage (%)
Gender		
Woman	18	16,2
Male	93	83,8
Age		
20-29 years old	53	47,7
30-39 Years	48	43,2
40-49 Years	8	7,2
50-59 years old	1	,9
60 years and older	1	,9
Appellation		
Prof. Dr.	1	,9
Assoc. Prof.	4	3,6
Asst. Prof. Dr.	33	29,7
Lecturer	58	52,3
Research Assistant	15	13,5
Type of University		
State University	12	10,8
Foundation University	1	,9
Private University	98	88,3
Academic Unit		
Faculty	102	91,9
Graduate School	1	,9
Vocational School	1	,9
Other	7	6,3
Section		
Company	45	40,5
Other	66	59,5
Duration of Employment in the Profession		
1-5 Years	23	20,7
6-10 Years	43	38,7
11-15 Years	36	32,4
16-20 Years	8	7,2
21 years and above	1	,9

As can be seen in Table 4.1, the participants; It was found that 83.8% were male, 47.7% were between the ages of 20-29, 52.3% were lecturers, 88.3% were working in private universities, 91.9% were working in the faculty, 59.5% were working in a department other than business administration, and 38.7% had been working in the profession for 6-10 years.

Table 2.2. Spearman rho Correlation Coefficient Results of the Scales Used in the Research

Scales	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.Organizational Commitment Scale	r 1,00									
2.Emotional Attachment	r ,806	1,00								
3.Attendance Addiction	r ,986	,755	1,00							
4.Normative Dependence	r ,814	,375	,832	1,00						
5.Job Satisfaction Scale	r ,198*	,200*	,202*	0,127	1,00					
6.Academic Motivation Scale	r ,426**	,365**	,427**	,399**	0,175	1,00				
7.Professional Characteristics	r ,446**	,406**	,444**	,370**	,258**	,891	1,00			
8. Management Policies and Practices	r ,390**	,288**	,400**	,424**	0,055	,901	,712	1,00		
9. Relationships at Work	r ,341**	,304**	,343**	,323**	0,129	,913	,761	,775	1,00	
10. Student	r ,333**	,311**	,327**	,306**	0,064	,886	,682	,823	,850	1,00
11.Physical Conditions in the Workplace	r ,350**	,270**	,356**	,376**	0,159	,886	,708	,862	,799	,765

*:p<.05 - **:p<.001

Participants' overall scores of the organizational commitment scale and the academic motivation scale were general ($r=.426$; $p<.001$), **professional characteristics** ($r=.446$; $p<.001$), **management policies and practices** ($r=.390$; $p<.001$), **relations in the workplace** ($r=.341$; $p<.001$), **student** ($r=.333$; $p<.001$) and **physical conditions in the workplace** ($r=.350$; $p<.001$) A significant and moderate **positive** linear relationship was found between the subscale scores. A significant and low level of positive linear correlation was found **between the general scores of the organizational commitment scale** and the job satisfaction scale ($r=.198$; $p<.05$) scores of the academicians participating in the study.

Participants' organizational commitment scale emotional commitment sub-dimension scores and academic motivation scale were significantly and moderately positive **between general** ($r=.365$; $p<.001$), **occupational characteristics** ($r=.406$; $p<.001$), **workplace relations** ($r=.304$; $p<.001$) and **student** ($r=.311$; $p<.001$) sub-dimension scores A linear relationship has been found. A significant and low level of positive linear correlation was found between the emotional commitment sub-dimension scores **of the organizational commitment scale** and the job satisfaction scale ($r=.200$; $p<.05$), the management policies and practices of the academic motivation scale ($r=.288$; $p<.001$) and the **physical conditions in the workplace** ($r=.270$; $p<.001$) **sub-dimension scores of the academicians** participating in the study.

Participants' attendance dependency sub-dimension scores and academic motivation scale were general ($r=.427$; $p<.001$), **occupational characteristics**($r=.444$; $p<.001$), **management policies and practices** ($r=.400$; $p<.001$), **relations in the workplace** ($r=.343$; $p<.001$), **student** ($r=.327$; $p<.001$) and **physical conditions in the workplace** ($r=.356$; $p<.001$). A significant and moderate **positive** linear relationship was found between the subscale scores.

A significant and low positive linear relationship was found between the attendance dependency sub-dimension scores of the organizational commitment **scale and the job satisfaction scale** ($r=.202$; $p<.05$) **scores of the participants.**

Participants' organizational commitment scale normative dependency sub-dimension scores and academic motivation scale were general ($r=.399$; $p<.001$), **occupational characteristics** ($r=.370$; $p<.001$), management policies and practices ($r=.424$; $p<.001$), **relations in the workplace** ($r=.323$; $p<.001$), **student** ($r=.306$; $p<.001$) and physical conditions in the **workplace** ($r=.376$; $p <.001$) A significant and moderate **positive** linear relationship was found between the subscale scores.

There was no statistically significant relationship between the normative dependency sub-dimension scores of the organizational commitment scale and the scores of the job satisfaction scale.

A significant and low **positive linear correlation was found** between the general scores of the job satisfaction scale and the occupational characteristics of the academic motivation scale ($r=.258$; $p<.001$) sub-dimension scores.

There was no statistically significant relationship between the general scores of the job satisfaction scale and the academic motivation scale general, management policies and practices, workplace relations, student and physical conditions at work sub-dimension scores.

Is there a significant difference between the general and sub-dimensions of the organizational commitment, job satisfaction and academic motivation scale of the participants according to the age variable?

Table 2.3. Results of Organizational Commitment, Job Satisfaction and Academic Motivation Scale General and Sub-Dimension Scores with Age Variable

Scales	Age Groups	n	Rank Avg.	X	p	Significant Difference
Organizational Commitment Scale	a 20-29 years old	53	59,13	2,04	,359	---
	b 30-39 Years	48	50,18			
	c 40-49 Years	8	56,56			
Emotional Attachment Sub-Dimension	a 20-29 years old	53	58,95	1,62	,444	---
	b 30-39 Years	48	51,22			
	c 40-49 Years	8	51,50			
Continuation Dependency Subdimension	a 20-29 years old	53	59,76	2,66	,264	---
	b 30-39 Years	48	49,53			
	c 40-49 Years	8	56,25			
Normative Dependency Sub-Dimension	a 20-29 years old	53	58,66	1,54	,462	---
	b 30-39 Years	48	50,88			
	c 40-49 Years	8	55,50			
Job Satisfaction Scale	a 20-29 years old	53	52,24	,817	,665	---

	b	30-39 Years	48	57,75			
	c	40-49 Years	8	56,81			
Academic Motivation Scale	a	20-29 years old	53	59,82	5,65	,059	---
	b	30-39 Years	48	53,54			
	c	40-49 Years	8	31,81			
Professional Characteristics Sub-Dimension	a	20-29 years old	53	57,74	4,95	,084	---
	b	30-39 Years	48	55,93			
	c	40-49 Years	8	31,31			
Management Policies and Practices Sub-Dimension	a	20-29 years old	53	62,00	8,62	,013	A>C
	b	30-39 Years	48	51,58			
	c	40-49 Years	8	29,13			
Workplace Relationships Sub-Dimension	a	20-29 years old	53	59,36	2,17	,337	---
	b	30-39 Years	48	51,63			
	c	40-49 Years	8	46,38			
Student Sub-Dimension	a	20-29 years old	53	59,25	3,20	,201	---
	b	30-39 Years	48	52,94			
	c	40-49 Years	8	39,19			
Physical Conditions in the Workplace Sub-Dimension	a	20-29 years old	53	59,20	4,69	,096	---
	b	30-39 Years	48	53,92			
	c	40-49 Years	8	33,69			

Test Used: Kruskal Wallis H Test- Benfornia Correction Applied

In line with the results obtained, it was revealed that the academicians participating in the study differed from each other in terms of academic motivation scale, management policies and practices sub-dimension scores according to their age ($p < 0.05$). As a result of the mann-whitney-u test, which was conducted to determine in which age groups the changes were seen, academicians in the 20-29 age group and academicians in the 40-49 age group differed significantly ($u: 85.00 - p.006$ $p < .05$). In a broader sense, the sub-dimension scores of the academic motivation scale management policies and practices of academicians in the 20-29 age group were higher than the academicians in the 40-49 age group.

In line with the results obtained, it was revealed that the participants did not differ statistically in terms of organizational commitment scale, emotional commitment, attendance addiction, normative addiction sub-dimension, job satisfaction scale and academic motivation scale, occupational characteristics, workplace relations, student and workplace physical conditions sub-dimension scores based on age groups ($p > 0.05$).

Is there a significant difference between the general and sub-dimensions of the organizational commitment, job satisfaction and academic motivation scale of the participants according to the title variable?

Table 2.4. Results of Organizational Commitment, Job Satisfaction and Academic Motivation Scale General and Sub-Dimension Scores with Title Variable

Scales	Title Groups	n	Rank Avg.	X	p	Significant Difference
Organizational Commitment Scale	a Assoc. Prof.	4	76,88	3,66	,300	---
	b Asst. Prof. Dr.	33	50,45			
	c Lecturer	58	58,46			
	d Research Assistant	15	49,47			
Emotional Attachment Sub-Dimension	a Assoc. Prof.	4	62,38	0,84	,840	---
	b Asst. Prof. Dr.	33	52,48			
	c Lecturer	58	57,50			
	d Research Assistant	15	52,57			
Continuation Dependency Subdimension	a Assoc. Prof.	4	77,00	3,57	,311	---
	b Asst. Prof. Dr.	33	50,62			
	c Lecturer	58	58,32			
	d Research Assistant	15	49,60			
Normative Dependency Sub-Dimension	a Assoc. Prof.	4	85,13	5,19	,158	---
	b Asst. Prof. Dr.	33	52,02			
	c Lecturer	58	57,62			
	d Research Assistant	15	47,07			
Job Satisfaction Scale	a Assoc. Prof.	4	50,50	0,69	,875	---
	b Asst. Prof. Dr.	33	57,58			
	c Lecturer	58	56,04			
	d Research Assistant	15	50,17			
Academic Motivation Scale	a Assoc. Prof.	4	87,13	4,89	,180	---
	b Asst. Prof. Dr.	33	53,98			
	c Lecturer	58	56,14			
	d Research Assistant	15	47,93			
Professional Characteristics Sub-Dimension	a Assoc. Prof.	4	80,63	4,66	,198	---
	b Asst. Prof. Dr.	33	51,27			
	c Lecturer	58	58,41			
	d Research Assistant	15	46,87			
Management Policies and Practices Sub-Dimension	a Assoc. Prof.	4	89,75	6,58	,087	---
	b Asst. Prof. Dr.	33	54,08			
	c Lecturer	58	56,75			
	d Research Assistant	15	44,67			
Workplace Relationships Sub-Dimension	a Assoc. Prof.	4	82,13	3,49	,322	---
	b Asst. Prof. Dr.	33	57,41			
	c Lecturer	58	52,42			
	d Research Assistant	15	56,10			
Student Sub-Dimension	a Assoc. Prof.	4	94,88	6,91	,075	---
	b Asst. Prof. Dr.	33	57,11			
	c Lecturer	58	53,03			
	d Research Assistant	15	51,03			
Physical Conditions in the Workplace Sub-Dimension	a Assoc. Prof.	4	82,75	5,58	,134	---
	b Asst. Prof. Dr.	33	55,52			
	c Lecturer	58	56,96			
	d Research Assistant	15	42,57			

Test Used: Kruskal Wallis H Test- Benfornia Correction Applied

In line with the results obtained, it was revealed that the participants did not differ statistically in terms of organizational commitment scale, emotional commitment, attendance addiction, normative dependency sub-dimension, job satisfaction scale and academic motivation scale, professional characteristics, management policies and practices, workplace relations, student and physical conditions in the workplace sub-dimension scores ($p>0.05$).

Is there a significant change in the relationship between organizational commitment, job satisfaction and academic motivation scale general and sub-dimensions according to the variable of working time in the profession?

Table 2.5. Results of the Variable of Working Time in the Profession and the General and Sub-Dimension Scores of the Organizational Commitment, Job Satisfaction and Academic Motivation Scale

Scales	Title Groups	n	Rank Avg.	X	p	Significant Difference
Organizational Commitment Scale	a 1-5 years	23	47,61	2,40	,492	---
	b 6-10 years.	43	56,40			
	c 11-15 years	36	60,36			
	d 16-20 years	58	51,50			
Emotional Attachment Sub-Dimension	a 1-5 years	23	48,24	5,73	,125	---
	b 6-10 years.	43	51,72			
	c 11-15 years	36	65,75			
	d 16-20 years	58	50,56			
Continuation Dependency Subdimension	a 1-5 years	23	49,54	1,36	,714	---
	b 6-10 years.	43	57,27			
	c 11-15 years	36	58,21			
	d 16-20 years	58	50,94			
Normative Dependency Sub-Dimension	a 1-5 years	23	50,46	2,23	,525	---
	b 6-10 years.	43	61,06			
	c 11-15 years	36	52,75			
	d 16-20 years	58	52,50			
Job Satisfaction Scale	a 1-5 years	23	52,04	1,69	,638	---
	b 6-10 years.	43	56,16			
	c 11-15 years	36	54,07			
	d 16-20 years	58	68,31			
Academic Motivation Scale	a 1-5 years	23	48,17	3,74	,290	---
	b 6-10 years.	43	61,44			
	c 11-15 years	36	55,63			
	d 16-20 years	58	44,06			
Professional Characteristics Sub-Dimension	a 1-5 years	23	44,87	4,96	,174	---
	b 6-10 years.	43	61,27			
	c 11-15 years	36	57,67			
	d 16-20 years	58	45,31			

<i>Management Policies and Practices Sub-Dimension</i>	a	<i>1-5 years</i>	23	51,78	3,03	,387	---
	b	<i>6-10 years.</i>	43	61,30			
	c	<i>11-15 years</i>	36	53,61			
	d	<i>16-20 years</i>	58	43,50			
<i>Workplace Relationships Sub-Dimension</i>	a	<i>1-5 years</i>	23	51,50	2,77	,428	---
	b	<i>6-10 years.</i>	43	60,94			
	c	<i>11-15 years</i>	36	54,14			
	d	<i>16-20 years</i>	58	43,88			
<i>Student Sub-Dimension</i>	a	<i>1-5 years</i>	23	51,48	,649	,885	---
	b	<i>6-10 years.</i>	43	58,02			
	c	<i>11-15 years</i>	36	55,07			
	d	<i>16-20 years</i>	58	55,44			
<i>Physical Conditions in the Workplace Sub-Dimension</i>	a	<i>1-5 years</i>	23	51,20	2,93	,402	---
	b	<i>6-10 years.</i>	43	60,58			
	c	<i>11-15 years</i>	36	55,13			
	d	<i>16-20 years</i>	58	42,25			

Test Used: Kruskal Wallis H Test- Benfornia Correction Applied

In line with the results obtained, it was revealed that the participants did not differ statistically in terms of organizational commitment scale, emotional commitment, attendance dependency, normative addiction sub-dimension, job satisfaction scale and academic motivation scale, professional characteristics, management policies and practices, workplace relations, student and physical conditions at work sub-dimension scores according to their working time ($p>0.05$).

Is there a significant difference between the general and sub-dimensions of the organizational commitment, job satisfaction and academic motivation scale of the participants according to the gender variable?

Table 2.6. Results of Gender Variable and Organizational Commitment, Job Satisfaction and Academic Motivation Scale General and Sub-Dimension Scores

Scales	Gender	n	Rank Avg.	It's the turn of the ball.	U	p
Organizational Commitment Scale	<i>Woman</i>	18	49,64	893,50	722,5	,359
	<i>Male</i>	93	57,23	5322,50		
<i>Emotional Attachment Sub-Dimension</i>	<i>Woman</i>	18	52,44	944,00	773,0	,608
	<i>Male</i>	93	56,69	5272,00		
<i>Continuation Dependency Subdimension</i>	<i>Woman</i>	18	50,19	903,50	732,5	,402
	<i>Male</i>	93	57,12	5312,50		
<i>Normative Dependency Sub-Dimension</i>	<i>Woman</i>	18	51,03	918,50	747,5	,472
	<i>Male</i>	93	56,96	5297,50		
Job Satisfaction Scale	<i>Woman</i>	18	56,44	1016,00	829,0	,948
	<i>Male</i>	93	55,91	5200,00		
Academic Motivation Scale	<i>Woman</i>	18	56,36	1014,50	830,5	,958
	<i>Male</i>	93	55,93	5201,50		
<i>Professional Characteristics Sub-Dimension</i>	<i>Woman</i>	18	55,50	999,00	828,0	,942
	<i>Male</i>	93	56,10	5217,00		
<i>Management Policies and Practices Sub-Dimension</i>	<i>Woman</i>	18	52,81	950,50	779,5	,643
	<i>Male</i>	93	56,62	5265,50		
<i>Workplace Relationships Sub-Dimension</i>	<i>Woman</i>	18	57,47	1034,50	810,5	,831
	<i>Male</i>	93	55,72	5181,50		
<i>Student Sub-Dimension</i>	<i>Woman</i>	18	63,78	1148,00	697,0	,260

	Male	93	54,49	5068,00		
Physical Conditions in the Workplace Sub-Dimension	Woman	18	54,25	976,50	805,5	,800
	Male	93	56,34	5239,50		

Test Used: Mann-Whitney U Test

In line with the results obtained, it was revealed that the participants did not differ statistically according to their gender in terms of organizational commitment scale, emotional commitment, attendance addiction, normative addiction sub-dimension, job satisfaction scale and academic motivation scale, professional characteristics, management policies and practices, workplace relations, student and physical conditions in the workplace sub-dimension ($p>0.05$).

Is there a significant change in terms of the general and sub-dimension relationship of organizational commitment, job satisfaction and academic motivation scale according to the variable of the type of university studied?

Table 2.7. Results of the Variable of the Type of University Studied and the General and Sub-Dimension Scores of the Organizational Commitment, Job Satisfaction and Academic Motivation Scale

Scales	Type of University Studied	n	Rank Avg.	It's the turn of the ball.	U	p
Organizational Commitment Scale	State University	12	55,54	666,50	587,5	,996
	Private University	98	55,49	5438,50		
Emotional Attachment Sub-Dimension	State University	12	56,46	677,50	576,5	,912
	Private University	98	55,38	5427,50		
Continuation Dependency Subdimension	State University	12	52,58	631,00	553,0	,737
	Private University	98	55,86	5474,00		
Normative Dependency Sub-Dimension	State University	12	57,25	687,00	567,0	,840
	Private University	98	55,29	5418,00		
Job Satisfaction Scale	State University	12	46,04	552,50	474,5	,270
	Private University	98	56,66	5552,50		
Academic Motivation Scale	State University	12	56,71	680,50	573,5	,889
	Private University	98	55,35	5424,50		
Professional Characteristics Sub-Dimension	State University	12	55,25	663,00	585,0	,977
	Private University	98	55,53	5442,00		
Management Policies and Practices Sub-Dimension	State University	12	50,79	609,50	531,5	,586
	Private University	98	56,08	5495,50		
Workplace Relationships Sub-Dimension	State University	12	58,63	703,50	550,5	,718
	Private University	98	55,12	5401,50		
Student Sub-Dimension	State University	12	60,13	721,50	532,5	,592
	Private University	98	54,93	5383,50		
Physical Conditions in the Workplace Sub-Dimension	State University	12	53,58	643,00	565,0	,824
	Private University	98	55,73	5462,00		

Test Used: Mann-Whitney U Test

In line with the results obtained, it was revealed that the participants did not differ statistically in terms of organizational commitment scale, emotional commitment, attendance dependence, normative addiction sub-dimension, job satisfaction scale and

academic motivation scale, professional characteristics, management policies and practices, workplace relations, student and physical conditions in the workplace sub-dimension scores depending on the type of university studied ($p>0.05$).

Is there a significant difference between the general and sub-dimensions of the organizational commitment, job satisfaction and academic motivation scale according to the unit variable of the participants?

Table 2.8. Results of Organizational Commitment, Job Satisfaction and Academic Motivation Scale General and Sub-Dimension Scores with the Unit Variable Studied

Scales	Unit Worked	n	Rank Avg.	It's the turn of the ball.	U	p
Organizational Commitment Scale	Faculty	102	55,34	5644,50	322,5	,669
	Other	7	50,07	350,50		
<i>Emotional Attachment</i> Sub-Dimension	Faculty	102	55,38	5649,00	318,0	,629
	Other	7	49,43	346,00		
<i>Continuation Dependency</i> Subdimension	Faculty	102	55,23	5633,50	333,5	,771
	Other	7	51,64	361,50		
<i>Normative Dependency</i> Sub-Dimension	Faculty	102	55,37	5647,50	319,5	,642
	Other	7	49,64	347,50		
Job Satisfaction Scale	Faculty	102	55,61	5672,00	295,0	,437
	Other	7	46,14	323,00		
Academic Motivation Scale	Faculty	102	56,20	5732,00	235,0	,131
	Other	7	37,57	263,00		
<i>Professional Characteristics</i> Sub-Dimension	Faculty	102	55,75	5687,00	280,0	,340
	Other	7	44,00	308,00		
<i>Management Policies and Practices</i> Sub-Dimension	Faculty	102	56,13	5725,50	241,5	,151
	Other	7	38,50	269,50		
<i>Workplace Relationships</i> Sub-Dimension	Faculty	102	56,17	5729,50	237,5	,137
	Other	7	37,93	265,50		
<i>Student</i> Sub-Dimension	Faculty	102	55,93	5705,00	262,0	,237
	Other	7	41,43	290,00		
<i>Physical Conditions in the Workplace</i> Sub-Dimension	Faculty	102	56,84	5797,50	169,5	,020
	Other	7	28,21	197,50		

Test Used: Mann-Whitney U Test

According to the results of the mann whitney-u test, which we applied in order to determine whether the physical conditions in the workplace sub-dimension scores of the participants of the academic motivation scale show a significant change depending on the unit variable in which the academicians work; The difference between the mean rankings of the unit groups was found to be statistically significant (U: 169.5 p: .020 $p<0.05$). According to this result, the academic motivation scale of the academicians working in the faculty is higher than the physical conditions in the workplace sub-dimension scores compared to those working in other units.

In line with the results obtained, it was revealed that the participants did not differ statistically in terms of organizational commitment scale, emotional commitment, attendance dependency, normative addiction sub-dimension, job satisfaction scale and

academic motivation scale, professional characteristics, management policies and practices, workplace relations and student sub-dimension scores based on the type of unit they worked in ($p>0.05$).

Is there a significant difference between the general and sub-dimensions of the organizational commitment, job satisfaction and academic motivation scale according to the variable of the department they work in?

Table 2.9. Results of the General and Sub-Dimension Scores of the Organizational Commitment, Job Satisfaction and Academic Motivation Scale with the Variable of the Department Studied

Scales	Section Studied	n	Rank Avg.	It's the turn of the ball.	U	p
Organizational Commitment Scale	Company	45	60,26	2711,50	1293,5	,250
	Other	66	53,10	3504,50		
Emotional Attachment Sub-Dimension	Company	45	55,08	2478,50	1443,5	,803
	Other	66	56,63	3737,50		
Continuation Dependency Subdimension	Company	45	60,88	2739,50	1265,5	,186
	Other	66	52,67	3476,50		
Normative Dependency Sub-Dimension	Company	45	63,99	2879,50	1125,5	,030
	Other	66	50,55	3336,50		
Job Satisfaction Scale	Company	45	58,76	2644,00	1361,0	,450
	Other	66	54,12	3572,00		
Academic Motivation Scale	Company	45	55,64	2504,00	1469,0	,923
	Other	66	56,24	3712,00		
Professional Characteristics Sub-Dimension	Company	45	56,21	2529,50	1475,5	,954
	Other	66	55,86	3686,50		
Management Policies and Practices Sub-Dimension	Company	45	56,53	2544,00	1461,0	,885
	Other	66	55,64	3672,00		
Workplace Relationships Sub-Dimension	Company	45	54,23	2440,50	1405,5	,631
	Other	66	57,20	3775,50		
Student Sub-Dimension	Company	45	56,24	2531,00	1474,0	,947
	Other	66	55,83	3685,00		
Physical Conditions in the Workplace Sub-Dimension	Company	45	55,93	2517,00	1482,0	,986
	Other	66	56,05	3699,00		

Test Used: Mann-Whitney U Test

According to the results of the mann whitney-u test, which was conducted to determine whether the normative dependency sub-dimension scores of the participants' organizational commitment scale show whether the academicians have a change in the variable of the department they work in; The difference between the mean rankings of the study department groups was found to be significant (U: 1125.5 p: .030 $p<0.05$). According to this result, the normative dependency sub-dimension scores of the organizational commitment scale of academicians working in the department of business administration are higher than those working in other units.

In line with the results obtained, it was revealed that the participants did not differ statistically in terms of organizational commitment scale, emotional commitment, attendance addiction sub-dimension, job satisfaction scale and academic motivation scale, professional skills, management policies and practices, workplace relations,

student and physical conditions at work sub-dimension scores based on the type of unit they worked in ($p>0.05$).

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

We will make our discussion by revealing the results with the data we have obtained and observed so far. In this research, two main objectives were determined. The first of these objectives is to examine the variables of job satisfaction, motivation levels and organizational commitment of academicians. Another goal of ours is to determine whether the professional satisfaction of academics differs according to socio-demographic variables.

When the relationship between job satisfaction, motivation and organizational commitment levels of academicians was evaluated, it was determined that there was a moderate, positive and statistically significant relationship between job satisfaction, motivation and organizational commitment. In addition, it was determined that there was a moderate, positive and statistically significant relationship between the sub-dimension of job satisfaction and motivation and organizational commitment. For these results, it is thought that the organizational commitment levels of the academicians are decisive on their job satisfaction and motivation levels. When the studies in the literature are examined; (Mwesigwa, Tusiime and Ssekiziyivu, 2020) conducted a study to examine the leadership styles, job satisfaction and organizational commitment levels in academic staff at state universities, and it was determined that the levels of job satisfaction and organizational commitment were at a moderate level and there was a positive linear relationship between the level of job satisfaction and organizational commitment levels (Yeves, Bargsted, Cortes, Merino, and Cavada, 2019). In the study conducted by (Eliyana and Ma'arif, 2019) to evaluate the effect of job satisfaction and organizational commitment on transformational leadership for employee performance, it was determined that the job satisfaction levels of the personnel were at a high level and there was a positive linear relationship between job satisfaction levels and organizational commitment levels (Zeynel and İlker, 2015). When the results of the studies in the literature are examined, it is observed that they are in parallel with our results. According to the results of the study, it is observed that there is an increase in the organizational commitment levels of academicians, and as their job satisfaction and motivation increase, there will be an increase in their organizational commitment levels (Zeynel and İlker, 2015). In their study to examine the effects of occupational motivation on job satisfaction and organizational commitment, it was concluded that there is a positive relationship between occupational motivation, job satisfaction and organizational commitment levels Öcal (2020). In the research conducted to examine the relationship between job satisfaction and organizational commitment of Turkish teachers, it was determined that there was a high level, positive and significant relationship between teachers' job satisfaction and organizational commitment (Zeynel and İlker, 2015).

According to the findings of this study, it was determined that the academicians were different from each other in terms of the sub-dimension scores of the academic motivation scale, management policies and practices according to their age. It was determined that the sub-dimension scores of the academic motivation scale management policies and practices of the academicians in the 20-29 age group were higher than the

academicians in the 40-49 age group. According to the results of this study, it is observed that there is an increase in the desire of young academicians to improve themselves professionally and accordingly, there is an increase in their professional satisfaction levels. (Demir, 2020) In his study to examine the role of self-efficacy in job satisfaction, organizational commitment, motivation and job commitment, it was determined that the job satisfaction, organizational commitment levels, motivation and job commitment levels of the personnel in the 20-30 age group were higher than the job satisfaction and other component levels of the personnel aged 40 and over. Similarly, (Qureshi et al., 2019) found that the age group with high levels of job satisfaction, job performance and employee engagement was the 20-26 age group, while the job satisfaction, job performance levels and employee engagement levels of the employees with higher levels were low (Çınar and Gündoğdu, 2019). Occupational health and safety, In the research they conducted to examine the relationship between job satisfaction and organizational commitment, it was reported that the job satisfaction and organizational commitment levels of the employees in the 20-26 age group were higher than the job satisfaction and organizational commitment levels of the employees in the 26-35 age group and the 35 and over age group (Çınar and Gündoğdu, 2019). It has been determined that it is similar to the results of the study conducted in the literature.

It was determined that there was no statistically significant difference between the organizational commitment scale and its sub-dimensions, and the academic motivation scale and its sub-dimensions according to the titles of the academicians participating in this study. Similarly, Szromek and Wolniak, (2020) found that there was no statistically significant difference between the job satisfaction and job satisfaction scale according to the titles of the lecturers in their study to evaluate job satisfaction and problems in higher education faculty members (Olofinkua, 2020). In the study conducted to evaluate the job satisfaction and motivation levels of academic staff in Nigerian Catholic universities, it was determined that there was no significant difference between the titles of academicians and their job satisfaction and motivation (Olofinkua, 2020). When the literature search was made, it was observed that the results of the study supported our study results.

In this study, it was determined that there was no statistically significant difference in terms of organizational commitment scale, sub-dimensions, job satisfaction scale, academic motivation scale sub-dimension scores according to the working time of academicians in the profession. According to these results, it is thought that the working time of academicians has a decisive effect on their job satisfaction and motivation. However, it was observed that there was no significant difference in our study, and the results of the study conducted in the literature were effective on job satisfaction, motivation and organizational commitment in the year of seniority. (Soomro and Shah, 2019) In the study in which they examined the mediating role of job satisfaction between the leadership style and performance of academic staff, it was determined that there was a statistically significant difference between the job satisfaction, motivation and working years of the academicians (Gheitani et al., 2019) In their study to evaluate the mediating effect of intrinsic motivation on the relationship between Islamic business ethics, job satisfaction and organizational commitment in the banking sector, it was determined that the working seniority of the working personnel and the job It was determined that there was a statistically significant difference between satisfaction, organizational commitment and motivation levels (Gheitani et al. 2019). In this context,

it is estimated that the professional satisfaction of the personnel working in academicians or other sectors is high due to the inexperience and excitement of the first years of their profession, there is a decrease in the level of job satisfaction due to the lack of meeting the expectations, and there is an increase in job satisfaction and motivation levels after the acceptance process.

In the study, it was determined that there was no difference between the scores of the organizational commitment scale, its sub-dimensions, the job satisfaction scale and the academic motivation scale sub-dimension scores according to the gender of the academicians. Therefore, it can be stated that whether academics are male or female does not determine their job satisfaction and motivation (Cankurtaran and Tengilimoğlu, 2022). In the study, in which academicians at universities evaluated the mediating role of job satisfaction in the effect of favoritism perceptions on organizational commitment, it was determined that there was no statistically significant difference between organizational commitment, job satisfaction and gender (Öztürk, 2019). Similarly, in the study conducted by the academicians of the health sector vocational courses to examine the organizational commitment and job satisfaction levels, it was determined that there was no statistically significant difference between the organizational commitment levels, job satisfaction levels and gender of the teachers (Dubbel, Demerouti and Rispens, 2019) In the study conducted to evaluate the effect of nurses' job satisfaction and organizational commitment on performance levels, It was determined that there was no statistically significant difference between the gender scores of organizational commitment and performance levels (Dubbel, Demerouti and Rispens, 2019). It has been determined that the results of the study conducted in the literature are in parallel with the results of our study.

According to the results of this study, it was determined that there was no significant difference between the organizational commitment scale, its sub-dimensions, the job satisfaction scale and the academic motivation scale of the academicians according to the type of university studied. According to this result, it can be stated that the fact that academicians work in private, public and foundation universities does not have decisive effects on their job satisfaction, motivation and organizational commitment levels. (Wang et al., 2020) Similarly, in the study conducted to examine the relationship between job stress and organizational commitment in Chinese university teachers, it was found that there was no statistically significant difference between the organizational commitment levels of academicians and the type of university (Lopes and Oliveira 2020) In their study to examine the teacher and school determinants of teacher job satisfaction, it was found that there was no difference between teachers' school types and job satisfaction level (Idiegbeyan-Ose et al., 2019). Similarly, in the study they conducted to examine the relationship between the motivation and job satisfaction of the staff in Nigerian private university libraries, it was determined that there was no statistically significant difference between the motivation level of the staff, the level of job satisfaction and the type of school (Idiegbeyan-Ose et al., 2019). It has been observed that the results of the study in the literature and the results of our study are similar.

When we come to the conclusion and suggestions stage, the data determined from this academic study were summarized and ideas were suggested for practice and further research in connection with the research findings.

RESULTS

- 83.8% of the academicians were male and 47.7% were between the ages of 20-29,
- 52.3% of the academicians are lecturers, 88.3% are working in private universities, 91.9% are working in the faculty, 59.5% are working in a department other than business administration,
- Job satisfaction, motivation and organizational commitment of academicians were at a moderate level, and there was a positive statistical relationship,
- Academicians differ from each other in terms of academic motivation scale management policies and practices sub-dimension scores according to their age, and academicians in the 20-29 age group have higher academic motivation scale management policies and practices sub-dimension scores than academicians in the 40-49 age group,
- According to the type of unit they work in, there is no difference between the scores of the organizational commitment scale and its sub-dimensions, the job satisfaction scale and the academic motivation scale sub-dimensions,
- It was determined that there was no statistically significant difference in terms of the sub-dimension of the academic titles, working hours, gender, type of university, organizational commitment scale related to the unit they work in and the department they work in, emotional commitment, attendance addiction, normative addiction sub-dimension, job satisfaction scale and academic motivation scale, professional characteristics, management policies and practices, relations in the workplace, student and physical conditions in the workplace.

SUGGESTIONS

In this section, there are ideas for those who intend to benefit and for academic future studies.

- If we look at the studies, it is observed that the emotional belonging of academics to universities is distinctive for job satisfaction and motivation.
- It is necessary to meet the expectations of academicians in the universities where they have worked and to establish educational conditions on solid foundations where academics can feel that they belong to the university,
- An environment should be created where academics' thoughts are valued without expecting benefits, where their efforts and efforts reach results, where their well-deserved achievements are praised and supported, and where they can establish positive collegiality, where they will feel themselves as a member of universities,

- Academics in universities should be organized working environments where they can be social and express themselves freely both personally and academically,
- Considering the effects of academics' creativity on job satisfaction and motivation; It is necessary to create university environments that develop creativity and where it can continue to develop,
- By cooperating with other universities, it is necessary to diversify and increase the number of projects where academics can reveal their dynamic creativity and socialize by avoiding stagnation,
- When the literature was examined, it was determined that there were no studies examining the job satisfaction, motivation and organizational commitment levels of academicians. In this context, it is suggested that these three concepts should be done by researchers with comprehensive groups.

REFERENCES

- Akdağ, Ş., Demir, B., & Serttaş, Z. (2022). "A Study on the Examination of the Teaching Problems Experienced in Distance Education during the Covid 19 Pandemic". *Moldavian Journal for Education and Social Psychology*, 6(1), 01-14.
- Al-Jabari, B., & Ghazzawi, I. (2019). "Organizational Commitment: A Review of the Conceptual and Empirical Literature and a Research Agenda". *International Leadership Journal*, 11(1).
- Alkhateri, A. S., Abuelhassan, A. E., Khalifa, G. S., Nusari, M., & Ameen, A. (2018). "The Impact of Perceived Supervisor Support on Employees Turnover Intention: The Mediating Role of Job Satisfaction and Affective Organizational Commitment". *International Business Management*, 12(7), 477-492.
- Altaş, S. S. (2021). "Sağlık Çalışanlarının Örgütsel Özdeşleşme, Örgütsel Bağlılık, Örgütsel Güven ve Örgütsel Destek Algıları Arasındaki İlişkiler". *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 875-891.
- Amin, F. A. B. M. (2021). "A Review of the Job Satisfaction Theory for Special Education Perspective". *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 12(11), 5224-5228.
- Aruldoss, A., Kowalski, K. B., & Parayitam, S. (2021). "The Relationship between Quality of Work Life and Work-Life-Balance Mediating Role of Job Stress, Job Satisfaction and Job Commitment: Evidence from India". *Journal of Advances in Management Research*, 18(1), 36-62.
- Azimi, M., & Akan D., (2019). "Öğretmenlerin İş Doyumu Düzeyleri". *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 3(2), 126-138.
- Bağcı, Z., ve Kolbaşı, E. (2019). "İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi: Bir Kamu Kurumu Üzerinde Analitik Bir Araştırma". *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(4), 119-123.
- Basalamah, M. S. A., & As'ad, A. (2021). "The Role of Work Motivation and Work Environment in Improving Job Satisfaction". *Golden Ratio of Human Resource Management*, 1(2), 94-103.
- Bashir, N., & Long, C. S. (2015). "The Relationship between Training and Organizational Commitment among Academicians in Malaysia". *Journal of Management Development*, 34(10), 1227-1245.
- Başol, O., ve Çömlekçi, M. F. (2020). "İş Tatmini Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(2), 17-31.
- Bernarto, I., Bachtiar, D., Sudibjo, N., Suryawan, I. N., Purwanto, A., & Asbari, M. (2020). Effect of Transformational Leadership, Perceived Organizational Support, Job Satisfaction Toward Life Satisfaction: Evidences From Indonesian Teachers.

- Bilgili, H., ve Tekin, E. (2019). “Örgütsel Stres, Örgütsel Bağlılık ve Öğrenilmiş Güçlülük İlişkisi Üzerine Bir Araştırma”. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 2165-2200.
- Boxall, P. F., Purcell, J., & Wright, P. M. (Eds.). (2007). *The Oxford Handbook of Human Resource Management*. Oxford Handbooks.
- Boz D., Duran, C., ve Uğurlu, E. (2021). “Örgütsel Bağlılığın İş Performansına Etkisi”. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 345-355.
- Cankurtaran, Y., ve Tengilimoğlu, D. (2022). “Üniversitelerdeki Akademisyenlerin Kayırmacılık Algılarının Örgütsel Bağlılığa Etkisinde İş Doyumunun Aracılık Rolü: Ankara İli Örneği”. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(4), 3193-3208.
- Çınar, O., ve Gündoğdu, M. (2019). “İş Sağlığı-Güvenliği, İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Erzurum ve İstanbul Uygulaması”. *İş ve Hayat*, 5(9), 231-247.
- Çınar, O., ve Gündoğdu, M. (2019). “İş Sağlığı-Güvenliği, İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Erzurum ve İstanbul Uygulaması”. *İş ve Hayat*, 5(9), 231-247.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J.W. (2006). “Understanding Mixed Methods Research, (Chapter 1)”. Available at: http://www.sagepub.com/upm-data/10981_Chapter_1.pdf
- Danju, İ., Demir, B., Çađlar, B. B., Özçelik, C. D., Coruhlu, E. K., & Özturan, S. (2020). “Comparative Content Analysis of Studies on New Approaches in Education”. *Laplace em Revista*, 6, 128-142.
- Demir, B., & Tatar, A. (2022). “The Relationship between Future Perception Tendency and Sustainable Consumption Behaviors”. *Moldavian Journal for Education and Social Psychology*, 6(1), 15-34.
- Demir, S. (2020). “The Role of Self-Efficacy in Job Satisfaction, Organizational Commitment, Motivation and Job Involvement”. *Eurasian Journal of Educational Research*, 20(85), 205-224.
- Dubbelt, L., Demerouti, E., & Rispens, S. (2019). “The Value of Job Crafting for Work Engagement, Task Performance, and Career Satisfaction: Longitudinal and Quasi-Experimental Evidence”. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 28(3), 300-314.
- Eliyana, A., ve Ma’arif, S. (2019). “Job Satisfaction and Organizational Commitment Effect in the Transformational Leadership towards Employee Performance”. *European Research on Management and Business Economics*, 25(3), 144-150.
- Gheitani, A., Imani, S., Seyyedamiri, N., & Foroudi, P. (2019). “Mediating Effect of Intrinsic Motivation on the Relationship between Islamic Work Ethic, Job Satisfaction, and Organizational Commitment in Banking Sector”. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 12(1), 76-95.

- Han, B. , Dağlı, A. & Elçiçek, Z. (2018). “Örgütsel Bağlılık Ölçeği’nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (68), 1788-1800 . DOI: 10.17755/esosder.445932
- Idiegbeyan-Ose, J., Opeke, R., Aregbesola, A., Owolabi, S., & Eyiolorunshe, T. A. (2019). “Relationship between Motivation and Job Satisfaction of Staff in Private University Libraries, Nigeria”. *Academy of Strategic Management Journal*, 18(1).
- Johnson, B., & Turner, L. A. (2003). “Data Collection Strategies in Mixed Methods Research”. In A. Tashakkori & C. Teddlie (Eds.), *Handbook of Mixed Methods in Social And Behavioral Research* (pp. 297-319). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Keser, A. & Öngen Bilir, K. B. (2019). “İş Tatmini Ölçeğinin Türkçe Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması”. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (3) , 229-239 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kusbder/issue/51331/654568>
- Lopes, J., & Oliveira, C. (2020). “Teacher and School Determinants of Teacher Job Satisfaction: A Multilevel Analysis”. *School Effectiveness and School Improvement*, 31(4), 641-659.
- Mwesigwa, R., Tusiime, I., ve Ssekiziyivu, B. (2020). “Leadership Styles, Job Satisfaction and Organizational Commitment among Academic Staff in Public Universities”. *Journal of Management Development*.
- Olofinkua, V. K. (2020). *Academic Staff’s Job Satisfaction and Motivation in Catholic Universities in Nigeria* (Doctoral dissertation, Fordham University).
- Öcal, Ç. (2020). *Türkçe Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Öznacar, B., Tatar, A., Demir, B., Şişik, E., & Yiğiter, Ş. (2023). “The Effect of Perceived Organizational Support on Organizational Identification”. *The Online Journal of New Horizons in Education-April*, 13(2).
- Öznacar, B., Tatar, A., Demir, B., Şişik, E., & Yiğiter, Ş. (2023). “The Effect of Organizational Uncertainty on the Intention to Leave the Job”. *The Online Journal of New Horizons in Education-April*, 13(2).
- Öztürk, B. *Sağlık Hizmetleri Alanı Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Örgütsel Bağlılık ve İş Tatmin Düzeylerinin İncelenmesi: Ankara Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Serttaş, Z., & Kasabali, A. (2020). “Determining the English Preparatory School Students' Readiness for Online Learning”. *Near East University Online Journal of Education*, 3(2), 67-78.
- Soomro, B. A., & Shah, N. (2019). “Determining the Impact of Entrepreneurial Orientation and Organizational Culture on Job Satisfaction, Organizational Commitment, and Employee’s Performance”. *South Asian Journal of Business Studies*.
- Szromek, A. R., & Wolniak, R. (2020). “Job Satisfaction and Problems among Academic Staff in Higher Education”. *Sustainability*, 12(12), 4865.

Varişlı, N., ve Bayar, M. (2023). “Akademisyenlerde İş Tatmini ve Örgütsel Yaratıcılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 246-261.

Wang, P., Chu, P., Wang, J., Pan, R., Sun, Y., Yan, M., & Zhang, D. (2020). “Association Between Job Stress and Organizational Commitment in Three Types of Chinese University Teachers: Mediating Effects of Job Burnout and Job Satisfaction”. *Frontiers in psychology*, 11, 576768.

Zeynel, E., ve İlker, H. Ç. (2015). “Mesleki Motivasyonun, İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkisi: Akademisyenler Üzerine Görgül Bir Araştırma”. *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 20(3).

60 YIL SONRA ABD ARŞİVLERİNDEKİ CENEVRE GÖRÜŞMELERİ BELGELERİNE YENİDEN BAKMAK

LOOKING AGAIN TO THE GENEVA TALKS DOCUMENTS IN THE US ARCHIVES AFTER 60 YEARS

Yrd. Doç. Dr. İlksoy Aslım
Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
ilksoy.aslim@cyprus.bau.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7445-6359

Gönderim 26 Kasım 2023 – Kabul 9 Şubat 2024
Received 26 November 2023 – Accepted 9 February 2024

Öz: 1960'lar dünyada Soğuk Savaş'ın daha da şiddetlendiği ve Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) eski Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ni (SSCB) Çevreleme Politikasının doruğa çıktığı yıllar olmuştur. Moskova Mısır üzerinden Doğu Akdeniz'e girmiş ve ABD açısından yaşamsal çıkarlarını ve tehdit etmeye başlamıştır. Tüm bu gelişmeler yaşanırken 1960'ta bir NATO planı çerçevesinde kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti 1963 yılı sonunda iki kurucu toplum olan Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler arasındaki anlaşmazlıklar nedeniyle savaş alanına dönmüştür. Kıbrıs'taki çatışmalar Ada'nın iki garantörü olan Türkiye ve Yunanistan'ı da çatışma içine çekme olasılığını güçlendirmiştir. Başında beri Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı politikasını güden eski SSCB'nin Kıbrıs sorununa dahil olması ABD için kabul edilemez bir gelişme olarak kabul edilmiştir. Washington'un bakış açısına göre, NATO üyesi Türkiye ve Yunanistan'ın Kıbrıs için çatışması ittifakın Güneydoğu kanadının çöküşü anlamına gelecek ve eski SSCB bundan yararlanmış olacaktır. Zaten Kıbrıs'taki komünist AKEL partisinin varlığı yeterince sorun yaratmıştı. ABD'ye göre, eski SSCB ile flört eden Bağlantısızlar Hareketi üyesi Kıbrıs'ın Moskova'nın etki alanına girmesi engellenmeliydi. Bu nedenle ABD 1964 yılı boyunca Kıbrıs'ın ABD nüfuz alanı içinde kalması için politikalarını yeniden şekillendirmiştir. ABD ilk kez Kıbrıs sorununa daha öncesinden farklı olarak doğrudan dahil olmuştur. Bu süreçte Türkiye Kıbrıs'a askeri müdahalede bulunmak için girişimlerde bulunmuştur. ABD bir yandan Ankara'nın Kıbrıs'a askeri müdahale bulunmasını engellemeye bir yandan da Kıbrıs cumhurbaşkanı Makarios'u Yunanistan aracılığıyla kontrol etmeye çalışmıştır. ABD, Cenevre'de Kıbrıs'ın bir sorun olarak kalmasını engellemek için adanın Taksim/Enosis planını NATO çözümü olarak Türkiye ve Yunanistan'a tartışmıştır. Makarios da Cenevre görüşmeleri devam ederken Ada'da Kıbrıslı Türklere yönelik saldırıların yoğunlaştırmıştır. Saldırıların yoğunlaşması Cenevre görüşmelerinin çöküşünü hedeflemiştir. ABD'nin taraflara sunduğu Acheson Planı anlatılacak bazı nedenlerden dolayı başarısız olmuştur. Ancak Acheson Planı'nın bazı prensipleri 1974'te hem Yunanistan hem de Türkiye tarafından uygulanmıştır. Yunanistan özellikle darbe sırasında Türkiye de askeri harekât süresince Acheson Planı'ndaki yöntemlerini kullanmışlardır. Bu çalışma Acheson Planı'nın 1964'teki başarısızlığına rağmen 1974'te Yunanistan ve Türkiye'nin politikalarını şekillendirmede önemli bir referans kaynağı olduğunu savunacak ve Yunanistan'ın Makarios'a yönelik darbesinin ve Türkiye'nin askeri müdahalesinin Acheson Planı'yla uyumlu olduğunu göstermeye çalışacaktır

Anahtar Kelimeler: ABD, 1964 Cenevre Görüşmeleri, Acheson Planı, Makarios, Kıbrıs, Türkiye ve Yunanistan.

Abstract: The 1960s were the years when the Cold War intensified in the world and Containment Policy of the United States (USA) against the former Union of Soviet Socialist Republics (USSR) reached its peak. Moscow entered to the Eastern Mediterranean through

Egypt and began to threaten the vital interests of the USA. While all these developments were taking place, the Republic of Cyprus, which was established within the framework of a NATO plan in 1960, turned into a war zone at the end of 1963 due to disagreements between the two founding communities, Greek Cypriots and Turkish Cypriots. The conflicts in Cyprus have strengthened the possibility of drawing Turkey and Greece, the two guarantors of the island, into conflict. The involvement of the former USSR in the Cyprus problem, which had pursued the policy of independence of the Republic of Cyprus from the very beginning, was considered an unacceptable development for the USA. From Washington's perspective, the conflict between NATO members Turkey and Greece over Cyprus would mean the collapse of the Southeastern wing of the alliance, and the former USSR would benefit from this. The existence of the communist AKEL party in Cyprus had already created enough problems. According to the USA, Cyprus, a member of the Non-Aligned Movement that flirted with the former USSR, should have been prevented from falling into Moscow's sphere of influence. For this reason, the USA reshaped its policies throughout 1964 to keep Cyprus within the US sphere of influence. Unlike before, for the first time the USA was directly involved in the Cyprus problem. During this process, Türkiye attempted to intervene militarily in Cyprus. On the one hand, the USA tried to prevent Ankara from military intervention in Cyprus, and on the other hand, it tried to control the Cyprus president Makarios through Greece. In order to prevent Cyprus from remaining a problem in Geneva, the USA had Turkey and Greece discuss the partition plan of Cyprus as a NATO solution. Makarios also intensified his attacks against Turkish Cypriots on the island while the Geneva talks were continuing. The Acheson Plan presented by the USA to the parties failed for some reasons. However, some principles of the Acheson Plan were implemented by both Greece and Türkiye in 1974. Greece, during the coup, and Turkey during the military operation used the methods in the Acheson Plan. This study will argue that the Acheson Plan, despite its failure in 1964, was an important reference source in shaping the policies of Greece and Turkey in 1974, and will try to show that Greece's coup against Makarios and Turkey's military intervention were compatible with the Acheson Plan.

Keywords: USA, 1964 Geneva Talks, Acheson Plan, Makarios, Cyprus, Türkiye and Greece.

1. GİRİŞ

Osmanlı egemenliğinin sona erdiği 1878 yılında, Kıbrıs'ta çoğunluk olan Ortodoks-Hristiyan Rumlar'la birlikte dörtte bir oranında Müslüman-Türk nüfus yaşamaktaydı (Kyriakides, 1968: 6). Osmanlı'nın Kıbrıs'tan ayrılmasından sonra Kıbrıslı Rumlar Ada'yı Yunanistan'a bağlanmaya çalışmışlardır. Kıbrıs'ı Yunanistan'la birleştirme hareketi olan Enosis Ada'da yayılırken, Birleşik Krallık'ın ilgisi tamamen stratejik düzeydedir. Londra bu bağlamda Kıbrıs'ın mutlaka sahip olunması gereken bir toprak parçası olduğunu düşünmüştür (Attalides, 1979: 3). Birleşik Krallık'ın katkısına muhtaç olan Yunanistan'daki hükümetler ise 1950'ye kadar Enosis'i açık bir şekilde desteklememişlerdir (Markides, 1977: 190). Başpiskopos Makarios, Haziran 1953'te Kıbrıslı Rumlar'ın anavatanı olarak Yunanistan'ın BM'ye başvurmasını talep etmiştir (Panteli, 1984: 203). Ancak Yunanistan 1954 yılına kadar Makarios'un Kıbrıs sorununu BM'ye taşıma önerisini reddetmiştir. Papagos, Birleşik Krallık'a yönelik girişiminin sonuçsuz kalması nedeniyle 23 Mart 1954'te Kıbrıs sorununu BM gündemine taşıyacağını açıklamıştır (Stefanidis, 1999: 55). Bitsios'un belirttiği gibi Kıbrıs sorunu tam bir çıkmaza girmiştir (Bitsios, 1975: 24).

ABD, Yunanistan'ın BM'ye yapmayı planladığı girişimin engellenebileceğini düşünmüş ancak konunun BM'ye taşınacağı anlaşılınca politikasını değiştirmiş ve Yunanistan'a baskı yapmaya başlamıştır. Stefanides'in vurguladığı gibi ABD, Kıbrıs konusunda Yunanistan'ı desteklememiş ve sorunun BM'de tartışılmasını engellemek için elinden geleni yapmıştır (Stefanidis, 1999: 195-199).

1 Nisan 1955'te EOKA (Kıbrıslı Savaşçıların Milli Örgütü) Birleşik Krallık'ın Koloni yönetimine karşı silahlı direniş başlatmıştır (Kızılyürek, 2007). EOKA'nın silahlı direnişi 1959'da sona ermiş ve Enosis gibi Kıbrıslı Türkler'in talep ettiği Taksim politikaları da başarılı olamamış ve Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edilmiştir.

1954 yılından önce ABD Ada'yla ilgili bir sorunu Birleşik Krallık'ın ilgi alanında görmüştür. ABD için önemli olan sorunun NATO'da barışçı yollarla çözülmesidir çünkü Soğuk Savaş'ta döneminde SSCB'yle olan mücadele bunu gerektirmiştir. ABD Yunanistan'a yaptığı uyarıyla "Birleşik Krallık ve Türkiye'yi provoke" edip NATO'yu tehlikeye düşürmemesini istemiştir çünkü ittifak üyesi Yunanistan ve Birleşik Krallık arasındaki bir sorun komünist dünyaya karşı oluşturulan birleşik cepheyi çökertebilirdi. ABD ayrıca Ankara'nın ilgisini Kıbrıs'tan uzak tutacak bir politikanın takip edilmesini önermiştir. ABD, Kıbrıs'ı NATO'nun bütünlüğünü tehdit edebilecek bir sorun olarak değerlendirmiş ve öncelikle Türkiye'nin, Yunanistan'a karşı bir taraf olarak konumlanmasını engellemeye çalışmıştır (Stefanidis, 1999: 191-197).

Sorun yaşanmaya devam ederken ABD'in Lefkoşa Konsolosu Belcher ile Kıbrıs hükümetinin bazı üyeleri 1957'te çözüme yönelik çeşitli önerileri tartışmışlardır. Bu grup, hazırlanan ABD planları çerçevesinde Kıbrıs'a "garanti edilmiş bağımsızlık" (guaranteed independence) önermiştir (NARA 1). Anlaşma için ilk sinyal Atina'dan gelmiş ve Yunanistan Dışişleri Bakanı Evangelos Averof-Tozzizza, "garanti edilmiş bağımsızlık" seçeneğini ABD'ye önermiştir (FRUS 1). Büyük ölçüde ABD'nin mutfağında hazırlanan Kıbrıs çözüm planı, tarihin bir ironisi olarak, Yunanistan'ın kendi görüşü olarak Washington'un önüne gelmiş ve destek istenmiştir. 16-18 Aralık 1958'te ise Averof ABD'li yetkililere, bağımsız Kıbrıs formülünün Türkiye ile yapılacak görüşmeler sonucunda kabul edilebileceğini belirtmiştir.

Taraflar arasında yapılan müzakereler 1959'da Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluş antlaşmalarını üretmiştir. 11 Şubat 1959'da Yunanistan ve Türkiye Dışişleri Bakanları Averof ve Zorlu, Zürih'te bir anlaşma metninde uzlaştıklarını ilan etmişlerdir. Anlaşma 19 Şubat 1959 tarihinde Londra'da iki dışişleri bakanı, Birleşik Krallık, Kıbrıs Rum ve Türk toplumlarının temsilcileri tarafından imzalanmıştır. İmzalar Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşuna ek olarak Garantörlük ve İttifak Antlaşmaları'nı da hayata geçirmiştir. Buna göre Birleşik Krallık, Yunanistan ve Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlık ve toprak bütünlüğünü garanti ederken, Yunanistan, Türkiye ve Kıbrıs arasındaki İttifak Antlaşması, yeni cumhuriyeti herhangi bir saldırıya karşı korumayı amaçlamıştır (Tamkoç, 1998: 65). Böylece 16 Ağustos 1960 tarihinde Kıbrıs Başpiskoposu III. Makarios'un cumhurbaşkanı ve Kıbrıslı Türk lider Dr. Fazıl Küçük'ün cumhurbaşkan yardımcısı olduğu yeni bir cumhuriyet ilan edilmiştir.

Londra ve Zürih Antlaşmaları imzalanırken Birleşik Krallık, Kıbrıslılar'la yaptığı uzun pazarlıklar sonucunda Ada'da iki egemen üsse sahip olmuştur. ABD Ada üzerindeki çıkarlarını korumakta kısmen başarılıydı çünkü Makarios Ada'daki haberleşme tesisleri konusunda herhangi bir antlaşmaya yanaşmamıştı. ABD ayrıca Kıbrıs'taki komünist partisi AKEL'in legalleşmesini de engelleyememiştir. Bu olumsuzluklara ve anlaşmanın imzalanmasının altı ay gecikmesinin yarattığı rahatsızlığa rağmen ABD gelinen noktayı olumlu olarak karşılamıştır.

1960 ile 1970 yılları arası Soğuk Savaş kutuplaşmasının doruğa ulaştığı dönem olmuştur. Bu gerilime neden olan olaylar 1961'deki Berlin Duvar Krizi ve 1962'de yaşanan Küba Füze Krizi'dir (Kennedy-Pipe, 2007: 9; Fırat, 1997: 47 ve 86; Laqueur,

1993: 313-314 ve 333). Yeni John F. Kennedy yönetimine göre, SSCB'yle mücadele alanı Avrupa'dan milliyetçi hareketlerin yükseldiği Asya, Afrika ve Latin Amerika'ya kaymıştır (Schulzinger, 1998: 260). Böylece, Kennedy'nin başkanlığı süresince, ABD anılan bölgelere odaklanarak oralaradaki Sovyet yayılmasını engellemeye çalışmıştır. Yeni kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti de Doğu Akdeniz'deki konumuyla Soğuk Savaş rekabetinin çatışma alanı olmuştur. Zamanla iki blokun nüfuz alanları belirginleştikçe bu bölgelerdeki *status quo*'yu korumak blok liderlikleri açısından önem kazanmıştır. ABD açısından Kıbrıs garantör ülkelerin sorumluluk alanında olmuştur. Buna rağmen Kıbrıs, ABD'nin nüfuz alanında sayıldığından Washington sol güçlerin etkinliğini sınırlamak ve SSCB'nin Ada'ya girmesini engelleyici yolları bulmak durumunda kalmıştır. ABD Kıbrıs'ta komünizme karşı mücadelede kendisini ön planda tutmak istemiştir (Sander, 1998: 472-473), Bu nedenle ABD küresel politikasını Kıbrıs'ta uygulamak için garantör güçlere yani Birleşik Krallık, Türkiye ve Yunanistan'a dayanmayı tercih etmiştir.

Kıbrıs için 1960'da bulunan çözüm Türkiye, Yunanistan, Birleşik Krallık ve ABD'yi memnun etmiştir (Reddeway, 1986: 124; Sonyel, 1997: 11). Kıbrıslı Rumlar da antlaşmayı memnuniyetle karşılamışlardır. (Sonyel, 1997: 11; Xydis, 1973: 437-439). Kıbrıslı Türkler de cumhuriyetin kuruluşunu olumlu bulmuşlardır (Sonyel, 1997: 12). Ancak Ada'daki taraflar görünenin aksine çok farklı duygular taşımışlardır. Merkezi hükümette etkin güç olan iki toplumun milliyetçi elitleri mutlu olmamışlar ve vermek zorunda kaldıkları "tavizlerden" dolayı hayal kırıklığına uğramışlardır. Klerides Ada'da kurulan bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti istenmeyen bir çocuğun durumuna benzetmiştir (Kızılyürek, 2008). Açıkçası, Kıbrıs Rum ve Türk toplumlarının çoğunluğu farklı ulusal bilinçleri olduğuna inanmışlar ve hiçbiri Kıbrıs Cumhuriyeti denen yasal "yapıya" herhangi bir taahhütte bulunmayı düşünmemişlerdir. Türkiye ve Yunanistan hükümetleri ise farklı davranmışlardır. İki devletin ABD ile derin ilişkiler kurmalarından sonra milliyetçiliğin yeni misyonunun Sovyet komünizmine karşı olmanın gerektiğini düşünmüşlerdir. Bu düşünce Kıbrıs'taki olayların gelişimine paralel değişime uğrayacaktır. ABD ise, müttefiki olan Türkiye ve Yunanistan'ın çıkarlarını dengelemek zorunda olduğundan ne Enosis'i ne de Taksim'i kabul edebilmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti dengeli bir çözümdü ve tüm taraflar buna uygun davranmalıydılar. ABD'nin beklentisi, tüm müttefik devletlerin SSCB'yi çevreleme politikasına koşulsuz uymaları ve öncelikleri ulusal politikalara verilmemeliydi. Kıbrıs'ta Batının etkisi korunurken SSCB Kıbrıs'la ilgili politikalarından uzak tutulmalıydı. Ancak Kıbrıslı Rum ve Türk liderlerinin bakış açıları ABD'ninkiyle çeliştiğinden çözümlenmesi gereken konular daha karmaşık hale gelmiştir.

Kıbrıs'ta 1960 sistemi kurulmadan önce ABD muhtemel problemlere karşı çalışmaya başlamıştır. 9 Şubat 1960 tarihli Ulusal Güvenlik Belgesi (NSC 6003) ile ABD'nin Kıbrıs politikasının düzenlenmiş ve sonraki politikaları temellenmiştir. ABD'nin dört hedefi bulunmaktadır. ABD, Yunanistan, Türkiye ve Birleşik Krallık'la işbirliğine açık ve politik istikrara sahip bir Kıbrıs'ın kurulmalı; Ada'daki Birleşik Krallık'ın askeri tesisleri Batının hizmetine açık olmalı; ABD Kıbrıs'taki dinleme tesislerini sürekli ve engelsiz şekilde kullanabilmeli ve Kıbrıs'ın ekonomik gelişimi ile politik istikrarını sağlayacak politik kurumları Batı yanlısı, özgür ve demokratik olmalıydı (FRUS 2; Adams & Cottrell, 1968: 56). ABD küresel hedefleri bağlamında, garantör ülkeler aracılığıyla Kıbrıs'ı korumayı ve onu komünizmden uzak tutmayı hedeflemiştir. NSC 6003 belgesinde öngörüldüğü gibi ABD Kıbrıs'ın ekonomik

gelişimi için yardım yapılmasını Birleşik Krallık, Batı Avrupa ve “özgür ülkeler”in uluslararası finans kuruluşlarından beklemiştir. ABD Kıbrıs’ta komünizme karşı mücadeleyi örgütlerken, ulusal polis ve güvenlik birimlerini geliştirmek, korumak ve eğitmek için projeler üretirken, işçi sendikalarına yönelik de özel politikalar geliştirmiştir. Kıbrıs hükümetini “komünist yayılmacılığa” karşı savaşmak için teşvik ederken komünizm karşıtı işçi örgütlenmesinin güçlendirilmesi için ciddi katkıda bulunmayı programlamıştır (FRUS 2).

ABD, Kıbrıs konusunda farklı yaklaşımlara sahip taraflar arasında arabulucu olmayı istememiştir. Çünkü ABD bir tarafın görüşünü desteklerse diğerleri tarafından adil davranmamakla suçlanabilecekti. Bu gayrete rağmen, Kıbrıs Cumhuriyeti’nin devamı için birlikte çalışması gereken iki toplumun elitleri kendi ulusal davalarının peşinde koşunca 1963 yılı sonunda taraflar arasında silahlı çatışma başlamış ve bu gelişme sonrasında ABD, Ada’daki çatışmanın Türkiye ve Yunanistan arasında bir savaşa dönüşmesini engellemeye çalışmıştır. İki müttefik üye arasında Kıbrıs’tan kaynaklanan bir savaşın çıkması komünizme karşı mücadele için kurulan NATO’nun büyük sıkıntı yaşamasına neden olacaktı.

Kıbrıs’taki ABD politikalarının ve özellikle 1964’teki Acheson Planı’nın arka planının anlaşılması için uzun bir girişin yazılması gerekli görülmüştür. Yazının bundan sonraki kısımlarında, ABD’nin 1964 yılına giderken geliştirdiği politikalar Acheson Planı’nı içeren yayınlar ve ağırlıklı Washington DC’deki College Park arşivinden elde edilen birincil kaynaklar çerçevesinde tartışılacaktır. Kıbrıs sorununun temel sorunlarından biri adanın 1974’teki bölünmesidir. Aslında Makarios Drusiotis’in “The First Partition” (Drousiotis: 2005) kitabının anımsattığı gibi Kıbrıs ilk olarak 1964’te enklavlardan oluşan Türk bölgeleri ve Rum bölgesi diye ikiye bölünmüştür. O tarihten sonra ABD’nin Kıbrıs’ı böldüğü ve Enosis’i desteklediğine dair bir algı gelişmiştir. Yine ABD’nin Kıbrıs’ı 1974’te böldüğüne dair “mit’i tekrarlayan çoğunlukla Yunan ve Kıbrıslı Rum yayınından da bahsedebiliriz. Ancak bu döneme ait ABD’nin resmi belgeleri bize bambaşka bir hikâye anlatmıştır. Burada “tarafsız” olmaya çalışan iki çalışmadan söz edebiliriz. Bunlar Claude Nicolet’in “United States Policy Towards Cyprus, 1954-1974: Removing the Greek-Turkish Bone of Contention”ı ve Makarios Drousiotis’in “The First Partition” kitaplarıdır. Bu kitapların yazarları çeşitli ABD resmi belgelerini kullanıp Washington’un Kıbrıs politikasındaki “gerçekleri” başarıyla ortaya koymuşlardır. Nicolet ve Drousiotis’in kitaplarının yanı sıra bazı tutarsız noktalara sahip olsalar da değerli bilgi kaynakları olarak görülmüştür. Örneğin, Halil İbrahim Salih’in “Cyprus: The Impact of Diverse Nationalism on a State”, Michael Attalides’in “Cyprus: Nationalism and International Politics”, Joseph S. Joseph’in “Cyprus: Ethnic Conflict and International Politics”, Theodore A. Couloumbis’in “The United States, Greece and Turkey: The Trouble Triangle”, Nasuh Uslu’nun “Türk Amerikan İlişkilerinde Kıbrıs” ve Brendan O’Malley ve Ian Craig’in “The Cyprus Conspiracy: America, Espionage and the Turkish Invasion” kitaplarını bu eserler arasında sayabiliriz. Bunların yanı sıra, Acheson Planı’nın esas mimarı olan George Ball’un anılarını içeren “The Past Has Another Pattern” kitabı Acheson Planı sürecini de içeren önemli bir kaynak olarak kabul edilip kullanılmıştır. Ayrıca Edward Weintal ve Charles Bartlett’in “Facing the Brink: A study of Crisis Diplomacy” (Weintal, E. & C. Bartlett, 1967) kitabı içerdiği Kıbrıs bölümüyle Acheson Planı dönemini kendi bakış açılarıyla değerlendirmesine rağmen önemli bilgiler vermişlerdir. Bu çalışmada özellikle günümüzden 60 yıl önce yaşanan bir dönemi ABD’nin ağırlıklı

birincil kaynakları kullanılarak yeniden değerlendirmeye çalışılmıştır. Bu nedenle çalışma önemli sayıda ABD belgesine atıf içermiştir. Ancak yukarıda bahsedilen yazarlar ve diğerlerinin eserleri de bu çalışmada yararlanılan kaynaklar olmuşlardır. Bu çalışma ABD, Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs'ta 1964'te yaşanan olayları tarihsel-analitik metot kullanılarak araştırıp tartışmış, sonraki döneme yansıyan etkilerini anlatmaya çalışmıştır.

2. 1960'TAN 1964'E ABD'NİN KIBRIS POLİTİKALARI

Kıbrıs'ta en önemli sorun yeni devletin yöneticilerinin Enosis ve Taksim politikalarına bağlı kalması ve Kıbrıs Cumhuriyetine yeterince sahip çıkmamaları olmuştur. Anayasa ve belediyeler konusundaki sıkıntılar aşılamamış ve 21 Aralık 1963'te atılan ilk kurşunla Ada yeniden çatışma alanına dönüşmüştür. Türkiye ve Yunanistan kendi “soydaşlarını” destekleyerek küresel görevlerini bir yana bırakarak ulusal çıkarına odaklanmışlardır. Kıbrıs'ta çatışmaları ve akan kanı durdurmaya yönelik karar, BM'de ABD ve SSCB'nin kendi çıkarlarına zarar vermeyecek ortak bir anlaşmaya ulaşmaları sonucu alınmıştır. 4 Mart 1964'te alınan 184 no.lu karar, o anda Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yönetiminde olan Kıbrıslı Rumları sorun çözümlenene kadar devletin tek sahibi konumuna getirmiştir. İlgili kararlar taraflar Kıbrıs'a bir BM barış gücünün gelmesini kabul etmişlerdir. Bu karar sonrasında ABD ve Türkiye Kıbrıslı Türklerin hükümete geri dönmeleri için yaptıkları girişimler ise sonuç vermemiştir. Nicolet'e göre, Kıbrıslı Türkler Ankara'yı ikna ederek iki ayrı idarenin oluşması sağlamışlar ve böylece Türkiye'nin askeri müdahalesiyle Ada'nın Taksim'ini hedeflemişlerdir (Nicolet, 2001: 293).

BM'nin aldığı 186 no.lu kararının geçici bir çözüm olduğu kısa zamanda anlaşılmıştır. BM'deki çözümü tatmin edici bulmayan Ankara'nın Ada'ya müdahale tehditlerini tekrarlaması ve Atina'nın sorunu “Enosis yoluyla çözmeye” talebi, ABD'de yeni bir tartışmayı başlatmıştır (NARA 2). Oluşan plan, Kıbrıs'ı bir NATO ülkesinin yönetmesidir. Bu senaryo tartışılırken, 4 Haziran 1964'te Başbakan İsmet İnönü Kıbrıslı Türklerin, muhalefet partilerinin ve kamuoyunun baskısı sonucunda Kıbrıs'a müdahale kararı aldıklarını ABD'ye bildirmiştir (Bahçeli, 1990: 63). Bu karara karşı ABD 5 Haziran'da Başbakan İnönü'ye “Johnson Mektubu” diye bilinen belgeyi iletilmiştir (NARA 3). ABD'ye göre, NATO üyelerinin savunma konusunda ortak mükellefiyetleri bulunmaktadır. Ayrıca 1956 yılında NATO bünyesinde alınan kararla müttefik ülkeler arasındaki sorunlar barışçıl yöntemlerle çözümlenmelidir (Report of NATO, 1956). Johnson Mektubu, Kıbrıs'a müdahaleye karşı çıkmakta ve bu amaçla ABD silahlarının kullanılmayacağını bildirmektedir. Mektup ile Ankara'nın müdahalesi önlenmiştir ancak ABD'nin Türkiye üzerinde varolan nüfuzu da erezyona uğramıştır.

ABD, daha sonraki süreçte Acheson Planı ile Türkiye ve Yunanistan aracılığıyla barışçıl olmayan yöntemlerin de kullanılabilmesi bir çözüme ulaşmaya çalışmıştır. Acheson Planı ABD'nin dünya üzerindeki hegemonyasının Kıbrıs'ta da devam etmesini hedeflemiştir. Bu amaçla ABD, Yunanistan ve Türkiye'nin yanısıra hem kendinin hem de NATO'nun olanaklarını da bu süreçte kullanmaya çalışmıştır. Bu çerçevede Washington, NATO Müttefik Kuvvetleri ve Avrupa'daki ABD Güçleri Başkomutanı olan General Lyman Lemnitzer'i 28 ve 29 Ocak 1964'te (Joseph, 1999: 82), ABD Senatosu Dış İlişkiler Komitesi Başkanı J. William Fulbright'i ise 6 ve 7 Mayıs'ta Atina

ve Ankara'ya göndererek bozulan ilişkilerini düzeltmelerine yardımcı olmasını talep etmiştir (Adams & Cottrell, 1968: 63-64). Kıbrıs konusunda en deneyimli kişi olan ABD Dışişleri Müsteşarı George Ball, yeni ABD inisiyatifinin başına getirilmiştir. Ball, Haziran ortasına kadar NATO, Birleşik Krallık, Türkiye ve Yunanistan yöneticileriyle görüşüp düşüncelerin netleştirmiştir (NARA 4). Ball'a göre Yunanistan ilk kez Kıbrıs sorununun kendisini savaşa sürüklediğini farkederek, Makarios'un katılmadığı bir müzakere sürecinden bahsetmeye başlamıştır. Yunanistan'dan sonra Türkiye'nin de bir ABD inisiyatifi için desteğini alan Ball, 11 Haziran tarihli raporunu Başkan Johnson'a sunmuştur (NARA 5). Bu raporla birlikte ABD'nin Kıbrıs politikası yeni bir şekil alacak ve Kıbrıs'ta dramatik sonuçlar yaşanmasına neden olacaktır.

3. ABD'NİN ÇÖZÜM PLANI

ABD Başkanı Johnson Kıbrıs sorunu çözmek ve Türkiye ve Yunanistan başbakanları İsmet İnönü ile Yorgo Papandreu'yu görüşmelerde bulunmak için Washington'a davet etmiştir. Toplantılar ayrı ayrı yapılmış ve İnönü'nün Washington ziyareti 22-23 Haziran 1964'te Papandreu'nunki ise aynı ayın 24-25'inde gerçekleşmiştir. Bu görüşmelerde Beyaz Saray'ın çözüm planının tarafların ihtiyaçlarına cevap vereceğini anlatılmıştır. Acheson Planı'nın temelleri ABD ve Birleşik Krallık diplomatları arasında yapılan görüşmelerde atılmıştır. ABD ve Birleşik Krallık yetkililerinin görüşmesini anlatan 30 Mart 1964 tarihli belge Kıbrıs'ın komünizmin etkisine girmesinin engellenmesi için Enosis'in tercih edildiğini göstermiştir. Yine Haziran 1964'te hazırlanan belge de Enosis'i önermiştir. Belgeye göre, Enosis karşılığında Türkiye tazmin edilecek, Kıbrıslı Türk "azınlık" da bazı garantiler kazanacaktır (NARA 6). Ancak, ABD'li yetkililer kendi aralarında Enosis'i konuşmalarına rağmen, resmi olarak Kıbrıs için herhangi bir çözüm formülü önermekten kaçınmışlardır.

Nisan 1964'te ABD'nin Kıbrıs, Yunanistan ve Türkiye büyükelçilikleri olası çözüm konusundaki görüşlerini açıklamaya başlamışlardır. ABD Dışişleri Bakanlığı çoğunlukla Washington'un Lefkoşa büyükelçisi Belcher ile Atina büyükelçisi Labouisse'nin görüşlerini değerlendirerek ABD'nin politikasını şekillendirmiştir. Belcher çözümün bölgenin güvenlik ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir temele oturmasını ve Türkiye'ye de "satılabilir" olmasını savunup Türkiye'ye askeri bir üs verilmesini önermiştir. Belcher'in önerisi Kıbrıs'ın Porto Riko-ABD modeli ile Yunanistan'a bağlanmasıdır. Bu düzenlemede Türklerin güvenlik ihtiyaçlarını karşılanabilecektir. Komünizmi engellemek için Kıbrıs Yunanistan'ın bir parçası olarak NATO'nun güvenlik sistemine katılırsa Türkiye bunu kabul edebilecekti (NARA 7). Büyükelçi Türkiye'nin NATO çıkarlarını kendisinininkinden daha fazla önem vereceğini düşünmüştür. Belcher Enosis'in avantajlarını şu şekilde sıralamıştır: Enosis'le Kıbrıs Batı'ya bağlarken Birleşik Krallık, Türkiye ve ABD'nin güvenlik endişeleri giderilmiş olacaktır; Enosis Ada'daki komünizmin daha da büyüme ihtimalini azaltacaktır; Enosis Kıbrıs'ın "tarafsız" dış politikasını sonlandıracaktır; Yunan siyasetinde sürekli bir rahatsızlık ortadan kalkarken, SSCB'nin de bu sorunu kullanarak avantaj elde etmesi engellenecektir; Bu çözümle birlikte Enosis'e karşı çıkan SSCB ve Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin bölge politikalarında gerileme yaşanacaktır ve ABD iletişim tesislerinin statüsü dost ve müttefik bir hükümetle daha kolay şekillenecektir (NARA 7). Labouisse de Belcher gibi Ada'da Türkiye'ye toprak tavizi verilerek Enosis'i

önermiştir. Ancak Labouisse toprak tavizi konusunda iyimser değildir çünkü hiçbir Yunan hükümetinin Ada'nın bölünmesi anlamına gelebilecek çözümü kabul etmeyecektir (NARA 8).

ABD'li yetkililer Cenevre Görüşmelerinin kamuoyu gözünde kabul görmesi için Washington'un değil BM'nin gözetiminde yapılmasını kabul etmiştir. BM Genel Sekreteri U Thant da Saraki Severi Tuomioja'yı arabulucu olarak görevlendirmiştir. Tuomioja da, Temmuz 1964 başında Yunanistan ve Türkiye hükümetlerinden temsilcilerini Cenevre'ye göndermelerini istemiştir. Bu arada Dean Acheson ve Birleşik Krallık'ın Dış İlişkilerden Sorumlu Müsteşarı Samuel Hood da Cenevre'ye gitmişlerdir. Türkiye Nihat Erim'i Yunanistan ise Belgrad büyükelçisi Demetrios Nicollarizis'i temsilci olarak belirlemişlerdir. (NARA 9). ABD'nin planı çerçevesinde Kıbrıs Cumhuriyeti'ne herhangi bir davet yapılmamıştır. Cenevre görüşmelerine hazırlanılırken ABD Dışişleri Bakan Müsteşarı George Ball Türkiye'nin müdahale tehdidini azaltmak amacıyla Birleşik Krallık ve Kanada büyükelçileri ile temaslarda bulunmuştur (NARA 10). Cenevre görüşmeleri ABD için Türkiye'nin Ada'ya yönelik muhtemel harekâtını engelleyecek kilit bir önem taşımıştır.

Acheson Planı olarak bilinen girişimin felsefesini en iyi açıklayan belge, Acheson'un Yunanlılarla yaptığı görüşmelerden sonra 14 Temmuz 1964'te Ball'a gönderdiği telgraftır. Acheson Planı'nın amacı bir tür Enosis'tir. Bununla birlikte planın uygulanır olabilmesi için Türklerin üç ihtiyacı karşılanmaya çalışılacaktır: “Türkiye'nin ulusal saygınlığı, Türkiye'nin ulusal güvenliği ve Kıbrıslı Türklerin refah ve mutluluğu.” Planın temeli şu anlayışa dayanmıştır: “Ne Enosis ne çifte Enosis ne de federalizm Kıbrıslı Türklerin refah ve güvenliğini sağlayamazdı.” Planda olumsuz yaklaşılan Enosis Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasını, çifte Enosis Ada'nın Yunanistan ve Türkiye arasında paylaşılmasını, federalizm ise coğrafi olarak iki ayrı bölgeye bölünerek Kıbrıslı Türklerle Kıbrıslı Rumların kendi bölgelerini yönetmesini anlatmaktadır. İlk seçenek Yunanistan'ın, ikinci seçenek ise Türkiye'nin tercihi olduğundan ABD açısından uygun bulunmamıştır. Son seçenek ise nüfus değişimi gerektiğinden düşünülmemiştir. Plan, Türkiye'nin ve Kıbrıslı Türklerin güvenliğini sağlamayı amaçladığından Türklerin Ada'da “egemen bir bölgeye” yani üsse sahip olmasını öngörmüştür. Ayrıca, “Yunan egemenliği altında yapılacak özel bir düzenlemeyle” iki küçük bölgede Kıbrıslı Türklerin otonom olduğu bir yapı oluşturulması planlanmıştır (NARA 11; Ball, 1982: 357).

3.1. Cenevre Görüşmeleri – İlk Plan ve Tarafların Tepkileri

Acheson görevi süresince, “tümüyle iş birliğine hazır” olarak değerlendirdiği BM arabulucusuyla temaslarını sürdürmüştür (NARA 12). Acheson'un ilk görüşmesi 9 Temmuz'da Nihat Erim'le başlamıştır. Acheson, kendi önerilerini sunduktan sonra Erim de karşı öneri olarak Ankara'nın “Taksim planını” sunmuştur. Acheson, Karpaz yarımadasında kurulabilecek bir Türk üssü ile “Türkiye'nin güvenlik ihtiyaçlarının” karşılanacağını öne sürmüştür. Acheson Erim'e, Kıbrıslı Türklerin güvenlik ve refahının bu kapsamda sağlanabileceğini belirtmiştir. Kıbrıslı Türklerin, Yunanistan hükümeti kontrolü altında özerk bir idaresi olacak; özerk idare Kıbrıslı Türklerin çoğunlukta olduğu (en az) bir bölgede kurulacak ve kendi kendilerini yöneteceklerdir (NARA 13). Acheson, 14 Temmuz'da Nihat Erim ve askeri danışman general Turgut Sunalp'la

görüştür. Sunalp, Ada'daki ilk alay komutanıdır ve askeri konularda uzmandır. Acheson üs konusu tartışılırken Türkiye'nin Ada'nın Taksim'ini amaçladığını anlamıştır. Türklerin masaya getirdiği ilk plan büyük ölçüde Türkiye'nin 1974'te ele geçirdiği bölgeye çok yakındır ve Omorfo'dan (Güzelyurt) başlayıp Lefkoşa'dan geçen ve Mağusa'da sona eren bir hattın kuzey kısmı talep edilmiştir. Türklerin bu önerisi ABD tarafından kabul edilmemiş ve alanın küçültülmesi talep edilmiştir. Sonuçta, alan küçültülerek Girne'nin batısından başlayan ve Mağusa'nın güneyine çapraz olarak inen bir sınır önerilmiştir (NARA 14; NARA 15).

Yunan ve Türk delegasyonları Acheson'la yaptıkları ilk toplantılarından sonra ABD'nin önerilerini görüşmek üzere ülkelerine dönmüşlerdir. Labouisse 14 Temmuz'daki mesajında, Papandreu'nun Türkiye'nin yüz yıl önce terk ettiği Ada'da egemenlik almasına karşı çıktığını yazmıştır (NARA 16; Kousoulos, 1974: 267-269). Bu yanlış söylem muhtemelen Papandreu'nun taktiksel bir amacına hizmet etmektedir. Başbakan, Kıbrıs'taki Osmanlı egemenliğinin uzun süre önce sona erdiğini belirtirken Türklerin Ada'yla olan bağının zaten zayıf olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

Acheson ile Ball sürekli iletişim halindedir. Ball'a ulaşan bilgiye göre Papandreu, Birleşik Krallık'a ait bir üssün Türk komutası altında NATO'ya devredilmesine sıcak bakmıştır. Papandreu'ya göre bu durum Türkiye'nin güvenliğini sağlayıp prestijini de koruyacaktır. Ayrıca, bir Yunan adası olan Meis'in (Kastellorizo) Türkiye'ye devredilmesi de muhtemeldir (NARA 17; Ball, 1982: 357). Olumlu sayılabilecek bu önerilere karşılık olarak Yunanistan iki bölgeye yapılacak Kıbrıslı Türk kaymakam atamasının kendisi tarafından yapılmasını istemiştir (NARA 18). Acheson'un yaklaşımı Kıbrıslı Türklerin hakları korunacağından Ankara tarafından olumlu karşılmasını beklenmiştir. Ancak Ankara bunu kabul etmek yerine çifte Enosis'e odaklanmıştır. Acheson Yunanistan ve Türkiye'nin pozisyonları arasında mesafenin çok fazla olduğunu saptamış ve öncelikle farklılıkları azaltıp görüşmelerin çökmesini engellemeye odaklanmıştır. Acheson Yunanistan'ın Meis'i Türkiye'ye önermesini ve Birleşik Krallık'ın üssünün Türk askeri komutasında olması olumlu adımlar olarak görülmesini beklemiştir (NARA 19). Ancak en önemli sorun, Yunanistan'ın Kıbrıs'tan hiçbir şekilde toprak vermeye yanaşmaması Türkiye'nin ise Ada'da egemen üstün daha azına rıza göstermemesiydi.

26 Temmuz 1964'te Acheson, Türklerin üs konusundaki minimum ihtiyaçlarının neler olduğunu sormuştur. Sunalp, bir tümen asker için tesis ve arazi, 14 000 asker, bir liman, bir hava alanı ve bir hava filosu" olarak cevap vermiştir. Sunalp'a göre, tüm Karpaz yarımadası bile ihtiyaca cevap vermekte yetersiz kalacaktır. (NARA 20). Ancak ABD'li uzmanlar yapılan harita önerisinin Türklerin ihtiyaçlarının çok ötesinde olduğunu belirtmişlerdir. Onlara göre, Boğaz'dan Tatlısu'ya kadar olan 350-400 mil karelik alan Türkiye'nin ihtiyaçlarını karşılamaya yeterli olacaktır. (NARA 21). İlerleyen günlerde ABD'li uzmanlar, Sunalp'ı yatıştırımayı başarmış ve Türkler daha az bir alana rıza göstermişlerdir.

Tuomioja ile Acheson, Türkiye'ye egemen üs vermek yerine uzun süreli kiralama formülünün Yunanistan için daha cazip olabileceği sonucuna ulaşmışlardır (NARA 25). Ancak Erim öneriyi Ankara'ya iletildiğinde, "kesinlikle hayır" cevabını aldığını belirtmiştir (NARA 26). Erim'in cevabı değişmeden kalacak ve Acheson Planı'nın çökmesinin gerekçelerinden biri olacaktır. Acheson ABD'nin sarsılmaz gücünü kullanarak Ankara'yı ikna edebileceğini ve önemli olanın Yunanistan'ın ikna edilmesi

gerektiğini varsaymıştır. Cenevre sürecinde Acheson'un en önemli açmazı da bu konu olmuştur. Acheson aldığı cevaba rağmen “Yunanistan'ın Karpaz'da bir üs vermeyi kabul” etmesi nedeniyle, “Türklerle pazarlık yapması gerektiğini” Washington'a bildirmiştir (NARA 27).

Makarios Acheson Planı'nı Türkiye'ye toprak tavizi içermesinden dolayı şiddetle karşı çıkmıştır (Kıralp, 2015: 78). Aslında ABD, taraflardan önerilen planın gizli kalacağı sözünü almıştı. Ancak 30 Temmuz 1964'te Labouisse, Makarios'un önerileri okuduğunu ve kesinlikle kabul edilemez olarak bulduğunu raporunda belirtmiştir. Makarios kantonal sistem benzeri bir yapıya karşı çıkmış ve azınlık hakları önerisini de beğenmemiştir. Makarios, Papandreu'nun yapılan öneriyi reddetmesini istemiş ancak başbakan konuyu tartışmak istediğini belirterek bunu reddetmiştir (NARA 22). Bu arada Yunan gazeteleri, Yunanistan Dışişleri Bakanı Stavros Kostopulos'a atıfta bulunarak “Acheson Masalı Üzerine” yazılar yazmışlardır. Kostopulos, sızmanın kendisinden değil “Kıbrıs tarafından” kaynaklandığını iddia etmiştir (NARA 23). Sonuçta sızmanın gerçekten Kıbrıslı Rum tarafından kaynaklandığı ortaya çıkmıştır (NARA 24). Ancak, bilgi Makarios'a Yunanistan tarafından iletilmiştir. Makarios'un planı, bir sonraki genel kurulda BM'ye başvurmadır. Makarios, sosyalist ve Bağlantısız ülkelerin kendi lehine karar vereceklerine ve BM Genel Kurulu'nda “kısıtlanmamış bağımsızlık” ve çoğunluğa dayanan kendi geleceğini tayin hakkı kararlarının alınacağını düşünmüştür.

Cenevre'de görüşmeler devam ederken, Makarios 27 Temmuz 1964'te kendi planına Yunan kamuoyundan destek almak amacıyla Atina'ya gitmiştir. Makarios'un amacı, Papandreu'yu BM çerçevesinde bir çözüme ikna etmektir (NARA 28). 29 Temmuz'daki toplantıda Cenevre'deki görüşmelerinden ayrılma kararı alınmıştır. 30 Temmuz'daki toplantıda ise Kıbrıs'ın savunmasının güçlendirilmesi için Yunanistan'ın Ada'ya daha fazla asker ve silah gönderilmesi konusunda da anlaşılmıştır (Drousiotis, 2008: 233). Makarios 30 Temmuz'da, Atina'da yaptığı basın toplantısında planın reddedildiğini açıklamıştır. Cumhurbaşkanı, “iki tarafın” (ABD ve Türkiye) plan ve öneriler sunarak “anlaşmalı çözümün” temelini oluşturmaya çalıştıklarını iddia etmiştir. Makarios ABD'nin planına Yunan hükümetinin büyük direnç gösterdiğini belirtmiştir. Acheson'u, “kendi kendini arabulucu tayin” etmekle suçlayan Makarios, O'nun görüşmeleri kabul edilemez bir çözüme doğru yönlendirdiğini iddia etmiştir. Ancak Tuomioja'ya güvenin ise tam olduğunu bildirmiştir (NARA 28). Makarios Atina'da Papandreu'yu sadece Acheson Planı'nı reddetmeye ikna etmemiş ayrıca Kıbrıs'taki kuvvet dengesini değiştirecek asker ve silahların getirilmesini de sağlamıştır. Labouisse 31 Temmuz'da gönderdiği mesajda Makarios'un Atina'daki başarısını anlatmış ve “Dün Başpiskos'un bayramıydı; Makarios ön plana çıkarken Yunan hükümeti ve Papandreu geri planda” kalmışlardı. Dün itibarıyla “Helenizmin merkezi Atina değil Lefkoşa'ydı” demiştir (NARA 28). Rum Temsilciler Meclisi oybirliğiyle aldığı kararla, “Kıbrıs halkının özgür ve bağımsız olarak tüm Ada'nın geleceğini belirlemeye karar verdiğini, kendi kaderini tayin etme hakkını da mümkün olan en kısa zamanda kullanma kararı aldığını” duyurmuştur (Drousiotis, 2008: 234-235). Bu süreçte Makarios demokratik yollarla hükümete gelen Papandreu'yu sıkıştırıp Yunanistan hükümetini baskı altına almış ve Cenevre'deki görüşmeleri baltalama konusunda başarı kazanmıştır. Ancak ilerleyen yıllarda Yunanistan'daki askeri cunta döneminde 1964'teki kadar başarılı olamayacağı görülecektir.

Labouisse 1 Ağustos'ta Papandreu ile buluşur. Papandreu, konuşmasına Cenevre görüşmelerinin basına sızmasından dolayı özür dileyerek başlamış ve görüşmelerindeki

yaklaşımları tartışabilmek için Makarios'a bazı belgeleri göstermek zorunda kaldığını itiraf etmiştir (NARA 29). Papandreu, Makarios'a kızgındır çünkü o "Atina'yı uysal ve pazarlık yapmaya hazır kendisini ise Batıya karşı direnen bir kahraman olarak lanse" ederek affedilmez bir hata işlemiştir (NARA 30). Papandreu, görüşmede yeniden fikir değiştirerek "hemen Enosis" önerisinde bulunmuş, Yunanistan ve Kıbrıs parlamentoların ortak Enosis kararı sonrasında Kıbrıs'taki "Türk azınlığın" tüm haklarının korunacağı konusunda bir anlaşma yapıp NATO'ya bir üs verileceğini söylemiştir. Labouisse, "Kıbrıs ve Yunanistan tüm konularda aynı düşünmektedirler" açıklamasından sonra bu önerinin Türkiye tarafından kabul edilmesinin zor olacağını belirtmiştir (NARA 30). Ancak ABD'deki Ulusal Güvenlik Konseyi toplantısında "Papandreu'nun hemen Enosis'le Makarios'u tasfiye planı" üzerinde çalışılmaya değer bulunmuştur (NARA 31). Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ise iyimser değillerdi. Onlar da Labouisse'un fikrine katılarak Papandreu'nun hemen Enosis planını uygulamada Türklerin onayını alamayacağını düşünmüşlerdir. Bu süreçte Dışişleri Bakanlığı personeli Enosis'in gerçekleşmesi durumunda izlenecek bir yol haritası hazırlamışlardır (NARA 32). Buna göre, Yunanistan, Türkiye'ye Karpaz yarımadasında uzun süreli (99 yıllığına) kiralık bir arazi verecektir. Türkiye burada NATO'ya bağlı bir Türk üssü kuracak ve mevcut müdahale hakkından vazgeçecektir. Ayrıca Kıbrıslı Türk nüfusun hak ve çıkarları garanti altına alınacaktır.

Papandreu, Makarios'la Cenevre görüşmelerinin sonlandırılmasına karar vermesine rağmen Nikolarizis'e toplantılara devam etmesi talimatı vermiştir. Yunanistan Kıbrıs Türklerin idaresinde iki bölgenin kurulmasını kabul etmiştir. Ayrıca Atina, Meis'i Türkiye'ye vermeye hazırdır. Türkiye sadece bir NATO veya Birleşik Krallık üssünde asker bulundurma hakkına sahip olacaktır. Dışişleri Bakanı Kostopulos'a göre, Türklere uzun vadeli bir üssün kiralanmasını da mümkün olabilecektir (NARA 33; Kousoulos, 1974: 267-269). 5 Ağustos 1964'te Yunanistan'ın geldiği son pozisyonu öğrenilmiştir. Yunanistan açısından sorunlu noktalar şunlardır: Kıbrıslı Türklerin güvenliğinin sağlanması için sunulan öneriler, amacının ötesine geçerek Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk toplumlarını kalıcı bölünmeye götürecektir; Türkiye'ye egemen bir bölge verilmesi mümkün değildir. Ancak Kıbrıs'ta bir NATO üssü kurulabilir ve üssü bir Türk komutan yönetip Türkiye'den gelen askerlere sahip olabilirdi. Acheson ve Tuomioja bu bilgiyi aldıktan sonra Atina'nın Lefkoşa'yla işbirliği içinde olmadan hareket etmesinin imkânsız olduğunu düşünmüşler ve Yunanistan'ın önerilerini Türklere "satılabilir" olarak görmemişlerdir (NARA 34). Erim Yunan önerilerinin Ankara tarafından görüşme zemini olarak bile kabul edilmeyeceğini söylemiştir (Erim, 1975: 342-380). Acheson'un arabuluculuğu giderek daha çok engelle karşılaşmaya başlamıştı.

3.2 Makarios'un Kıbrıs'taki Savaşı ve İkinci Acheson Planı

Makarios, Atina ziyareti sonrasında Kıbrıs'ta bir oldubitti yaratarak Yunanistan'ın Cenevre'deki hareket alanını iyice daraltmayı amaçlamıştır. Makarios Papandreu'nun ortak anlaşmalarına rağmen Cenevre görüşmelerine katıldığı dönemde, Kıbrıs'ta bir askeri operasyonun gerçekleşmesini planlamıştır. Drusiotis'e göre, "küçük bir çatışma bile Yunan-Türk ilişkilerini dramatik bir şekilde etkileyebilir ve Acheson Planı'nın ortadan kalkmasını sağlayabilirdi (Drusiotis 2008: 41). Salih (1978: 52) Drusiotis'in Makarios konusundaki görüşlerini desteklerken Atina'nın tavrına ise eleştirel

yaklaşmıştır. Salih'e göre, Yunanistan gelişmelerden bir ölçüde sorumluydu çünkü geçmişte Makarios'a insan gücü, silah ve manevi destek sağlayan Yunanistan olmuştur. Rumların hazırlığını yaptıkları askeri operasyon, Kıbrıslı Türklerin denize çıkış kapısı olan Mansura - Koççina (Erenköy) bölgesinde yapılmıştır. Bölge Kıbrıslı Rum liderliği için, öncelikle "temizlenmesi" gereken bölgelerin başında gelmiştir (Drousiotis, 2008: 242). Türkiye, Kıbrıslı Rumları askeri müdahaleyle tehdit etmiş ancak 6 Ağustos'ta Rum saldırısı başlamıştır. Çarpışmalar sürecinde ABD, Kıbrıslı Rumlar üzerinde baskı kurarak ateşkes yapılmasını sağlamaya, olası bir Türk-Yunan savaşını durdurmaya ve Acheson inisiyatifinin devamını sağlamaya çalışmıştır. Makarios ve General Grivas bölgedeki operasyonun tamamlanması konusunda anlaşmaya varmışlardır. Türkiye'de ise Bakanlar Kurulu 8 Ağustos sabahı bölgedeki "Yunan" hedeflerinin vurulması kararını almıştır (Drousiotis, 2008: 251-254). Çatışmaların başladığı günlerde Çalışma Bakanı Tasos Papadopoulos, Belcher'e Kıbrıslı Rumların "gelişmeleri takip ettiklerini" ve Türk "işgalinin" başlaması durumunda Kıbrıslı Türkleri "temizlemeye" başlayacaklarını belirtmiştir (NARA 35). Rumların saldırısı sonrasında Türk jetleri bölgeye saldırıya geçmiştir. ABD Dışişleri Bakan Müsteşarı Ball, Ankara büyükelçisi Hare'a verdiği talimatla "bir katliamı engellemek için elinden geleni yapmasını" istemiştir (NARA, 36). İnönü Hare'a, Makarios'un Koççina'ya yönelik saldırılarını durdurması ve işgal ettiği yerlerden askerlerini çekmesi halinde hava saldırısını sona erdireceğini belirtmiştir (NARA 37). Kıbrıslı Rumların saldırı kararı, Türk Hava Kuvvetleri'nin saldırılarının devam ettiği süreçte siyasi ve askeri liderlerin ortak toplantısında alınmıştır. Dışişleri Bakanı Spiros Kiprianu, Lefkoşa'daki Sovyet büyükelçisi ile görüşmesi için yetkilendirilmiş ve Kıbrıs'ın Moskova büyükelçisi Lefkios Georgiadis, Sovyet Dışişleri Bakanı Andrei Gromiko ile ikili görüşmelere başlamıştır. (NARA 38; Drousiotis, 2008: 267). Ancak Kıbrıslı Rumların bu girişimleri işe yaramamış ve Türkiye'nin bombardımanı sonuç vermiştir. Sonuçta Makarios ateşkesi razı olmuş, Kıbrıs Rum Muhafız Ordusu Komutanı Yorgo Grivas da başarısızlığından dolayı görevinden istifa etmiştir. Kıbrıs'ta çatışmalar devam ederken Ball, Papandreu'nun Grivas'ın Ada'da bulunma gerekçesini Makarios'u kontrol altında tutmak olduğunu iddia ettiğini belirtmiştir. Ama Ball, Grivas'ın verdiği sözü tutmadığını söylemiştir. Ball'a göre, Makarios'un Kıbrıslı Türklere saldırısı "bencilce ve sistematik" bir girişim olmuştur. Sonuçta Ball, acil olarak Yunanistan ve Türkiye'nin anlaşmasını ve 'hemen Enosis'le Makarios'un ortadan kaldırılması gerektiği sonucuna varmıştır (NARA 39).

Andreas Papandreu Türklerin askeri harekâtı sırasında Atina'nın Kıbrıslı Rumlara yeterince destek veremediğini yazmıştır. Yunanistan Türk jetlerine karşı herhangi bir hava gücü de göndermemiştir. "Kıbrıs, Yunan hava üslerinden uzaktaydı ve bizim savaş uçaklarımızın Kıbrıs üzerinde iki dakikadan fazla uçuş süresi olmayacaktı" ve "Türkiye'yi daha fazla harekete geçmesi için provoke etmemiz anlamına gelecekti" (Papandreu, 1977: 177). Kıbrıslı Rumların askeri destek için SSCB'ye yönelmesi ABD'yi acil olarak Kıbrıs sorununu çözmesi gerektiği konusundaki inancı artırmıştır. Ancak ABD henüz Makarios'un Yunan politikaları üzerindeki etkisini anlamadığından Papandreu'ya "onu kontrol etmesi gerektiği" söylemini sürekli olarak sürdürmüştür. Papandreu ABD'nin bu baskısı karşısında Sovyet tehditini önlemek için Washington'a Kıbrıs'ın acil olarak Yunanistan'la birleşmesini önermiştir. Bu mesajı ciddiye alan ABD, Grivas'ın gerçekleştireceği darbeyi veya Kıbrıs (Rum) ve Yunanistan meclislerinin ortaklaşa alacakları Enosis kararını değerlendirme başlamıştır (NARA 40). Ancak Kıbrıs'ın, Yunanistan'la birleşmesi kolay olmayacaktır çünkü Atina'nın Acheson

önerileri çerçevesinde öncelikle Türkiye'yi tatmin etmesi gerekecektir. ABD, Kıbrıs'ta Sovyet etkisinin artışıyla duyduğu endişeyle Papandreu'yu sürekli baskı altında tutması O'nu somut adım atmaya zorlamıştır. 10 Ağustos 1964'te Labouisse'un mesajı Papandreu'nun kiralama yöntemiyle Türkiye'ye Karpaz'da bir askeri üs vermeyi kabul ettiğini bildirmiştir (NARA 41). Papandreu'nun kararı resmi olarak Acheson'a, Başbakanın Diplomatik Ofis Müdürü Ioannis Sosides tarafından iletilmiştir. 15 Ağustos'ta Sosides yapılan öneriyi değiştirerek Acheson'a 34 kilometre karelik bir alanı Türkiye'ye vermeyi önermiştir (NARA 42). Acheson Yunanistan'ın önerisini Türk temsilcilerine sunduğunda "kabul edilebilir" bulunmamıştır. Türklerin beklentisi Acheson Planı'nın ilk şeklinin kabul edilmesidir. Diğer seçeneklerin ise tartışılması mümkün değildir.

Labouisse 17 Ağustos'ta Papandreu'ya karşı Sovyet kartını oynamıştır (NARA 43; Drousiotis, 2008: 272). Plan işe yararmış ve Papandreu SSCB'nin Kıbrıs'taki etkisini engelleyeceğini düşündüğü "hemen Enosis" önerisini tekrarlamıştır. Papandreu gibi Acheson da Makarios'un bir hükümet darbesiyle devrilmesini desteklemiştir. Ancak Acheson'a göre sorun bunu olanaklı kılacak olan Yunanistan ile Türkiye arasında gizli bir anlaşmanın nasıl imzalanabileceğidir. Ankara Papandreu'ya güvenmediğini ifade etmiştir (NARA 44). Ayrıca Türkiye sadece Papandreu'ya değil Grivas'a da güvenmediğini açıklamıştır (NARA 45). Kısaca Türkiye sadece Enosis'e karar verecek olan Papandreu'ya değil, uygulayıcı olacağı düşünülen Grivas'a da güvenmediklerini ifade etmiştir.

19 Ağustos'da Atina'da iki önemli toplantı yapılmıştır. Biri Labouisse'in özel olarak Papandreu'yu etkilemeye çalıştığı, diğeri ise Yunanlı liderlerin Saray'da yaptıkları toplantılardır. Saray'da yapılan toplantının katılımcıları Kral Konstantin, Başbakan Papandreu, Dışişleri Bakanı Kanelopoulos ve Savunma Bakanı Garufalias'tır. Toplantıda liderler ön şartsız Enosis konusunda anlaşmışlar ve Garufalias'ın kararı Makarios'a onaylatması için Kıbrıs'a gönderilmesini kararlaştırmışlardır. Makarios'un Enosis için ön şartlar ileri sürdüğünü yazmıştır. Cumhurbaşkanı Kıbrıs'taki parlamentodan geçirilmesi öngörülen karar metnine şunların eklenmesini talep etmiştir: Enosis için hiç bir şekilde toprak takası yapılmamalı; Türkiye'ye üs verilmemeli; Birleşik Krallık'ın üsleri kapatılmalıydı (Drousiotis, 2008: 279). Bu şartların gerçekleşmesi durumunda Meclis Enosis kararı alabilecektir. Görüleceği gibi Makarios'un öne sürdüğü şartlar, ne Türkiye ne de Birleşik Krallık için kabul edilebilir koşullar değildir ve Acheson Planı'nın gerçekleşmemesi hedeflenmiştir. Bu süreçte ikili bir oyun sahnelenmiştir: Makarios'un Kıbrıs'ta, Acheson'un ABD'nin planını Cenevre'de Labouisse'un Atina'da Papandreu'ya kabul ettirmeye çalışmaları. Acheson planının yeni şekliyle Türkiye'ye Karpaz bölgesinde bir askeri üs önermiştir. Ancak üssün boyutu Türklerin talep ettiği alandan üç kat küçüktür. Ayrıca, Türklerle egemen üs önerisini beklerken Yunanlıların gelebileceği en son noktanın üssün elli yıllık kiralık olarak verilmesi olduğu ortaya çıkmıştır. (NARA 46). ABD Türkiye'nin harekete geçmemesi için Cenevre'ki görüşmeleri devam ettirmeye çalışmıştır. Sonunda Ball, Papandreu'nun Acheson önerileri çerçevesinde müzakere etmesi için Sosides'i yetkilendirmesini talep etmiştir (NARA 47).

Acheson'un 20 Ağustos'ta önerisini somutlaştırmıştır. ABD Türklerin Ada'ya askeri müdahalesini engellemeye çalışmışken artık Yunanistan'ın askeri operasyon yapmasını önermiştir. Acheson'a göre, Kıbrıs'taki Yunan birlikleri "Kıbrıslıların anayasal haklarını korumak ve düzeni sağlamak amacıyla" harekete geçmelidir (NARA

48). Kıbrıs'taki Yunan askerlerinin Enosis'i gerçekleştirecek güç olmalıdır. Ball Labouisse'e çözüm yolunu Papandreu'ya anlatmasını istemiş ve Papandreu'nun sürekli öğrenmeye çalıştığı ABD planını açıklanması talimatını vermiştir. ABD "zaman ve emek harcayarak" kararını vermiştir. Bu da sunulan plandır ve "pazarlığa açık" değildir. Yunanlılar çözümün yöntemini kendileri bulmalıdır. ABD, Yunanlılara hemen Enosis'i nasıl hayata geçireceklerini söylemeyecek ve Grivas'la ilişkiye geçmeyecektir. Çünkü "atılacak adımlara müdahale etmek istememiştir (NARA 49). Ball, Yunanlıların acil karar vermeni tavsiye etmiş ve Garufoulias'ın Ada'daki mevcudiyetinin bu işin yapılmasına yardımcı olacağını belirtmiştir. Kostopulos 20 Ağustos'ta verdiği bilgiye göre Yunanistan 99 mil karelik bir alanın Türkiye'ye kiralık olarak verilmesini kabul etmiştir (NARA 50) ve bu alan "Londra'nın Ada'da sahip olduğu iki üssün toplamına" eşittir. Yunanistan bu öneriyi ulusal politika haline getirecektir. Papandreu kişisel olarak kararı kabul etmiş ancak başarının Makarios'un saldırısına direnme kapasitesiyle ilgili olduğunu belirtmiştir" (NARA 51). Papandreu bilinçaltında da olsa Makarios'un rızasının gerektiğini düşünmüştür.

21 Ağustos 1964'te Erim Türkiye'nin kararını açıklamış ve kiralama formülünü reddetmiş, ilk öneriyi tercih ettiğini belirtmiştir (NARA 52). Egemen bölge, Kıbrıslı Türkleri korumak için Acheson Planı'nın temel prensibi olmalıydı. Acheson ise Londra'nın 1914'ten 1960'a kadar Kıbrıs'ta egemen olduğunu bunun da Türkiye'ye önerilen süreden daha az olduğunu hatırlatmıştır. Acheson "son kararın verilmemesini" istemiş Yunanistan'ın kararının beklenmesini talep etmiştir. Çünkü "görüşmelerin çökme sorumluluğu" Yunanistan'a kalmış olacaktı. Acheson Erim'e her iki ülkeyi tehdit eden "Slav tehlikesine" rağmen Kıbrıs'ta yanlış yapmalarını önermiştir. Erim ise "sizlerin Küba'sı var ve bizim de Kıbrıs'ımız olacak ve ikisi de sakallı adamlar tarafından yönetilecek" demiştir.

Acheson'un önerilerini, ilk eleştirilerden biri ABD'nin Lefkoşa büyükelçisi Belcher olmuştur. Belcher hem Cenevre görüşmelerinin hem de Enosis politikasının birlikte yürütemeyeceğini iddia etmiştir. Belcher'e göre, hemen Enosis politikası "güvenilir Yunan askerleri ile disiplinli Kıbrıslı Rum silahlı unsurlarının ortak çabalarını" gerektirmektedir. Ayrıca Türkiye'ye üs önerisi Kıbrıslı Rumlar için "satın alınabilir" değildir çünkü BM Genel Kurulu'nda çok daha fazla şeyler elde edebileceklerdir (NARA 53). Belcher diğer bir mesajında Grivas konusunda görüş istemiş ve "onunla ilgili nasıl davranması gerektiğini ve Ada'daki işleri yoluna koymak için hangi adımların atılması gerektiğini" sormuştur (NARA 54). Ball, Belcher'e verdiği özel cevapta "büyük bir operasyonun Yunanistan ve Türkiye hükümetleriyle birlikte yürütüldüğünü" ve durumun "dışarıdan farklı görülebileceğini" belirtmiştir (NARA 55). Ball'un cevabı, o dönemdeki ABD dış politikasının son derece katı olduğunu göstermektedir. Dışişleri Bakanlığı, bir resmi görevlinin en yumuşak tondaki söylemini bile kabul edecek durumda değildir.

22 Ağustos'ta Acheson, Başkan Johnson adına İnönü'ye bir mesaj göndermiştir. Acheson, Başkan'ın endişesini vurgulamış ve "Moskova'nın işin içinde olmasının Türkiye ve Yunanistan'a sorunu çözmede ortak bir çıkar noktası" sağladığını ifade etmiştir. Acheson kendisinin Yunanistan'a başarılı bir şekilde Kıbrıs'ta Türkiye'nin ulusal çıkarları ile Kıbrıslı Türklerin güvenlik ve refah sorunlarını kabul ettirdiğini belirtmiştir. (NARA 56). İnönü'nün cevabı yine olumsuz olmaya devam etmiştir (NARA 57). İnönü'ye göre tam egemenlik olmadan hiçbir anlaşma mümkün değildir. Türkiye'nin "hayır" cevabı ABD'yi durdurmamış ve Yunanistan üzerindeki baskısını

sürdürmüştür, Ball Papandreu'ya “bu iş sonuçlanıncaya kadar en yüksek baskıyı uygulanmasını” istemiştir. Ball, Yunan Kralı'nın Grivas ile buluşmasını önermiş, toplantıya Papandreu'yla Kanellopulos'un da katılmasını önermiştir. Grivas'a şu noktalar vurgulanacaktır: Atina ABD'nin önerilerini hayata geçirilmelidir; Bir Türk saldırısı olmadan, Kıbrıs'ın komünistleşmesini engellemek ancak ABD'nin önerisinin hayata geçirilmesi ile mümkündür; ABD, Yunanistan hükümetine “Enosis'in Türklerle yapılacak barışçı bir pazarlık sonunda gerçekleşeceği” garantisini vermektedir. ABD Grivas'a “Diğenis (destan kahramanı) rolünü yerine getirme, Kıbrıs'ın Helenleşmesine ortam hazırlama ve Makarios'un komünistleşirmeye çalıştığı Ada'yı kurtarma” fırsatı vermektedir” (NARA 58). ABD, General Grivas'a hayatının rolünü teklif etmiş ve olumlu cevabını beklemiştir. Papandreu 21 Ağustos'ta “Acheson önerilerini prensipte kabul ettiğini” belirtmişken 22 Ağustos'ta Acheson'un mektubuna verdiği beklenmedik cevabında tavrını değiştirmiştir: Yunanistan'ın planı kabul etmesi ABD'nin inandığı gibi Kıbrıs sorununun çözümünü sağlamayacaktır. Yunanistan'ın kararı önemli olsa bile nihaî kararı verecek olan Kıbrıs'ın liderliği ve halkıdır. (NARA 59).

Bu mektubu aldıktan sonra Acheson 22 Ağustos'ta Washington'a Yunanistan ve Türkiye'nin önerileri reddettiklerini duyurmuş ve müzakerelerin sona erdirilmesini önermiştir (NARA 60). Ancak Washington çabalarını sona erdirmemiş ve Acheson Planı'nın yeni şekli taraflara sunulmuştur.

3.3. Görüşmeleri Kurtarmak için Üçüncü Plan

Acheson, Washington'a bir Yunan-Türk anlaşmasıyla Kıbrıs'ın “Rusya'nın Akdeniz'deki bir uydusu olmasını engellemeyi” başaramadıklarını yazmıştır. ABD bu iki ülkeyi daha etkin olarak kullanması gerekmektedir. Acheson'a göre, Yunanistan hedefe ulaşmak için daha avantajlı durumdadır ve Atina Türkiye'nin askeri müdahalede bulunmasını diplomatik yoldan engelleyebilirse Kıbrıs'ta kontrolü ele geçirebilecektir. Acheson, “Enosis'i Makarios'un kontrolü dışına çıkarmak için” Yunanlıların yeterli zamanı olduğuna inanmıştır. Bunu, Grivas ve Yunanistan eşgüdüm içinde yapabirdi. Bunun sağlayabilmesi için kritik bölgelerdeki Milli Muhafız Ordusu askerlerinin, disiplinli ve düzenli Yunan askerleriyle değiştirilmesi gerekecektir. Türkiye'nin yatırılması için de Yunanistan Kıbrıslı Türklerin güvenlik ve refahını sağlamalıdır. Öncelik “Kıbrıs'ın komünistleşmesini” önlemek olduğundan ABD tarafların Enosis öncesi ve sonrası için bir anlaşmaya varılmalarını sağlamalıydı (NARA 61). Öncelikli hedef ise, Türkler'e Kıbrıs'taki ‘insanlarının’ durumunun “Yunan kontrolünde daha iyi olacağını” gösterebilmektir (NARA 62).

Ball, Yunanistan'la Türkiye'nin anlaşmasının kolay olmayacağı inanmakta ancak “oyunu” henüz kaybetmediklerini iddia etmektedir. ABD'nin Türkleri “ulusal gururlarını koruyup, önemli kazanımlar elde edeceklerine” inandırabileceğini düşünmektedir. Grivas sorumluluk almayı kabul edene kadar, Atina Makarios'a karşı harekete geçmeyecektir. Ball CAS'tan (ABD'nin Gizli Bilgi Merkezi) “Grivas'ı etkileyebileceği” bir bilgi almış ve “Kıbrıs'taki Yunan askerlerinin emir aldıkları takdirde Makarios'u devirecek gücü” bulunduğunu kesinleştirmiştir (NARA 63). Ball, taraflar üzerlerindeki ağır baskıyı sürdürmeyi ve başka seçenekleri olamayacağını düşünmelerini istemiştir çünkü ABD'nin azımsanmayacak bir ilerleme sağlamıştır: Papandreu görüşmeye başlamış, Kıbrıs'ta Türklere üs vermeyi kabul etmiş, Kiprianu'nun Moskova'ya gidişini geciktirilmiştir. Grivas, hiçbir üssü kabul etmezken

sonrasında Atina'nın pozisyonuna gelmişti. Türkiye, Acheson'un ilk önerilerini beğenmemiş ancak sonunda tümünü kabul etmiştir. Bu nedenle taraflar daha fazla sıkıştırılmalıydı. Ball, ABD'li general Robert Porter'i Türkiye'ye gönderip Türk Ordusu'ndaki arkadaşlarıyla görüşmesini ve İnönü'ye karşı sorun yaratılmamasını istemiştir. Porter aynı zamanda, "komünist tehlikenin ciddiyetini vurgulayıp Makarios'un Moskova'ya gösterdiği yakınlığın bazı delillerini" de gösterebilecektir (NARA 63). Ball herşeye rağmen Yunanistan'ın Enosis'i gerçekleştirebileceğinden kuşku duymuştur. Grivas iki aydan beridir Ada'dadır ve popülerliğinin dorukta olduğu ilk dönemde eyleme geçmemiştir. Grivas'ın açık bir şekilde "Türk işgaline karşı ABD'nin garantisini almadan" harekete geçmeyeceği ortaya çıkmıştır. Yani ABD, "duruma müdahale etmezse Grivas Makarios'u devirmeye" çalışmayacaktır (NARA 63).

Ball, hareket tarzlarının nasıl olacağını 23 Ağustos'ta ilgili büyükelçilerle Cenevre'deki Acheson'a bildirmiştir. Türkiye'nin, Karpaz yarımadasında egemen bir üstün daha azına razı olmayacağı anlaşılmıştır. Yine de ABD, Kıbrıs'ın diğer bir Küba olabileceği koşullara sürüklenmesini istememiştir. Bu durumu engellemek için ABD "Yunanistan'a kendi planladığı şekilde Enosis'i gerçekleştirmek için" harekete geçmesini belirtmelidir. Eğer Atina bunu "makul bir hızda hayata geçirirse, ne Türkiye ne de başka bir yabancı güç Kıbrıs'a müdahale etme fırsatı bulamazdı." ABD "Kıbrıs'ın yeni bir Küba olmasına izin veremezdi ve bu nedenle Yunanistan'ı Enosis'i gerçekleştirmek için teşvik edecekti". ABD riskin farkındadır ama buna rağmen Yunanlılara "hiçbir yabancı gücün müdahalesi olmadan" Enosis'in gerçekleşeceğinin garantisini vermeyi" düşünmüştür. Ball riskleri paylaşmak ve daha fazla destek bulmak için ABD, Birleşik Krallık, [Batı] Almanya ve İtalya'yla birlikte hareket etmeyi planlamıştır (NARA 64). Acheson ise Cenevre'de birkaç gün daha kalarak Ball'un önerileri çerçevesinde düzenlemeler yapacaktır. Acheson, Ball'un planını mantıklı bulmuş ve Nicolazis ile Sosides'in kendisine söyledikleriyle birebir örtüşüğünü saptamıştır (NARA 65). Ball, Acheson'dan aldığı olumlu cevaptan sonra, Porter'e gönderdiği mesajla Genelkurmay Başkanı Sunay'ı etkilemek için özel çaba harcamasını talep etmiştir. Ball Türklerin Acheson Planı'nın "erdemine" ikna olmalarını istemiştir. Ball ayrıca Porter'in, Karpaz'da önerilen üssün planının Sunay'a gösterilmesinde sakınca görmemiştir. (NARA 66).

General Porter 25 Ağustos'ta Ball'a Sunay'la görüşmesinin raporunu gönderir. Sunay Kıbrıs'taki Türklerin durumu istikrarlı bir şekilde kötüye gittiğini ve Türkiye'nin mutlaka egemen bir üsse sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Türkler açısından "onur psikolojik bir olgudur" ve egemen üs sembolik olarak Taksim anlamına gelecektir. Sunay, "Kıbrıslı Türklerin güvenliği tehdit altında olmadığı sürece" müdahale olmayacağını Türk tarafının bir çözüm bulunana kadar görüşmelere devam edeceğini ifade etmiştir (NARA 67). Sunay Kıbrıs'ın asla yeni bir Küba olmayacağını belirtirken Türkiye'nin "Rusya" ile sınırı bulunduğunu da hatırlatmıştır (NARA 68). Ball Yunanlılar ve Türklerin önceliklerini Soğuk Savaş'a göre şekillendirmediklerini hissetmiştir. Olumsuzluklara rağmen Ball ve Acheson, ABD'nin olası hareket planını uzun bir telekonferansta görüşmüşlerdir. Acheson, Porter'in görüşüne hak vererek Türkler kiralık üssü kabul etmeyeceklerini savunmuştur. Acheson Ball'a, Papandreu'nun geçmişte yaptığı Enosis önerisini tartışmamasını tavsiye etmiştir. Ayrıca Acheson Enosis sonrası bir Türk saldırısı beklemediğini söylemiştir (NARA 69). Ball

da Yunanistan'la mevcut koşullarda daha iyi bir anlaşma yapılmasının mümkün olmadığını fark etmiştir. Ball Acheson'a iki konunun kendisini endişelendirdiğini belirtmiştir: Bunlar Türklerin Kıbrıs'ı bombalamakta kullandıkları MAP (Askeri Yardım Programı) uçakları ile ABD'nin Türkleri engellemeyi kabul etmemesi durumunda Yunanistan'ın "Enosis'i gerçekleştirmek için" harekete geçmeyecek olmasıydı. ABD'nin karşılaştığı durum, "Yunanlıların hareketsizliği ve muhtemel sadakatsizliği" sonucunda Makarios'un sahnelediği bir oyunun oynanması olmuştur (NARA 69). Türkiye'nin Ada'da gerçekleştirdiği "bombalama olayı Washington'da ortalığı karıştırıp içinden çıkılmaz bir durum" yaratmıştı. Bu durum Washington'un tüm askeri yardım programlarını tehlikeye atabilir ve konuyu savunulamaz hale getirebilirdi. Ball'un değişmeyen fikri "uzun süreli bir çözümün ancak Enosis'le" gerçekleşeceğidir. Çünkü Yunanistan Enosis'le Ada üzerinde egemenliğini sağlayınca Batı'nın çıkarları daha iyi korunacaktı (NARA 70). Ancak Enosis, Yunanistan'ın inisiyatifi ve ABD ile Birleşik Krallık'ın katılımı olmadan gerçekleştirilmeliydi.

Papandreu'nun Makarios'la Atina'da yaptığı görüşmenin sonuçlarını Labouisse 25 Ağustos'ta Washington'a aktarmıştır. Papandreu'ya göre, Türkiye'nin askeri bir saldırıda bulunmayacağını garantisini vermemesi kendisini Makarios karşısında zor durumda bırakmıştı. Andreas Papandreu da Makarios'un Papandreu'yu Kıbrıs davasına ihanet etmekle suçlamasının Başbakan'ın prestijini tamamen yok ettiğini belirtmiştir (NARA 71). Papandreu'nun durumu çok "zayıftı" çünkü Nicolet'in de belirttiği gibi Yunanistan'da "giderek büyüyen ve Kıbrıslı Rumlar'a kayıtsız şartsız destek vermeye hazır olan, bu çizgiden sapmayı vatana ihanet olarak niteleyen radikal bir akım" vardı (Nicolet, 2001: 254). İlginç olan Makarios'un fikir değiştirerek Enosis sonrasında NATO'ya bir üs vermeyi kabul ettiğini belirtmesiydi (NARA 72). Bu yeni gelişmeyle birlikte Enosis artık darbe ile değil Makarios'la görüşmeler yoluyla gerçekleştirilebileceği düşüncesi Washington'da tartışılmaya başlanmıştır.

3.4. Dördüncü ve En Sert Plan

Acheson 26 Ağustos'ta planının dördüncü versiyonunu hazırlamıştır: Kıbrıs sorununun çözümü için Yunanistan ve Türkiye arasında bir anlaşmanın imzalanması beklemek imkânsızdır. Acheson'un yeni planı, Yunanlılar ile Türklere daha fazla sorumluluk yüklemiştir. İki ülke hiçbir koşulda savaşmamalıdır. Bu "savaşı önlemenin ilk koşulu" Makarios'un görevinden uzaklaştırılmasıydı ve bunun için Yunanlıların Ada'da yeterince kuvveti vardır ve gerekirse ABD de katkıda bulunabilecektir (NARA 73). Son adım, Türkiye'yi Kıbrıs'taki olaylara dahil edilmesidir. Türk Ordusu'na "çok gizli ve çok dolaylı" bir şekilde "herkesten daha kurnaz olduklarını hissettirecek" bir strateji geliştirmesine yardım etmektir. Türklerin bu planı hayata geçirmeleri ya Makarios'un tam bağımsızlık için yapacağı bir darbe sonrasında veya Yunanistan'la Kıbrıs'ın yapacakları bir darbeyi fırsat olarak kullanarak mümkün olabilirdi. MAP mühimmatı kullanılarak teçhizatlandırılan bir Türk çıkarma birliğinin oluşturulmalı ve son ana kadar gözden uzak tutulmaları sağlanmalıydı. Bu plan çerçevesinde Türkler, "Akadu-Boğaz sınırını geçmemek" koşuluyla Karpaz yarımadasını işgal edeceklerdir. Türk birlikleri karaya çıktıktan sonra Yunanistan Türkiye'nin harekâtının saldırı amacı taşımadığını ve anayasal düzenin yeniden tesis edilmesini amaçladığını açıklayacaktır. Türk birlikleri de belirlenen sınırı geçmeden *Je suis, je reste* (ben kalıyorum) diyecektir. Acheson Ekim'e kadar iki seçeneğin de gerçekleşmemesi durumunda alternatif bir plan

hazırlamıştır (NARA 74). Bunun için Türkiye, kendi yasal ve siyasi durumunu BM Genel Kurulu'na taşıyıp ilerletmeli, Atina'yı Makarios'a baskı yaparak "doğru yola" gelmesi için zorlamalı ve Kıbrıs Anayasası'nın korunması için, anlaşmadan kaynaklanan müdahale hakkı olduğunu duyurmalıdır. Türkiye'nin harekâtından önce Yunanistan Kıbrıs'a asker çıkaracağından Ankara bir sorunla karşılaşmayacaktı. Yunanistan Ada'ya müdahaleyi bir hak olarak gördüklerinden Türkiye de benzer bir hakkı talep edebilmeliydi. Yunanistan da Garanti Antlaşması'nın verdiği hak ve yükümlülükleri kullanmakta olan Türk kuvvetlerine saldırmaktan özellikle kaçınılmalıydı.

Ball 26 Ağustos'ta Acheson'un bir hafta daha Cenevre'de kalmasını rica etmiş (NARA 75) Acheson da 27 Ağustos'ta "Kıbrıs Sorununun Çözüm Koşulları Taslağı"nı açıklamıştır. Taslakta "egemenliğin Yunanistan'a devredilme şekli, azınlık hakları ve kiralık alanın Türkiye Cumhuriyeti hükümetine verilme yolları" anlatılmıştır (NARA 74). Aynı gün ABD Lefkoşa Büyükelçiliği Washington'a gönderdiği mesajda Kıbrıs'taki darbe söylentilerini anlatmıştır. Üç gazete Kıbrıs'a yönelik NATO planlarına karşı çıkan Makarios'un bir darbeye görevinden alınmasının planlandığını belirtmiştir. Büyükelçilik Makarios'un darbe söylentilerini reddettiğini belirtmiştir. Makarios, "Kıbrıs'ın düşmanları bana karşı darbe planlamış veya buna hazırlık yapsalar bile bunu hayata geçiremediler" demiştir (NARA 76).

Acheson Planı'nın son hali, hiçbir zaman ilgili taraflara sunulmamıştır. Öncelikle yaklaşmakta olan seçimler, ABD yönetiminin harekete geçmesini engellemiştir. Ayrıca, Kıbrıs'ta Makarios'un yeni "barış politikası" nedeniyle atmosferin daha iyi bir hale geldiğine dair işaretler vardır. Diğer yandan, Acheson Planı'nın dördüncü versiyonunun uygulanması, Yunanistan ve Türkiye'nin alacağı radikal kararlara ihtiyaç duymaktaydı. Muhtemelen ABD'yi durduran bir diğer faktör Makarios'un Kıbrıs ve Yunanistan'daki güçlü pozisyonudur. Planın uygulanması, Ada'da çok fazla kanın dökülmesine neden olabilir ve Kıbrıs sorununun tarafları arasındaki gerilimi daha da artırabilirdi.

Joseph, Cenevre görüşme sürecini ve Kıbrıs'a yönelik Türk hava saldırıları arasındaki ilişkiyi eleştirmiş, Acheson planı ilerletilirken Türk hava kuvvetlerinin de Kıbrıs'ı bombaladığını yazmış, süper bir gücün bağımsız bir ülkeyi cezalandırmak için çalıştığını iddia etmiştir (Joseph, 1999: 66). Joseph'in eleştirisi yanlış değildi ancak olayın yaşandığı dönemin Soğuk Savaş'ın en sıcak dönemi olduğu unutulmamalıdır. Gerek ABD gerekse SSCB yumuşama dönemine kadar karşı tarafı zayıflatmak ve yok etmek için ellerindeki tüm araçları kullanmışlardı. ABD'nin amacı Makarios'a diz çöktürmek değil, iki NATO üyesinin Kıbrıs sorunu yüzünden çatışmasını engellemektir. Kıbrıs Cumhuriyeti ise bu uğurda feda edilebilirdi. Sorun Makarios olsaydı ileriki yıllarda ABD Başkanı Richard Nixon tarafından Beyaz Saray'da ağırlamazdı. Sorun dönemseldi ve aslında ABD Türkiye'nin Kıbrıs'a saldırısını engellemek için çok çaba harcamıştır. ABD arşiv belgelerinin açıkça gösterdiği gibi NATO'nun bütünlüğü her şeyden önemlidir ve Kıbrıs sorunu yüzünden Türkiye ile Yunanistan savaşamazlardı. Acheson Planı'nın uygulanamamasının bir nedenini Uslu yaklaşan başkanlık seçimlerini bağlamıştır. Uslu'ya göre ABD'nin katılmış olduğu Vietnam savaşı onu sürekli meşgul etmekteydi. Yeni bir savaşın Kıbrıs'ta çıkmasına Johnson izin veremezdi çünkü Türkiye'nin sınırlı "işgali" sonuçta büyük bir savaşa evrilebilir ve seçimlerde sorun oluşturabilirdi (Uslu, (2000: 144-145).

Birçok yazar, Acheson Planı'nı ABD'nin Enosis'i desteklediğinin kanıtı olarak savunur (O'Malley & Craig, 1999: VII-VIII; Stearns, 1992: 11). Ancak, ABD belgelerinin ve Ball'un da açıkça gösterdiği gibi Enosis, ABD'nin, SSCB'nin Kıbrıs'a girişini engelleyeceğini düşündüğü seçeneklerden yalnızca bir tanesiydi. NATO'nun geleceği için ABD, hem Yunanistan hem de Türkiye için kabul edilebilir bir plan hazırlamaya çalışmıştır. ABD, Kıbrıslı Türklerin ve Türkiye'nin tutumları ve önceliklerini anladığında, bir kez daha Enosis temelinde bir çözüm önerisinde bulunmamıştır (Şahin, 2002: 46). Couloumbis, Acheson Planı'nı en iyi değerlendiren yazarlardan biridir. Couloumbis bu planı, ABD'nin Kıbrıs sorununun "NATO içinde barışçıl bir çerçevede çözümü için, en deneyimli diplomatının hazırladığı bir dizi öneri" olarak değerlendirmiştir. Ona göre bu plan, Yunanlılara Enosis, Türklere ise Taksim olarak "satılabilecekti" (Couloumbis, 1983: 46). Sonuçta Acheson Planı hazırlanmış ama makalenin sonuç kısmında geniş şekilde özetlenen nedenden dolayı Atina ve Ankara'ya "satılamamış" ve uygulanamamıştır. Ancak gerek Yunanistan'ın gerekse Türkiye'nin Acheson Planı'ndan çıkardığı dersler ve 1974'te yaptıkları uygulamalar olmuştur. Bunlar aşağıda sonuç kısmında anlatılacaktır.

SONUÇ

ABD 1960'lı yıllarda algıladığı kömünizm tehdidi nedeniyle NATO içindeki sorunların özellikle ittifak içinde çözülmesini ve SSCB'ye fayda sağlayacak yaklaşımlardan kaçınılmasını istemiştir. Çünkü Uzak Doğu'da ABD ile SSCB arasında yaşanan gerilim gerilim 1960'lı yıllarda Orta Doğu'ya taşınmaya başlamıştır. Bu nedenden dolayı NATO'nun güney kanadının sıkıntıya düşmemesi oldukça önemli görülmüştür. ABD, 1960'ın başında şekillendirdiği politikayla Kıbrıs'ı Yunanistan ve Türkiye'nin hâkimiyet alanı içinde tutmayı düşünmüştür. Ancak bu "yarı bağımsız devlet" 1963 yılı sonunda tarafların ulusal hedeflerine yönelmesi nedeniyle çökmüştür. ABD Kıbrıs sorununu "aile" içinde yani NATO bünyesinde çözmeyi istemiştir. Ancak Makarios'un sorunu BM'ye taşıma ve Türkiye'yi orada alt etme düşüncesi ABD için ilgilenmesi gereken bir problem olmuştur. Bu gelişme sonrasında, ABD'nin ana amacı Türkiye ile Yunanistan arasında bir çatışmayı önlemek ve NATO'nun güney kanadının bütünlüğünü korumak olmuştur. Ada bu dönemde Soğuk Savaş kutuplaşmasına sahne olunca ABD gönülsüz de olsa sorunla daha fazla ilgilenmek zorunda kalmıştır. Kıbrıs'a bir NATO birliğinin barış gücü olarak gelme girişimi Makarios tarafından engellenince ABD Sovyet blokunu içermeyen bir gücün Ada'ya gelmesine onay vermiştir. Ancak BM barış gücünün Kıbrıs'a gelmesi gecikince ABD Kıbrıs sorununun kökten çözüleceği bir plan üzerinde çalışmaya başlamıştır.

Kıbrıs'ı bir NATO ülkesi yönetmesi sorunu çözecektir. Türkiye Kıbrıs'ta egemen bir üsse sahip olma düşüncesiyle planın ilk şeklini kabul etmiştir. Planın ikinci şekli askeri üssün egemen değil kiralık hale dönmesi nedeniyle Ankara plana desteğini sonlandırmıştır. ABD'nin düşüncesinin aksine Yunanistan Makarios üzerinde etkili olamayınca Atina da planı desteklememiştir. Plan tartışmaları Makarios'un Yunan iç politikasında ne denli etkileyici olduğunu göstermiştir. Plan Cenevre'de tartışılırken Makarios Atina'da "Yunanistan Kıbrıs'ı satıyor" söylemiyle hükümeti zayıflatabilmiş, Ada'ya daha fazla asker ve mühimmat getirilmesini sağlamış ve Kıbrıs'ta Kıbrıslı Türklere yönelik yeni bir askeri harekâtı başlatmıştır. Sonuçta, Acheson Planı tüm taraflarca reddedilmiştir. Ancak, 1964'te gündeme gelen Acheson Planı sadece o döneme ilişkin değil sonraki etkileriyle de önem taşımıştır. Çünkü Acheson Planı

döneminde tartışılanlar sonraki yıllarda etkisini göstermiştir. Acheson Planı ve ABD arabulucusu tarafından tartışılan senaryolar hem Yunanistan hem de ABD Kıbrıs sorunun uluslararasılaşmasını önlemek için Acheson Planı'nı gündeme getirmiştir. Ancak ABD, Acheson Planı'nı tarafları gündemine getirerek iki "anavatanın" da Kıbrıs'a müdahalede bulunabileceklerinin işaretini vermiştir. ABD'nin taraflar yönelik gündeme getirdiği tek kısıt herhangi bir harekâtın taraflarca anlaşmaya varması sonrasında olacığıydı. Peki 1974'teki gibi bir durumda bu kısıt geçerli olabilecek miydi? Yaşananlar bunun olmayabileceğini göstermiştir. Cenevre görüşmeleri süreci yeniden düşünüldüğünde Türkiye ve Yunanistan'ın düşünce yapısında Acheson Planı sonrasında önemli bir evrim yaşandığı görülecektir.

Yukarıda belirtildiği gibi Yunanistan Kıbrıs'ta Makarios'u devirebileceği mesajını Acheson Planı tartışmaları sırasında almış ve Batı'nın çıkarı doğrultusunda harekete geçerse Washington'un onu engellemeyeceğine inanmıştır. Yunan cuntası 1974 Temmuz'unda Kıbrıs'ta darbe yapmaya karar verdiğinde komünistlerin Kıbrıs'taki faaliyetlerinden dem vurmış ve Makarios'un hem yerel komünistler hem de Moskova ile birlikte çalıştığını savunmuştur. Cunta Kıbrıs'taki darbe sonrasında Washington'la iyi ilişkilerine devam edeceğini ve ABD'nin 1964 ve 1967'de yaptığı gibi Ankara'nın askeri müdahalesini engelleyeceğini düşünmüştür. Acheson Planı Yunanistan'da seçimle gelen ve kamuoyu baskısına açık olan bir hükümet döneminde gündeme gelmiştir. Bu süreçte Makarios Papandreu'yu baskı altına almış ve Cenevre'deki görüşmeleri baltalama konusunda başarı kazanmıştır. Ancak Atina 1964'te Ball'un CAS'tan aldığı istihbaratla Kıbrıs'taki Yunan askerlerinin Makarios'u devirecek gücü olduğunu öğrenmişti. 1973'te Yunanistan'da daha radikal unsurların başa geçmesiyle Atina ile Makarios arasındaki ilişkiler gerginleşmiş sonuçta Ball'un verdiği bilgi kullanan cunta Milli Muhafız Ordusu ve Yunan Alayı vasıtasıyla darbe gerçekleştirmiştir.

Türkiye de Acheson Planı'ndan çeşitli dersler çıkarmış ve bunları 1974 yılı ve sonrasında kullanmıştır. Türkiye Yunanistan'la anlaştığı sürece Kıbrıs'taki bir askeri harekâtı Washington'un engellemeyeceğini Acheson Planı tartışmalarında öğrenmiştir. Yunan darbesi Türkiye'yle anlaşmadan yapıldığından Ankara Kıbrıs'taki "bozulan düzeni yeniden tesis etme" prensibiyle hareket edebileceğine inanmıştır. Bu nedenle Kıbrıs'taki bozulan düzeni yeniden tesis etmek üzere Londra ile ortak hareket etmeyi önermiş uluslararası toplum da ilk harekâtı desteklemiştir. Ball, Makarios'un Kıbrıslı Türklere yönelik saldırısını "bencilce ve sistematik" bir girişim olarak değerlendirmişti. Ball'un bu düşüncesi Ankara'yı etkilemiş ve benzer bir durumun Yunan darbesi sırasında yaşanacağını düşünmüş ve askeri harekâtına meşruiyet sağlamıştır. Andreas Papandreu Acheson Planı tartışmalarında Yunanistan'ın Türklerin hava harekâtı sırasında Kıbrıslı Ruhlara yeterince destek veremediğini dile getirmiştir. Bunun nedeni de Yunanistan'la Kıbrıs arasındaki uzak mesafeye bağlamıştır. Türkiye'li yetkililer de Yunanistan'ın bu kısıtının avantajlarını 1974'teki askeri harekâta kullanabileceklerini öğrenmiş ve faydalanmışlardır. Acheson Planı hazırlığı süresince seçeneklerden biri olarak görülen ancak pratik zorluklardan dolayı gündeme getirilmeyen konu federasyon çözümü olmuştur. Büyük nüfus değişimi gerektireceği için gündeme getirilmeyen bu çözüm yöntemi 1974'te Türkiye'nin askeri harekâtı sonrasında gerçekleşen nüfus değişimi nedeniyle Washington açısından kabul edilebilir bir alternatif olmuştur. Türklerin masaya getirdiği ilk plan büyük ölçüde Türkiye'nin 1974 yılında ele geçirdiği

bölgeye çok yakındır. Türklerin bu önerisi 1964 yılı koşullarında ABD tarafından kabul edilmezken 1974 sonrasında federal çözüm çerçevesinde Kıbrıslı Türklere kalacak bölge olarak uygun görülecektir.

Son söz olarak ABD Dışişleri Bakanı Kissinger'in 1974 Yunan darbesi sonrasında hem Yunan cuntasına hem de Türkiye'nin askeri müdahalesine "beklenen" tepkiyi vermediği hatırlatılabilir. Ayrıca ABD'nin New York'ta görevine dönmek için destek arayan Makarios'a yeterince yardımda bulunmadığı kaydedilebilir. "Su yolunu bulur" politikasını sürdürdüren Kissinger, Ball ve Acheson gibi realist bakış açıyla hareket ederek Türkiye ile Yunanistan'ın Kıbrıs'taki yolunu açtığı ifade edilebilir. Yunanistan'ın darbesi sonrasında Türkiye'nin ilk müdahalesi tüm uluslararası toplum tarafından meşru olarak karşılanmış ve Acheson Planı'nın başaramadığı "çözüm" 1974'te *de facto* olarak gerçekleşmiştir.

KAYNAKÇA

- Adams, T. W., & A. J. Cottrell, (1968), *Cyprus: Between East and West*, The Johns Hopkins Press, Baltimore.
- Attalides, M., (1979), *Cyprus: Nationalism and International Politics*. Edinburgh, Q Press.
- Bahçeli, T., (1990), *Greek-Turkish Relations since 1955*, Boulder, San Francisco & London, WestPoint Press.
- Ball, G. W., (1982), *The Past Has Another Pattern: Memoirs*, New York & London, W. W. Norton & Company.
- Bitsios, D., (1975), *Cyprus: The Vulnerable Republic*, Thessaloniki, Institute for Balkan Studies.
- Couloumbis, T. A., (1983), *The United States, Greece and Turkey: The Troubled Triangle*, New York, Praeger.
- Drousiotis, M., (2008), *The First Partition: Cyprus (1963-1964)*, Nicosia, Alfadi Publications.
- Erim, N., (1975), *Bildiğim ve Gördüğüm Ölçüler İçinde Kıbrıs*, Ankara, Ajans-Türk Matbaacılık Sanayi.
- Fırat, M. M., (1997) *1960-71 Arası Türk Dış Politikası ve Kıbrıs Sorunu*, Ankara, Siyasal Kitabevi.
- FRUS 1: Riddleberger, Embtel Athens 3536, 15.6.1958: FRUS, 1958-1960, Central Files, 711.11-EI/6-1558, Department of State. FRUS, 1958-1960, Vol. Part 1, Doc. 227, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1958-60v10p1/d227> 15.1.2024.
- FRUS 2. NSC Report: “Statement of U.S. Policy toward Cyprus” (NSC 6003), 9.2.60: S/S Files: Lot 63 D 351, FRUS 1958-1960, VOL. X, Part 1. Doc. 249. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1958-60v10p1/d249>, 15.1.2024.
- John Reddaway, J., (1986), *Burdened With Cyprus: The British Connection*, London, K. Rüstem & Brother and Weidenfeld & Nicolson Ltd.
- Joseph, J. S., (1999), *Cyprus: Ethnic Conflict and International Politics: From Independence to the Threshold of the European Union*, London, Macmillan Press Ltd.
- NARA 1. State Department, Airgram to Nicosia G-35, 12.12.58: doc. 747C.00/12-958, box 3285, NARA.
- NARA 2. CH JUSMMT Ankara, 12.3.1964: POL 23-8 CYP, box 2084, NARA.
- NARA 3. Rusk, Deptel to Ankara 1290, Message from Johnson to İnönü”, 5.6.1964: POL 23-8 CYP, Box 2085, NARA.
- NARA 4. Telcon between Johnson and Rusk, 9.6.1964: POL 23-8, box 2085, NARA.
- NARA 5. Memorandum from Ball to Johnson, Subject: The Cyprus Problem, 1.6.1964, POL 23-8 CYP, box 2085, NARA.

NARA 6. Memcon between Jernegan and Denis A. Greenhill, the British Minister, Subject: "Ultimate Solution for Cyprus", 30.3.1964: POL 23-8 CYP, box 2083, NARA; Talbot to Ball, Memorandum, Subject: "Cyprus Solutions-Alternatives, Recommendations and Tactics", 3.6.1964: POL 23-8 CYP, box 2085, NARA.

NARA 8. Belcher, Embtel Nicosia 1078, 7.4.1964: Cyprus Solutions, Records Relating to Cyprus, NEA/CYP, NEA, box 4, NARA.

NARA 9. Labouisse, Embtel Athens 1722, 18.5.1964: POL 23-8 CYP XR POL 32-3 CYP, box 2081, NARA.

NARA 10. Acheson to Ball, Embtel Geneva 114, 14.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 11. Ball to Acheson, Deptel Circular 66, 9.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 6. Acheson to Ball, Embtel Geneva 114, 14.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 7. The report of the NSC meeting, 4.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus 1 Contingency Plans to Cyprus VI Miscellaneous, box 12, NARA.

NARA 8. Acheson to Ball, Embtel Geneva 92, 11.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 9. Acheson to Ball, Embtel Geneva 117, 14.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 10. Acheson to Ball, Embtel Geneva 202, 23.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2088, NARA.

NARA 11. Labouisse, Embtel Athens 116, 14.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2088, NARA.

NARA 12. Labouisse, Embtel Athens 116, 14.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2088, NARA.

NARA 13. Acheson to Ball, Embtel Geneva 181, 21.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2088, NARA.

NARA 14. Acheson to Ball, Embtel Geneva 168, 21.6.1964: POL 23-8 CYP, 2088, NARA.

NARA 15. Acheson to Ball, Embtel Geneva 223, 27.7.1964: Records of Undersecretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis - Athens Telegrams 1 to Cyprus Crisis - Geneva Telegrams, box 14, NARA.

NARA 16. Acheson to Ball, Embtel Geneva 241, 28.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 17. Labouisse, (for Acheson) Embtel Athens 172, 30.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 18. Labouisse, (for Acheson) Embtel Athens 180, 30.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 19. Acheson to Ball, Embtel Geneva 265, 30.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 20. Acheson to Ball, Embtel Geneva 266, 30.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 21. Acheson to Ball, Embtel Geneva 261, 30.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 22. Acheson to Ball, Embtel Geneva 241, 28.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 23. Labouisse, (for Acheson) Embtel Athens 187, 31.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 24. Labouisse, (for Acheson) Embtel Athens 187, 31.7.1964: POL 23-8 CYP, box 2087, NARA.

NARA 25. Labouisse to Acheson, Embtel Athens 190, 1.8.1964: POL 23-8 CYP, box 2089, NARA.

NARA 26. The report of the NSC meeting, 4.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus 1 Contingency Plans to Cyprus VI Miscellaneous, box 12, NARA.

NARA 27. Ball, Finletter and Talbot to Acheson, Deptel 175, 6.8.1964: POL 23-8 CYP, box 2089, NARA.

NARA 28. Labouisse to Acheson, Embtel Athens 197, 2.8.1964: POL 23-8 CYP, box 2089, NARA.

NARA 29. Acheson to Ball, Embtel Geneva 315, 6.8.1964: POL 23-8 CYP, box 2089, NARA.

NARA 30. Belcher to Rusk for Acheson, Embtel Nicosia 178, 6.8.1964: POL 23-8 CYP, box 2089, NARA.

NARA 31. Ball to Hare, Flash Deptel 202, 9.8.1964: POL 23-8 CYP, box 2089, NARA.

NARA 32. Hare to Ball, Embtel 247, 10.8.1964: POL 23-8 CYP, box 2090, NARA.

NARA 33. Ball to Belcher, Flash Deptel 128, 9.8.64: POL 23-8 CYP, box 2089, NARA.

NARA 34. Ball to Acheson, Flash Deptel 345, 8.8.1964: POL 23-8 CYP, box 2089, NARA.

NARA 35. Labouisse, Embtel Athens 233, 8.8.1964: POL 23-8 CYP, box 2089, NARA.

NARA 36. Labouisse to Acheson, Athens 260, 11.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Athens Telegrams 1 to Cyprus Crisis-Geneva Telegrams 1, Box 14, NARA.

NARA 37. Acheson to Rusk, Embtel 382, 11.8.1964: POL 23-8 CYP, box 2090, NARA.

NARA 38. Labouisse, Embtel Athens 327, 17.8.1964: 1964-66, POL 23-8 CYP, box 2090, NARA.

NARA 39. Acheson to Rusk, Embtel 426, 19.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Athens Telegrams 1 to Cyprus Crisis-Geneva Telegrams 1, box 14, NARA.

NARA 40. Acheson to Rusk, Embtel 425, 19.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Athens Telegrams 1 to Cyprus Crisis-Geneva Telegrams 1, box 14., NARA.

NARA 41. Acheson to Rusk, Embtel Geneva 437, 20.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Athens Telegrams 1 to Cyprus Crisis-Geneva Telegrams 1, Box 14. NARA.

NARA 42. Ball to Ambassadors, Deptel 320, 19.8.1964: POL 23-8 CYP, box 2091, NARA.

NARA 43. Acheson to Ball, Embtel Geneva 439, 20.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Athens Telegrams 1 to Cyprus Crisis-Geneva Telegrams 1, box 14., NARA.

NARA 44. Ball to Labouisse, Deptel Flash 327, 20.8.1964: POL 23-8 CYP, box 2091, NARA.

NARA 45. Labouisse for Acheson, Flash Deptel 360, 20.8.64: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Athens Telegrams 1 to Cyprus Crisis-Geneva Telegrams 1, box 14, NARA.

NARA 46. Labouisse for Acheson, Flash Deptel 366, 21.8.1964: POL 27 CYP, box 2089, NARA.

NARA 47. Acheson, Embtel Geneva 445, 21.8.1964: POL 27 CYP, box. 2091, NARA.

NARA 48. Belcher, Embtel Nicosia 357, 21.8.1964: POL 27 CYP, box 2091, NARA.

NARA 49. Belcher, Embtel Nicosia 359, 21.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis to Cyprus Crisis-Nicosia Telegrams, box 13., NARA.

NARA 50. Ball to Belcher, Deptel Flash 206, 21.8.1964: POL 27 CYP, box 2091, NARA.

NARA 51. Acheson for Hare, Geneva 458, 22.8.1964: POL 27 CYP, box 2091, NARA.

NARA 52. Hare for Ball, Embtel Flash Ankara 363, 22.8.1964: POL 27 CYP, box 2091, NARA.

NARA 53. Ball to Labouisse, Deptel Flash 347, 22.8.1964: POL 27 CYP, box 2091, NARA.

NARA 54. Labouisse for Acheson, Embtel Athens 381, 23.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Athens Telegrams 1 to Cyprus Crisis-Geneva Telegrams 1, box 14., NARA.

NARA 55. Acheson, Embtel Geneva 461, 22.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Geneva Telegrams II to Cyprus Crisis-Dept's Outgoing Telegrams II, box 15., NARA.

NARA 56. Acheson for Ball, Embtel Geneva 462, 22.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Geneva Telegrams II to Cyprus Crisis-Dept's Outgoing Telegrams II, box 15., NARA.

NARA 57. Acheson to Rusk, Embtel Geneva 466, 22.8.1964: POL 27 CYP, box 2091, NARA.

NARA 58. Ball to Acheson, Flash Deptel 477, 23.8.1964: POL 27 CYP, box 2091, NARA.

NARA 59. Ball to Acheson and the Ambassadors, Deptel Flash 479, 23.8.1964: POL 27 CYP, box 2089, NARA.

NARA 60. Acheson for Ball, Flash Embtel Geneva 467, 23.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Geneva Telegrams II to Cyprus Crisis-Dept's Outgoing Telegrams II, box 15., NARA.

NARA 61. Ball to General Porter, Flash Deptel 318, 24.8.1964: POL 27 CYP, box 2091, NARA.

NARA 62. General Porter to Ball, Embtel Ankara 384 Immediate, 25.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Athens Telegrams 1 to Cyprus Crisis-Geneva Telegrams 1, box 14., NARA.

NARA 63. General Porter to Ball, Immediate Embtel Ankara 407, 27.8.1964: POL 27 CYP, box 2092, NARA.

NARA 64. Acheson-Jernegan Telecon with Ball and Talbot, Geneva, 24.8.1964: POL 27 CYP, box 2091, NARA.

NARA 65. Ball to Ambassadors, Flash Deptel London 1364, 25.8.1964: POL 27 CYP, box 2091, NARA.

NARA 66. Labouisse, Immediate Embtel Athens 405, also for Acheson, 25.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Athens Telegrams 1 to Cyprus Crisis-Geneva Telegrams 1, box 14., NARA.

NARA 67. Labouisse, Flash Embtel Athens 407, also for Acheson, 25.8.1964: POL 27 CYP, box 2089, NARA.

NARA 68. Acheson to Ball, Immediate Embtel Geneva 486, Subject: "Outline of Acheson Plan No. 4", 26.8.1964: Records of Under Secretary of State George W. Ball, 1961-1966, Lot 74D272, Entry 5175, Cyprus Crisis-Geneva Telegrams II to Cyprus Crisis-Dept's Outgoing Telegrams II, box 15., NARA.

NARA 69. Acheson to the Department of the State, Airgram A-96, 25.8.1964: POL 27 CYP, box 2091, NARA.

NARA 70. Acheson, Deptel London 1394, also for Acheson, 26.8.1964: POL 27 CYP, box 2092, NARA.

NARA 71. Schott, Airgram A-53 Nicosia, 27.8.1964: POL 23-9 CYP XR POL 15 CYP POL 15-1 CYP POL 32-1 GR-TUR, box 2077, NARA.

Nicolet, C. (2001), *United States Policy Towards Cyprus, 1954-1974: Romoving the Greek-Turkish Bone of Contention*, Möhnese, Bibliopolis.

Kennedy-Pipe, C. (2007), *The Origins of the Cold War*, New York, Palgrave-Macmillan.

Kıralp, Ş., (2015), *Başpiskopos Makarios ve Kıbrıslı Türk Milliyetçiliği: Bir Lider, Siyaseti ve "ötekileri*, Limasol, Heterotonia Yayınları.

Kızılyürek, N., (2008), *Cyprus Republic: "The Unwanted Child*, *Cyprus Observer*, 31 Ekim-Kasım.

Kızılyürek, N., (2007), "EOKA and April 1, *Cyprus Observer*, 13-19 Nisan.

Kousoulos, D. G., (1974), *Modern Greece: Profile of Nation*, New York, Charles Scribner's Sons.

Kyriacos, C. M., (1977), *The Rise and Fall of the Cyprus Republic*, New Haven and London, Yale University Press.

Kyriakides, S., (1968), *Cyprus: Constitutionalism and Crisis Government*, Pennsylvania, University of Pennsylvania.

Laqueur, W., (1993), *Europe in Our Time: A History 1945-1992*, New York, Penguin Books.

O'Malley, B. & Ian Craig, (1999), *The Cyprus Conspiracy: America, Espionage and the Turkish Invasion*, London/New York, I. B. Tauris Publishers.

Panteli, S., (1984), *A New History of Cyprus: From the Earliest Time to the Present Day*, London and Den Haag, East-West Publications.

Papandreou, A. (1977), *Namlunun Ucundaki Demokrasi*, İstanbul, Üçüncü Dünya Yayınları.

Report of the Committee of Three on Non-Military Cooperation in NATO, 13 December 1956, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17481.htm 15.01.2024.

Salih, H. İ., (1978), *Cyprus: The Impact of Nationalism on a State*, Alabama, The University of Alabama Press.

Sander, O., (1998), *Siyasi Tarih (1918-1994)*, 6. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi.

Schulzinger, R. D., *US Diplomacy since 1900*, New York, Oxford University Press, 1998.

Sonyel, S. S., (1997), *Cyprus: The Destruction of a Republic, British Documents (1960-65)*, Cambridgeshire: The Eothen Press.

Stearns M., (1992), *Entangled Allies: U.S. Policy Toward Greece, Turkey and Cyprus*, New York, NY: Council and Foreign Relations Press.

Stefanidis, I. D., (1999) *Isle of Discord: Nationalism, Imperialism and the Making of the Cyprus Problem*, London, Hurst Company.

Şahin, H., (2002), *Johnson Mektubu: Türk-ABD İlişkilerini Değiştiren Olayların Perde Arkası*, İstanbul, Gentaş Predikat.

- Tamkoç, M., (1998), *The Turkish Cypriot State*, London, K. Rüstem & Brother, 1998.
- Thomas W. Adams, T. W. & Cottrell, A. J., (1968) *Cyprus: Between East and West*, The Johns Hopkins Press. Baltimore.
- Uslu, N., (2000), *Türk Amerikan İlişkilerinde Kıbrıs*, Ankara, 21. Yüzyıl Yayınları.
- Xydis, S. George., (1973) *Cyprus; Reluctant Republic*, The Hague-Paris, Mouton.
- Weintal, E. & Charles Barlett, (1967), *Facing the Brink: A Study of Crisis Diplomacy*, London and etc., Hutchinson & Co. Ltd.

THE QUALITY OF '20-YEAR-OLD' DEMOCRACY IN NIGERIA: FROM AUTHORITARIAN TO DEMOCRATIC HYBRIDITY? ¹

NİJERYA'DA '20 YILLIK' DEMOKRASİNİN NİTELİĞİ: OTORİTERLİKTEN DEMOKRATİK MELEZLİĞE DOĞRU MU?

Victoria Satu Jatau
PhD Candidate
Near East University
Faculty of Economics and
Administrative Sciences
Department of Political Science and
International Relations
nanchindalang@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7530-0153

Prof. Dr. Nur Köprülü
Near East University
Faculty of Economics and
Administrative Sciences
Department of Political Science and
International Relations
nur.koprulu@neu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6978-1891>

Gönderim 16 Ocak 2024 – Kabul 18 Şubat 2024
Received 16 January 2024 – Accepted 18 February 2024

Abstract: *The regime-type in Nigeria has been a controversial in scholarly discussions. This article draws its meaning from the earlier classifications of the case of the Nigerian Republic as 'ambiguous'. The path towards democratization in the Fourth Republic of Nigeria is an ongoing process, and it is worth scrutinizing its regime hybridity. This article, thus, problematizes the quality of democracy in Nigeria and illustrates the permeable nexus between democratic and authoritarian forms of governance, emphasizing that these processes are not stagnant, but rather intertwined. In this regard, this article argues that the regime-type in Nigeria is a hybrid of authoritarian and liberal principles. However, the degree of hybridity varied during the Fourth Republic. In light of this, this article focuses on the reasons for the improvement of democracy in Nigeria from the authoritarian to the liberal end of the democratic spectrum between 2011 and 2015. The study employs qualitative methods in the form of comparative and descriptive analysis. Data is drawn from Freedom House and Afrobarometer, as well as the growing literature on Nigerian democratization and hybrid regimes. With the aim of placing the Fourth Republic of Nigeria in the context of current regime typologies, this article utilizes the democratic indicators of Linz and Stepan regarding civil and political societies to demonstrate the hybrid nature of Nigerian democracy, and its location within competitive authoritarianism. This contradicts the earlier theory of the Nigerian case proposed by Diamond and Carothers'. This paper argues that multiparty electoral competition in Nigeria, especially in the 2015 elections, was real and led to power alternation as Nigerian democracy is mostly the result of inefficiency and a lack of the proper utilisation of political society. Hence, hybrid regimes cannot be simply described as semi- or pseudo-democracies; rather, each has a unique character and trajectory of regime hybridity, which calls for an in-depth analysis.*

Keywords: *Nigeria, hybrid regimes, democracy, elections, parties and opposition, competitive authoritarianism, ethno-religious cleavages.*

---

¹ This article is a study produced from the PhD Thesis entitled "Consolidation of Democracy in Deeply Divided Societies in Africa: The Enabling and Hindering Factors in Nigeria's Fourth Republic" written by Victoria Satu Jatau, Department of Political Science and International Relations, which was submitted to the Institute of Graduate Studies, Near East University, Fall, 2023-2024 Academic Year.

Öz: Nijerya'daki rejim türü çoğu zaman literatürde tartışmalı bir konu olmuştur. Nijerya Cumhuriyetinin daha önce 'belirsiz' olarak sınıflandırılmış olması bu makalenin çıkış noktasını oluşturmaktadır. Nijerya, Dördüncü Cumhuriyet döneminde demokratikleşme sürecine dahil olmuş ve rejim türünün melezliği incelemeye değer bir konu olagelmiştir. Dolayısıyla bu makale, Nijerya'daki demokrasinin kalitesini sorunsallaştırarak demokratik ve otoriter yönetim biçimleri arasındaki geçirgen bağı göstermeyi amaçlamıştır. Bu minvalde çalışma, söz konusu süreçlerin durağan değil, daha ziyade iç içe geçmiş olduğunu vurgulamaktadır. Bu makale Nijerya'daki rejim tipinin otoriter ve liberal ilkelerin bir melezi olduğunu ileri sürmektedir. Ancak Dördüncü Cumhuriyet döneminde melezliğin derecesi değişiklik göstermiştir. Bu gelişmeler ışığında, bu makale Nijerya'da demokrasinin 2011-2015 yılları arasında demokratik spektrumun otoriter ucundan liberal ucuna kadar gelişiminin nedenlerine odaklanmaktadır. Çalışma, karşılaştırmalı ve betimleyici analiz biçiminde nitel yöntemler kullanmaktadır. Veriler, Freedom House ve Afrobarometer'in yanı sıra Nijerya'nın demokratikleşmesi ve melez (hibrit) rejimleri hakkında gelişmekte olan literatürden alınmıştır. Dördüncü Nijerya Cumhuriyeti'ni mevcut rejim tipolojileri bağlamına yerleştirmeyi amaçlayan bu makale, Nijerya demokrasisinin melez doğasını ve rekabetçi otoriterlik içindeki konumunu göstermek için Linz ve Stepan'ın sivil ve siyasi toplumlara ilişkin demokratik göstergelerinden yararlanmaktadır. Bu makale, Diamond ve Carothers'ın Nijerya örneğine ilişkin daha önceki teorisinin ötesine geçmeyi amaçlamıştır. Ülkede özellikle 2015 seçimlerinde çok partili seçim rekabetinin gerçek bir olgu olduğunu ve Nijerya demokrasisinin çoğunlukla verimsizliğin ve siyasal toplumun uygun şekilde kullanılmamasının sonucu olması nedeniyle iktidar değişimine yol açtığını ileri sürmektedir. Dolayısıyla melez rejimler, kabaca yarı demokrasi veya demokrasi dışı olarak tanımlanamaz. Zira melez rejimlerin derinlemesine inceleme gerektiren kendine özgü özellik ve hibrit yörüngeleri vardır.

Anahtar Kelimeler: Nijerya, melez rejimler, demokrasi, seçimler, partiler ve muhalefet, rekabetçi otoriterlik, etnik-dinsel ayrışmalar.

INTRODUCTION

It has been 20 years since Nigeria began its transition from military rule towards democracy. However, its democratic quality remains unclear as authoritarian and democratic reflexes continue to be intertwined, suggesting hybrid democracy. The Nigerian regime typology has been extensively discussed in literature, and many academics still find it to be an important topic. On one hand, Larry Diamond describes Nigeria as the epitome of an 'ambiguous case' (Diamond, 2002: 22);² meanwhile other scholars suggest that Nigeria is in the category of 'patronage democracies', "where wealth is primarily distributed according to political ties rooted in ethnic clientelist networks, solving problems of cross-ethnic cooperation at the level of party formation" (Kendhammer, 2010: 67–68). In this regard, Andreas Schedler argues that countries holding multiparty elections and a mid-range Freedom House political rights score (between 4 and 6 out of 7) can be classified as 'electoral authoritarian' regimes (Bogaards, 2009: 407). Furthermore, the Freedom House portrays Nigeria as a 'partly free' country, classifying it an 'electoral democracy'. For Carothers, the political trajectory of transitional countries which have shifted away from authoritarian rule – like Nigeria, Indonesia, Serbia, and Croatia – "is as yet unclear" (Carothers, 2002: 14).

Thus, the positioning of the Nigerian case as 'ambiguous' and 'unclear' by Diamond and Carothers, raises an interest for this article. This paper seeks to examine if the case of Nigeria still remains *ambiguous or not*. This will enable us to analyze the

² As stated by Diamond; "At best, Ukraine, Nigeria, and Venezuela are ambiguous cases. We may not have enough information now to know whether the electoral administration will be sufficiently autonomous and professional, and whether contending parties and candidates will be sufficiently free to campaign, so as to give the political opposition a fair chance to defeat the government in the next elections" (2002: 22).

quality of the Nigerian democracy over the 20 years of its trend towards democratization since 1999– which dates back to the collapse of the military rule and the inauguration of the Fourth Republic– and also to locate it within regime typology and categories. The indicators that will help us with this analysis will be derived from the seminal work of Juan J. Linz and Alfred Stepan (1996), Robert Dahl (1989, 2008), and Lucan Way and Steven Levitsky (2002).

Indicators for measuring democratic consolidation were proposed by Linz and Stepan (1996). These included the following: Civil Society, Political Society (e.g. elections, political parties, electoral boards, etc.), Economic Society, Rule of Law, and Bureaucratic Environment. Dahl (1989: 221) argues that the establishment of democracies requires a high degree of competition and participation free and fair elections, elected officials, the inclusive right to vote, the capacity to run for public office, freedom of speech, access to alternative information, and associational autonomy (Dahl, 1989: 221). Way and Levitsky (2002: 5) assert that regular elections must be free, fair and competitive; they should include full adult suffrage; to provide comprehensive protection of civil liberties including the freedom of, assembly press and expression. Moreover, democracies can be fully constructed by non-elected 'tutelary' authorities, such as militaries that would jeopardize the power of the elected officials to rule (Dahl, 1989; Schmitter and Karl, 1991).

When looked at critically, all the indicators suggested by Dahl and Way and Levitsky fall within Linz and Stepan's conceptualization of political society. Thus, the civil and the political society – that is, the electoral management body (the Independent National Electoral Commission- the INEC in the case of Nigeria), elections, political parties (both with opposition) and candidates, inclusive suffrage/participation (the right to vote and be voted for), and freedom of speech, *inter alia*, will be used as the indicators to examine and analyse the quality of Nigeria's democracy, and to locate it among regime typologies.

The question to ask at this juncture is: How is the civil and political society performing in the Nigerian democratization process? The extent to which the electoral administration (precisely the role of the INEC), is autonomous; the question of whether the elections are meaningful; whether opposing parties and candidates are granted the adequate ground to campaign without restrictions; the extent to which opposition parties have a fair opportunity of defeating the incumbents through elections; and whether the civil society and the media are free, are all major indicators that will be used to measure the quality of democracy in Nigeria in this research paper.

In identifying the scholarly discussions on *regime categorization* and the kind of *hybridity* represented in Nigeria, postulates that there is *no* coherence in its regime classification, which is closely intertwined with the quality of its democratic institutions and practices. In light of this, we restate that the original set of indicators would be employed to investigate the nature of Nigerian democracy and, as a natural extension of this goal, to determine the exact "hybridity" category that Nigerian democracy belongs to.

1. METHODOLOGY

The study employed qualitative methods in the form of both comparative and descriptive analysis. Therefore, through these comparative and descriptive methods, we seek insight into the regimes of the Fourth Republic of Nigeria and look for how they differ. Hence, these methods provide us with the opportunity to find out why some of the republic's regimes were *authoritarian* in character while others tilted towards *liberal* democracy.

Therefore, this study is primarily based on from the conclusions drawn from the existing literature and the data provided by both Freedom House and Afrobarometer. Based on the literature and discussion, this article has summarized the strengths and weaknesses of the selected democracy indicators. The article also compared and described the different democratic regimes in the Fourth Republic in order to improve our understanding of the different regimes and their positioning in the regime typology and categorization. The examination of regime typology and hybridity will serve as the central analytical framework for this study.

2. STUDYING REGIME TYPES AND HYBRIDITY: THEORETICAL AND ANALYTICAL FRAMEWORK

As coined by Huntington (1991), with the rise of the *Third Wave* of democratization most of the *new* democracies oscillate between one type of regime and another. Some do so because they lack the needed or basic democratic institutions that define democracy, while others have them, but lack the ability to optimally utilize them for a meaningful democracy. In Schumpeter's classical understanding of democracy, "[A] democratic method is that institutional arrangement for arriving at political decisions in which individuals acquire the power to decide by means of a competitive struggle for the people's vote" which stresses the minimal prerequisite of elections (Schumpeter 1956: 269). The concept of democracy is a highly contested area in political science, the definition of authoritarian regimes was also attributed to the key elements of democracy *per se*. Thus, the most significant characteristics in the conceptualization of authoritarian regime types revolved around the presence or absence of free and fair elections. However, it is imperative to indicate that even elections in and of themselves do not fully guarantee democratic regimes (Schedler, 1998; Carothers, 2002). The conceptual distinction between democratic and *non*-democratic regimes is traditionally limited to the notion of authoritarianism, with only limited analysis of the varieties of these 'gray zones'. Scholarship on regime typologies (as coined by Diamond) has grown, resulting in a range of democratization and authoritarianism types, from electoral authoritarianism to what Levitsky and Way describe as the "proliferation of hybrid political regimes" in the post-Cold War era, which has been symbolized by the emergence of the "competitive authoritarianism" regime type (2002: 51). Carothers, for instance, described this new stage as "the end of the transition paradigm", saying that "many countries said to be engaged in a democratic transition were, in fact, "stuck in the 'gray zone' from which there was no certainty that they would soon – or indeed, ever – emerge as liberal democracies" (Carothers, 2002: 10).

As stated by Bogaards and Elischer "Although 14 of Levitsky and Way's 35 cases of competitive authoritarianism are located in Africa ... scholarship on Africa has failed to engage in the concept and theory" (2015: 6). In other words, it is imperative to state

that; Africa is a home for many competitive authoritarian regimes and thus has “much to offer” to the existing literature on the hybrid regimes in African continent. Meanwhile, Fasakin (2015) posits that most African countries have the veneer of democracy, yet are without democracy. One reason behind this phenomenon is intertwined with the idea that “competitive politics is an imported luxury neither needed nor affordable in developing countries”, as the corollary of this understanding multiplicity of political parties or “multipartyism” which echoes the politicization of existing social cleavages in the form of ethnic or religious affiliations was rather opted by some countries in Africa (Decalo, 1992: 9-10).

In this context, an empirical analysis of the functioning of some democratic political forms of politics, institutions and techniques used by incumbents in these hybrid regime types is of greater importance. In the light of these theoretical debates, this article aims to suggest that the transition paradigm according to which transitology proceeds in three stages –opening, transition and democratic consolidation– is *no* more valid worldwide, and that those cases that are hybrid in character, and whose transition has stalled, such as some in Africa, deserve deeper exploration. In this context, the notion of competitive authoritarianism in the seminal work by Lucan Way and Steven Levitsky (2002 and 2010) is a good example of ‘hybridity’, a concept that has dominated the scholarship on regime theory (Diamond, 2002; Bogaards, 2009, 2010). Having said that, Levitsky and Way define competitive authoritarianism as one hybrid form of governance where “formal democratic institutions are widely viewed as the principal means of obtaining and exercising political authority. Incumbents violate those rules so often and to such an extent, however, that the regime fails to meet conventional minimum standards for democracy” (Levitsky and Way, 2002: 52). It follows that a hybrid regime is a combination of authoritarianism and liberalism. This type of government represents a mixed system with both democratic and authoritarian attributes.

Thus, narrowing this framework to the Nigerian case, the power of incumbency, as abused by the ruling parties across the national and state levels, exposes Nigeria’s authoritarian/hybrid democracy. Nigeria is selected as the case under investigation for this article is twofold: First and the foremost reason for selecting the case of Nigeria is profoundly stemming from the contested regime-type of the country which is usually seen as ‘ambiguous’ or ‘unclear’ by the key scholars in this field by the early 2000s. The second motivation for this work is related Nigeria’s endeavor towards democratization since 1999. On the one hand, Nigeria is embarked on a democratic transition process such as the breakdown of the authoritarian rule and moving towards holding elections, the country’s democratization efforts is not without significant challenges, on the other.

For instance, the elections have been regularly conducted in Nigerian Fourth Republic since 1999; state manipulation of government machineries for electoral gains subverts the principles of fairness and equity, undermining the minimum democratic standard of freedom, fairness, inclusiveness, and meaningful elections for a liberal democracy. Most elections in Nigeria fail Norris, Frank and Coma’s (2013) examination of integrity and credibility which stresses the quality of elections –with the aim of detaching electoral authoritarian systems from democratic ones. Within this framework, this article examines the factors that led to fluctuations (either progress or regression) in the propensity of the Nigerian regime type towards democratic hybridity before

assessing Nigerian regime hybridity, an overview of the role and centrality of civil and political society as key indicators for measuring the quality of democracy in Nigeria is necessary to situate the case in regime categorization in the following sections.

3. SELECTED DEMOCRACY INDICATORS: CIVIL SOCIETY AND POLITICAL SOCIETY

3.1. The Civil Society

For Linz and Stepan, a viable civil society is indispensable, given the important role it plays in strengthening and consolidating democracy. Civil society has the competence to stimulate political vistas, supervise the operation of the government and state, and push democratic transitions to completion, as well as to ensure quality of the regime (Linz and Stepan, 1996). Therefore, the place of civil society in a democratic society cannot be underestimated and must be emphasized.

3.2. The Arena of Political Society

As indicated by Linz and Stepan (1996) political society is also essential for the flourishing and consolidation of democracies. Political society includes the electoral body, elections, political parties and oppositions, universal suffrage/participation, freedom of expression, etc. Without these components of the political arena, a key ingredient would be missed in a democratic regime. Political parties are necessary for elections to take place, because it is through the parties that candidates' manifestos and programs are articulated and presented to the electorate. People can only vote and be elected through the political party structure.

In addition, election management among other duties are another vital component of a political society. This is basically an exercise delegated to a recognized body or commission in a democratic regime to ensure free and credible elections. Such an assertion clarifies the basic understanding of electioneering administration as the responsibility of a constitutionally recognized organ to conduct and supervise the electoral process. This conforms to the perspective of Ijim-Agbor (2007) who conceptualizes election management as the mechanism through which an election is administered to enhance the actualization of the electorate's consent towards the transformation of authoritative and legitimate government. Similarly, the report by Ajayi (2007) of the Election Administration Centre considers election management to be synonymous with election activities anchored by the electoral body, which includes running the polls on Election Day, procuring the necessary equipment, recruiting and training poll workers etc. to facilitate the electoral process. Sakariyau and Aliu (2014) constructively criticized this direction in the case of Nigeria, by speculating that the political class and more importantly by in the conduct of the 'highest bidder' control Nigeria's electoral management, which goes beyond the procedural requirements involved in the conduct of elections. In essence, the process indicates 'what is', as opposed to 'what ought to be'.

As stated by Levitsky and Way, in competitive authoritarian regimes, the first and most critical ground that reinforces competition is, no doubt, the electoral arena *per se*. In such cases, even if elections are conducted, their meaning is open to skepticism due to a lack of real contestation and unfair election campaigns. In competitive authoritarian regimes, on the other hand, “elections are often bitterly fought. Although the electoral process may be characterized by large-scale abuses of state power, biased media coverage, (often violent) harassment of candidates in opposition and activists, and an overall lack of transparency, elections are regularly held, competitive (in that major opposition parties and candidates usually participate), and generally free of massive fraud” (Levitsky and Way, 2002: 55). Levitsky and Way also indicated that the inclusion of parallel vote-counting procedures and the participation of international monitoring schemes severely limit the ability of incumbents’ capacity to commit widespread fraud (2002: 55). So, under competitive authoritarian rule, “elections may generate considerable uncertainty, and autocratic incumbents must therefore take them seriously” (Levitsky and Way, 2002: 55).

Given the critical importance of the aforementioned indicators of political and civil societies for the health of democracy, the quality of Nigeria’s 20-year-old democracy will be evaluated in light of these indicators, in the following section.

4. AN ANALYSIS OF THE *QUALITY OF DEMOCRACY IN NIGERIA THROUGH THE LENSES OF CIVIL AND POLITICAL SOCIETY*

Linz and Stepan (1996) suggested in their seminal book entitled *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe* that, the characteristics of consolidated democracies which are civil society, political society, economic society, rule of law and finally bureaucratic structure. In light of this, the following indicators will be used to measure and analyse the quality of democracy in Nigeria: Civil society and the political society (electoral body – INEC, elections, political parties and opposition, inclusive suffrage –the right to vote and be voted for –and freedom of expression).

4.1. Civil Society

The civil society is, for the most part, regarded as a vibrant institution in the Fourth Republic of Nigeria. Its role in democratic governance as highlighted by several other studies revolves primarily around advocacy, civic engagement, education, election monitoring, media monitoring, budget monitoring, and related other functions (Baryart, 1986; Osaghae, 1997; Diamond 1999; Odeh, 2012). Civil society organizations (CSOs) in Nigeria have been trying to advocate for the provision of some basic democratic dividends since 1999. Via public protests, workshops and media analysis, CSOs track elected representatives’ output, and request that they respond to some national or local development issues (Odeh, 2012). The Centre for Democracy and Development (CDD) for example, has played a huge role in civic engagement, research, and documentation since 1999. It has also arranged conferences and symposiums for elected officials, parties and the citizens on the issues primarily related to democracy. In the fuel-subsidy demonstrations in Nigeria in December 2012, for example, CDD workers joined other civil society organizations. Established in Nigeria in 1999 with offices in the capital cities Lagos and Abuja, it promoted transparency, accountability and fairness in

Nigeria's democratic governance. However, because of Nigeria's large and dynamic population of over 180 million citizens with approximately 250 ethnic groups speaking almost 400 different languages, it has been challenging for these organizations to enter rural areas for social mobilization. Furthermore, the Save Nigeria Group (SNG) has been instrumental in monitoring the adherence to the constitutional order in the country. The SNG also organized a public protest in 2012 criticizing the removal of fuel subsidies in the country. The protest initially led by the SNG later unite with the other groups such as Occupy Nigeria Group (ONG), Citizens for Good Governance (CGG), Arise for Change (AFC), and Women Arise for Change Initiatives (WACI) and exemplified the largest public rally organized in Lagos since 1993. They did not protest against the decision of the government concerning fuel subsidies, but also ask for ending corruption, particularly in the oil sector (Perouse de Montclos, 2018).

The civil society associations offer elected members with soft loans and agricultural benefits, job opportunities and basic social facilities such as hospitals, clinics, clean water and other necessary services in Nigeria (Odeh, 2012). What is more, civil society has been helping to encourage and support free and fair democratic elections in Nigeria since 1999, though most of the elections end up lacking credibility for other reasons. According to Okechukwu Ibeanu, 'Situation Room' was comprised of a group of 60 local civil society associations that have engaged in monitoring and tracking of the 2015 presidential elections (Ibeanu, 2015). Amid the problems that plagued the INEC in some parts of Nigeria during the presidential election, Situation Room noted that;

It is unreasonable that INEC was unable to deploy its officials and election materials on time to allow the timely start of polls. Officials and materials did not reach a significant number of polling openings. This delayed accreditation and voting, and contributed to the continuation of the vote on the following day in many places. Situation Room draws urgent attention to three crucial problem areas: (1) the late start of elections; (2) accreditation challenges; (3) the competence of security agencies and the use of social media (Ibeanu, 2015: 9).

Civil society seeks to strengthen the democratization processes through this phase of constructive criticism and recognition. One of the major flaws in Nigeria's democracy and civil society, however, is the perception of it being an elitist project. The reason behind this is intertwined with the fact that; many civil society groups asking for in democratic governance and are primarily located in the urban areas, however only few ones centred in rural areas deprived of financial and administrative resources necessary to integrate and promote good governance. Thus, the lack of national cooperation/ unification of the civil society constitutes a challenge for a broader impact.

Thus, the civil society in Nigeria is active, meaning that the mass media, labour and professional unions, human rights organizations, student unions have the capacity to function as pressure groups on the public policies of the state (Ibrahim, 2011: 29). The fight to extend Nigeria's political space and promote the welfare of ordinary Nigerians reveals "a wide range of actors" – labour unions, in particular the Nigeria Trade Congress (NLC), the National Petroleum and Natural Gas Workers Union (NUPENG), the Nigerian Bar Association (NBA), the Trade Union Congress (TUC), the Committee for the Defence of Human Rights (CDHR), and Campaign for Democracy (CD) (see Bradley, 2005; Kew, 2004: 101–131; Olayode, 2018: 136). In the history and political growth of Nigeria, they were an influential mobilizing and agitating force (Ikelegbe, 2001a; Ikelegbe, 2005: 241).

As rightly put by Egbefo (2015), authoritarian rule by an institutionalised oligarchy forms one of the major challenges to enhancing the quality of democracy in Nigeria. He oligarchs, he posits are made up of political fixers-godfathers, composed of self-serving politicians, business partners, former military officers and bureaucrats. Though these oligarchs claim to represent democratic bases professional, regional, and ethical constituencies, their pedigree falls short of their claim by far. Secondly, the sit-tight mentality of some incumbent rulers is a testament to the authoritarian tendency of the rulers in Nigeria. Some have manipulated transition process in an effort to perpetuate themselves in power. For example, we have General Yakubu Gowon, and General Sani Abacha under the military who attempted that, and former president Olusugun Obasanjo and Muhammadu Buhari, within the Fourth Republic (Egbefo, 2015).

The Nigerian civil society has been active since the return to civil rule in 1999. In fact, it has fought rigorously to ensure the collapse of the authoritarian rule, and since then has been working hard to enhance the quality of the Nigerian democracy. However, both the rural and urban civil society in the country need national cohesion to make a broader impact.

4.2. Political Society

4.2.1. The Electoral Body – The INEC and Elections

Nigeria has held elections on a regular basis since 1999, and are mostly seen to be free from large-scale electoral fraud. However, in this rentier state, incumbents are still used to manipulate the state's resources. Frequently, the ruling party frequently prevents the opposition to receive enough information from the media, and may even jeopardize the capability of the opposition candidates and their supporters to function, which in turn leads to tampering of election outcomes (Levitsky and Way, 2002: 53–54). For instance, the PDP from 1999 to 2015 is an important example of how the ruling party has used surveillance over the different constituencies across the country with the help of “the recruitment of ‘godfathers’ and other ethnically-minded political entrepreneurs” (Figueroa and Sives, 2002; Omotola, 2009). Thus far in 2015 till date this has been the APC. This reveals the “gray” zone in the Nigerian endeavour towards democracy, where democratic institutions exist, but are primarily *destabilized* by the dominant party's control of “the voting process and the purse strings of political resources” (Kendhammer, 2010: 67). During the 2003 general elections, even though a quite number of both domestic and international observers participated, the organizational weakness of the INEC and its restricted autonomy from the incumbents all hindered its effectiveness. For example, the eligible electorate was not registered they were silenced and sale of votes were detected (Omotola, 2010a). Both domestic and foreign electoral observers unanimously condemned the 2003 elections as it was seriously flawed. It was argued that in some states, “the minimum standards for democratic election that are fairness, equity and justice were not met” (Fadal, 2011: 204). In the end, the PDP emerged as the winner at all levels by a wide margin. President Obasanjo was reelected and acted as the president for a second term with a total of 24,109,157 votes (61.80% of total votes cast), while General Mohammed Buhari – Obasanjo's opponent and leader of

the then All Nigeria People Party (ANPP), emerged as runner up, with 12,495,326 (32.3%). This also reveals the influential place of retired military officers in the Nigeria's political pace.

Moreover, in the National Assembly elections of 2003, the PDP won a landslide victory with 75 of the 109 senatorial seats, leaving 28 and 6 seats for the ANPP and the Alliance for Democracy (AD) respectively. The main driving force behind the electoral victory of the PDP was closely intertwined with the power of the incumbency, which provided the ruling party to have access to state institutions, precisely the institutions such as INEC, treasury, mass media, as well as security forces (Omotola, 2010b). The 2003 elections resulted in a sharp decline and decay of opposition politics across the country. Meanwhile, the defeat of the AD in the south-west demonstrated the very fact that, it did not extend its political influence to be considered as an alternative to replace the PDP. As argued by Omotola and Aremu, (2007), the PDP's dominance was such that it became 'the only game in town' –portraying itself a single party state (Omotola, 2010b).

More so, during the 2007 elections, unparalleled rigging, voter intimidation, ballot stuffing, falsification of results was reported. For instance, in Enugu State, which is located in the south-east region, the, then-Senate President Ken Nnamani, like many others, could not vote in the presidential election for lack of availability of voting materials (Omotola and Aremu, 2007). During 2007 elections, it was also recorded that, a day before the elections the INEC disqualified the candidacy of the members of the opposition parties, i.e. the ANPP and Action Congress (AC) Adamawa, Kogi, and Anambra states, despite the court's decision against this. This and many more cases caused local as well as international observers to be unanimous in their criticism of the elections (Omotola and Aremu, 2007).

The 2011 elections, however, saw a relative improvement over the 1999, 2003, and 2007 elections. The key driving force was related to the relative increase in the roles of NGOs and international observers in monitoring the government to ensure transparency, accountability, and good governance. For instance, under the leadership of Justice Ephraim Akpata in 1999, Sir Abel Guobadia in 2003, and Professor Maurice Iwu in 2007, the INEC was widely perceived to be deprived of administrative competence. Under the leadership of the above-mentioned Chairmen, Commission was reputed with irregularities (Omotola and Aremu, 2007; Obah-Akpowoghaha, 2013; Ebirim, 2014). The elections were undermined by transparency deficiencies, poor organization, electoral violence, procedural irregularities and strong evidence of fraud– especially during the results collation process, as described above with respect to the first three transitions of the Fourth Republic. The ICG alleged that the postponement of the 2011 parliamentary elections was an effort by then-President Jonathan and the PDP to curb the growing power of the opposition groups (ICG, 2015).

Going further, the next elections were held in 2015, during which it was reported that the INEC had adequate capacity and power to make electoral outcomes open-ended. There is no doubt that there were significant efforts by the INEC to create an accurate and inclusive registry through its continuous registration of voters. Elections were credible, the audit of the public register and the issuance of voting cards were a testament to the level of preparedness of the election management body. Moreover, civil society assisted in monitoring the elections, and also mobilized participation during the

elections (Lewis and Kew, 2015: 95). Thus, as observed by Egbefo (2015), authoritarian rule by 'an *institutionalized oligarchy*' forms the major structural challenge to deepening democratic regime in Nigeria.

The Freedom House records that, both local and international observers assessed the 2015 presidential election³ as "competitive and generally well conducted, with improvements in voter identification and reductions in election-related violence compared with 2011" (Freedom House Report, 2019). Afrobarometer records that the 2015 presidential elections "marked a zenith in the quality of electoral administration in that country (up to 35 points between 2005 and 2017)" (Afrobarometer 2019b: 12). The Nigerian Parliament is bicameral and the Senate is composed of 109 seats and the House of Representatives is composed of 360 seats. The members of both branches of the legislature are elected for four-year terms. In the House of Representatives, the All Progressives Congress (APC) won 212 seats, while the PDP captured 140, and smaller parties were granted only the remaining 8 seats, which marked a historic victory for the country's opposition entirely. By the 2015 elections, the APC acquired 60 and the PDP won 49 seats in the Senate (Freedom House Report, 2019). The country's multiparty system also empowered the opposition parties through elections. One clear manifestation of this was the APC's electoral victory in the 2015 elections, represents the first democratic transfer of power in Nigerian young democratic history between the two-key rival political parties. In a survey conducted by the Afrobarometer in 2017; 67% of the respondents in Nigeria stated that 2015 parliamentary elections were "completely free and fair" or "free and fair with minor problems" while 31% of them thought it was "not free and fair" or "free and fair with major problems" (Afrobarometer 2019: 4).

Additionally, one of the reasons for the success of the 2015 elections was attributed to the Accord Agreement, which the then incumbent President Goodluck Jonathan signed with the intention of preventing any unnecessary tension from arising during the elections, was cited as one of the reasons for the success of the 2015 elections. The idea behind the Accord Agreement was to allow the elections to be 'won' and not 'captured' (Araba and Braimah, 2015). The incumbent conceded defeat and did not use the power of the incumbency to consolidate his power and perpetuate himself in office unconstitutionally. He rather allowed the process to run its rightful course and the people's choice prevailed. This behaviour is a demonstration of political maturity and a step in the right direction in the country's democratization process. For Orji, regarding the 2015 national elections, "improvements in election administration offered all parties a more level playing ground and increased the prospects of genuine elections being carried out. In this way, the PDP's opportunities to frustrate the opposition or co-opt their mandate were greatly reduced" (2015: 81). President Goodluck Jonathan of the PDP was defeated by Muhammadu Buhari, the candidate of the APC, who won 45% and 54% of the votes respectively.

Nevertheless, during the elections, some problems were observed and identified, such as long queues and a lengthy procedure that made registration and PVC collection a daunting experience for the electorate. In addition, the election results highlighted the

---

³ Under the Constitution of the Fourth Republic of Nigeria, "to become president a candidate must win both a plurality of the national vote and at least a quarter of the vote in two-thirds (24) of the states".

salience of ethnic and religious cleavages in the country, a northern Muslim – Muhammadu Buhari– winning largely in the northern parts of the country, and a Christian from the southern Niger Delta region –Goodluck Jonathan– winning a crushing majority in the south. Despite the electoral contestation, hundreds of thousands of Nigerians could not vote in the 2015 elections largely due to the inability of the electoral umpire to provide them, their permanent voter cards in time, because the process would be over-militarized, or as a result of their displacement due to Boko Haram insurgency. However, the election was a huge success in terms of credibility.

Conversely, despite the relative success of the 2015 general elections, the 2019 general elections revealed serious shortcomings which challenged the exercise's legitimacy, and the conduct and outcomes fell below the expected thresholds for credible elections (NCSSR, 2019). Operations at INEC fell short of their intended position and responsibilities as set out for credible elections. This shows that irrespective of the improvement in other democratic components in Nigeria, democratic election outcomes are never synonymous with full democratization, neither are they a guarantee of a lasting democratic consolidation. The 2019 general elections witnessed a retrogression from what had been built in the 2015 elections, as it was marred by heavy rigging, destruction of ballot boxes and violence. Alhaji Atiku Abubakar, the candidate of the PDP described the election as a “shame”, and was not free and fair (Kunle, 2019).

One of the critical moments during this episode was the cancellation of the elections just five hours before polling was to begin. This was publicly announced by the INEC due to lack of sufficient hold elections countrywide. The failure to distribute materials to polling units on time, including ballot papers and results sheets, was one of the main reasons behind the postponement (EU Observer Mission Report, 2019). Even the political parties and civil society organizations in the country strongly criticized this short-notice postponement. The Nigeria Civil Society Situation Room (2019) asserted that the sudden postponement showed how unprepared the INEC was, thereby dampening the national excitement built up for the elections. It stopped those who had travelled earlier from voting in their constituencies from making a second trip, exacerbating voter apathy, which had been progressively increasing with each electoral cycle since 2003. Besides the fact that the election was illogically postponed, another major weakness of the 2019 Nigerian elections was the collection of results. Virtually all the national and international observers reported obvious interference with the process and often with the active involvement of INEC officials.

Some of the reasons adduced for the failure of the INEC in most of the elections is the non-financial autonomous nature of the Commission (Ajayi, 2015). The INEC funding comes entirely from the executive branch (Hanson, 2007). This is in all likelihood another reason why the commission can be easily manipulated by the presidency. The old saying goes that ‘he who pays the viper dictates its tune’. The timely release of funds is critical to the success and independence of the INEC. This can only be possible when the Commission is financially independent. As it stands, the current constitution does not allow for total financial autonomy for the INEC; if possible, there should be a clause in the constitution that gives a certain percentage of the national budget to the INEC directly. This would not only guarantee the organization’s autonomy but would also reduce its over-dependence on the government; it would thereby achieve the capacity and the autonomy to operate independently. This

will not only guarantee the credible conduct of elections, but promote a shift towards an ideal liberal democracy.

It is worthy of note that, most of the 73 political parties that contested the presidential general elections failed to maintain internal democracy. However, the EU Observer Mission stated that Situation Room coordinated an extensive network of observing organizations. According to a statement made by the EU Observer Mission in the 2019 elections, both the Presidential and National Assembly elections were competitive, and candidates were able to campaign freely. The EU reported that:

The INEC worked in a very difficult environment and made various improvements. However, its serious operational shortcomings reduced confidence in the process and put undue burden on voters. The controversial suspension of the Chief Justice by the President was also divisive and raised questions about process, timing and jurisdiction. During this period, needless to say that, the CSOs and the media contributed positively to the accountability through scrutiny of the elections. In nearly 90% of 190 EU observations, agents of the two main political parties were both present. However, important polling procedures were insufficiently followed, and in 14 per cent some essential materials were missing (EU Election Observer Mission, 2019).

In addition, the EU also recorded that between approximately 20 and 35 people were killed on polling day. Concerns over the spates of violence recorded during the presidential and parliamentary elections held on 23 March 2019 were also expressed by the Electoral Institute for Sustainable Democracy in Africa (EISA).

The cancellation of ballots and turnout ratios, is one out of the problems. According to Kunle (2019), the percentage of cancelled ballots announced by the INEC in the 2019 general elections was 3.3 millions of all registered voters. This, he said, is four times higher than the rate from 2015, when registered voters in cancelled polling units represented less than 1% of all registered voters. The turnout in 2015 was 44% (Reuters, 2019), which rapidly declined to 35% in the 2019 elections (The Guardian, 2019). The turnout in the 2011 elections, however, had been 54%, which shows a linear decline that endangers the legitimacy of the elections, as well as elected incumbents.

By and large, elections have been conducted on a regular basis since 1999, and are run in a 'competitive' manner, but the quality of elections is still not immune to irregularities and the other factors detailed in this study. This supports Fasakin's position that most African countries have the veneer of democracy, yet their democracies can be better understood as "competitive authoritarianism" (2015). In this context, Nigeria represents one of the two countries (with Zambia) among the African countries surveyed, where the people perceived that the "quality of elections" (covering the period between 2005 and 2018) in the country is improving (Afrobarometer, 2019b: 12).

The political parties and the opposition will be the next pillars under the political society indicator.

4.2.2. Political Parties and the Opposition

The number of political parties in the Fourth Republic of Nigeria has risen from 3 in 1999 to 91 in 2019 (Daily Post, 2019). In fact, the total number of political parties is around 286, but only 91 are registered with the INEC. Nigeria has been ruled by a quasi-single party system in which constitutionally the country had a multiparty system, but the PDP acts like a *de facto* ruling party. This political equilibrium was smashed with the 2015 elections, when the PDP was defeated and the ruling elites were replaced by the APC. More importantly, Obasanjo –a Yoruba Christian from the south-west region– was, in fact, representative of “the ‘power shift’ away from the Muslim-majority northern states, which had been closely identified with national political power since the coming of independence in 1960” (Lewis and Kew, 2015: 96), only to see power return to a Muslim leader of the APC, Muhammadu Buhari from the northern geopolitical zone. Thus, Nigeria’s political landscape since the 2015 elections has become more ‘competitive’ and also ‘polarized’ (Lewis and Kew, 2015: 106). This also illustrates that Nigeria’s is not a single-party system; with the rise of the APC, a two-party competition has arisen. Accordingly, in a survey conducted in Nigeria, 69% of respondents stated that they “believe in having many political parties to ensure that voters have a real choice”, which marks an increase since 2012 records (Afrobarometer 2019a: 2).

Having seen political parties and opposition in Nigeria, inclusive suffrage/participation will be the next in analyzing democratic quality under the political society indicator.

4.2.3. Inclusive Suffrage/Participation

Inclusive suffrage entails that all adults have the ‘right to vote’ in the election of officials in democratic forms of governance as well as political stability. The inclusive suffrage has, however, been infringed upon in some parts of Nigeria due to the Boko Haram insurgency. The insurgence of Boko Haram has caused an insecurity that threatens the willingness of eligible citizens or electorates to go to polling centres, as most of these are marred by electoral violence by the end of the day. For instance, towards the 2015 general elections, some of the Igbo people who were resident in the north had registered in the north, but on the eve of the elections, the majority of them abruptly moved to the east out of concern about the possibility of a spiral outbreak of violence marring the electoral process. Disenfranchised by security concerns, the voting rights of these citizens was hampered. Besides, the over-militarization of Nigerian elections contributes to voter apathy. The police are the security agents who have to monitor the elections, but the military is also deployed during the elections. This undermines one of the indicators of democracy cited by Way and Levitsky, that is the absence of non-elected “tutelary” authorities that hinder the elected officials’ effective power to rule.

Furthermore, the ‘right to run for office’, is also undermined by the presence of political elites and/or godfathers in the Nigerian political landscape. Godfathers usually determine who will run and win office before an election. Although godfathers do not run for office themselves, many Nigerians believe that they are the ones who decide who wins, and who loses (BBC News, 2019). For instance, tensions existed nationwide prior to the 2003 elections, mostly in areas such as Anambra in the south-east, Kwara in

the north-west, and Borno in the north-east, where battle lines were drawn between well-known godfathers and their godsons. This reduced the voter turnout and gave the INEC the justification to rig the election results in the ruling party's favour (Ajayi, 2006).

4.2.4. Freedom of Expression – Citizens and the Press

The last, important indicator for the political arena in measuring the quality of democratic regimes is freedom of expression. It gives people and opposition parties in particular the opportunity to criticize the ruling party. During President Olusegun Obasanjo's two terms in office, –from 1999 until he handed over power in 2007– Nigerians were denied this right, as anyone who tried to express an honest opinion on political events or the government faced blatant intimidation and the wrath of the regime. For Diamond, “electoral authoritarian regimes range from 4.0 to 6.0 on the combined seven-point scale” (Diamond, 2002: 32) in accordance with Freedom House ratings of political rights and civil liberties. According to this rating system, Nigeria's overall score is 4.0 out of 7.0, which classifies it as a “partly free” country, receiving 3.0 for political rights, but a lower rate – 5.0 – for civil liberties (Freedom House Report, 2019).

Although freedom of speech and the press are constitutionally guaranteed in Nigeria, these fundamental rights are restricted by several laws pertaining to sedition, criminal defamation, and the dissemination of false information (Freedom House Report, 2019). In Nigeria, intimidation and detention of journalists covering security issues and politically sensitive matters. For instance, Samuel Ogundipe, a journalist of *Premium Times*, was charged in August 2018 “with stealing a police document after publishing an article that provided details on the investigation of the security personnel who denied lawmakers access to the National Assembly in July” (Freedom House Report, 2019). In addition, some journalists were also attacked by the Boko Haram insurgency in 2019. Finally, at the request of the Nigerian Communications Commission (NCC), internet service providers blocked those websites supporting Biafran independence.

With reference to the discussion of selected democracy indicators, the quality of democracy in Nigeria speaks about its regime type too. In other words, Nigerian democracy possesses both strengths and weaknesses –which can be seen in the table below– and has a propensity from authoritarian towards democratic hybridity.

Table Showing the Summary of the Strengths and Weaknesses of the Indicators, Regime by Regime, within the Fourth Republic of Nigeria

Regime after each election	Civil Society	Political Society	INEC	Elections	Pol. Parties	Opposition Parties	Inclusive Suffrage	Freedom of Expression
1999	Viable		Viable	Fairly credible	Fairly viable	Not viable	Good	Poor
2003	viable		Not viable	Not credible	Viable	Viable	Fair	Poor
2007	viable		Not viable	Not credible	Viable	Viable	Fair	Poor
2011	viable		Viable	Fairly credible	Viable	Viable	Fair	Good
2015	Viable		Viable	Credible	Viable	Viable	Fair	Good
2019	Viable		Not viable	Not credible	Viable	Viable	Poor	Poor

CONCLUSION

The purpose of this research paper is to examine the quality of democracy and the obstacles in the democratic transition since the Fourth Republic. Since its first free and multiparty elections conducted in 1999, Nigeria has demonstrated that it possesses democratic institutions and indicators that can improve the quality of its democracy, but it is not without challenges, and these institutions are, mostly subverted by authoritarian practices. As a result, these institutions are not being used to their full potential for the benefit of democracy. The quality of democracy in Nigeria is examined by referring to selected democracy metrics. One of the key indicators that has been used is the civil society which has remained viable since the inception of the Fourth Republic in 1999. Under the political society, the INEC has faltered in many respects with the exception of the demonstration of its administrative professionalism and institutional empowerment in the 2015 general elections. Elections have always taken place on a periodic basis, but the majority of them are tainted by violence, excessive militarization, ballot box snatching, disfranchisement, and other irregularities in the country. Having said that, one very positive event from the six general elections held so far was the 2015 transfer of power to an opposition party from the ruling party, which had ruled the country for sixteen years. It is also imperative to indicate that the number of political parties has consistently grown from 3 in 1999 to 91 in 2019, and elections have been highly competitive, particularly in 2015 and 2019. But then, most of these political

parties lack a national outlook, and most are personality driven instead of being driven by ideology. Opposition parties do not always have a fair chance of defeating the ruling party, due to their disadvantaged position relative to the state machineries, which may be manipulated by the ruling power for political gains during elections. With the exception of the 2015 general elections, the ruling party has consistently weakened opposition parties. Under the political arena, inclusive suffrage is guaranteed, but most eligible voters become disenfranchised for lack of access to their PVC, and other times because of violence. Furthermore, as our analysis has shown there are other variables that limit the freedom of speech, even if it is protected by the constitution. One such element is the media, which is not entirely free.

One potential indicator of an impediment to democratic governance is voter apathy and de-politicization, which have been clearly detected in lower turnouts. Moreover, the turnout has been dropping at an alarming rate since the 2003 elections; it was 54% in 2011 and 44% in 2015. In the 2019 elections, turnout was only 35% countrywide. In fact, the key indicator of regime hybridity in Nigeria is the inefficiency of the system to allow for the rightful utilization of most of the indicators in our analysis of the Nigerian case. For instance, the overall system lacks the necessary checks and balances to prevent massive electoral fraud, corruption, and electoral violence, as was once again experienced in the most recent 2019 elections. Nearly every element of the political society/indicator is rendered absurd by the regime's authoritarian tendencies. In other words, though sufficient democratic institutions/ indicators exist, the system does not allow for their optimal utilization for the good of democracy. As so, the quality of elections can be a matter of contention which can impair the fairness, inclusivity and the meaning of elections. This forces us to define the regime type of Nigeria as hybrid. In addition, the use of the state apparatus to rig elections, and other authoritarian tendencies among the country's leaders propels us to categorize the Nigerian hybrid democracy as being competitively authoritarian.

Based on this research, it can be argued that Nigerian hybridity has shifted from an authoritarian towards a democratic one. Nigeria is rated as a "partly free" countries (60 points out of 100) falling between the democratic and authoritarian regime types, according to data from Freedom House (2023). This article, thus, goes beyond the previous theoretical explanations and contestations over Nigeria, and attempts to categorise the gray area that Nigeria has been in since 1999. In saying so, this work illustrates that the existence of democratic institutions such as multiparty elections and arenas for competition were real at the time of the 2011 elections, when an opposition electoral victory was possible. Furthermore, as a result of the effects of authoritarian diffusion throughout the world, the 'blurry' boundary between electoral and competitive authoritarian regime types – which Diamond refers to in relation to 'ambiguous' cases (2002) – is *no longer* hidden in the case of Nigeria, which may draw analysts interested in examining the regime-typologies in Africa as a whole. In this regard, this article aims to contribute to the growing literature on hybrid-regimes in Africa by addressing the theoretical underpinnings of regime hybridity and referring to an empirical case from the field of study.

On the one hand, as Afrobarometer indicates Nigerians are in favour multiparty competition and elections and multiparty competition and elections, but the people do not trust the INEC, on the other (2019a: 8). Moreover, during the 1999–2007 period, the new administration has restricted the media and opposition since 2015. One could argue that the regime type is *hybrid*. Still, its hybridity has oscillated across the spectrum, with the years 2011–2015 being a more liberal democracy period in the Fourth Republic.

With increased financial independence, the country's democracy transitions from a hybrid one that can be described as competitive authoritarianism to a full-fledged liberal democracy and the INEC could function better to maintain the transparency, integrity, and overall quality of Nigerian democracy making it visible. In light of the discussion of democracy indicators, this study attempted to demonstrate that Nigeria's regime type is a *hybrid* one with major obstacles to achieve a high level of democracy. This does not, however, carry Nigeria's ongoing attempts entirely back to achieve democratization.

REFERENCES

- Afrobarometer (2019a). "Nigerians Support Elections and Multiparty Competition but Mistrust Electoral Commission", *Afrobarometer Dispatch* No. 275 – by Thomas Isbell and Oluwole Ojewale. https://afrobarometer.org/sites/default/files/publications/D%C3%A9p%C3%A4ches/ab_r7_dispatchno275_nigerian_views_on_elections.pdf
- Afrobarometer (2019b). "Africans Want Open Elections – Especially if They Bring Change", *Afrobarometer Policy Paper* No. 58, https://afrobarometer.org/sites/default/files/publications/Policy%20papers/ab_r7_policypaper58_africans_want_elections_especially_if_they_bring_change.pdf
- Ajayi, K. (2007). "Election Administration in Nigeria and the Challenges of the 2007 Elections". *The Social Sciences*, 2(2), 142–151.
- Ajayi, K. (2006). "Security Forces, Electoral Conduct and The 2003 General Elections In Nigeria." *Journal of Social Sciences* 13(1), 57–66.
- APA News (2019). <https://apanews.net/en/pays/nigeria/news/institute-raises-concern-over-election-violence-in-nigeria>
- Araba, A. and J.O. Braimah (2015). "Comparative Study of 2011 and 2015 Presidential Elections in Nigeria". *Global Journal of Human-Social Science Research*, 15(7).
- Bayart, J. F. (1986). "Civil Society in Africa", in Chabal, P. (ed.) *Political Dominion in Africa: Reflections on the Limits of Power*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BBC News, 4 Feb 2019. <https://www.bbc.com/news/world-africa-47089372>
- Bogaards, M. (2009). "How to Classify Hybrid Regimes? Defective Democracy and Electoral Authoritarianism". *Democratization* 16(2), 399–423.
- Bogaards, M. Elischer, (2016). "Competitive Authoritarianism in Africa Revisited", *Z Vgl Polit Wiss* 10, 5-18.
- Bradley, M. T. (2005). "Civil Society and Democratic Progression In Postcolonial Nigeria: The Role of Non-Governmental Organizations". *Journal of Civil Society* 1(1), 61–74.
- Carothers, T. (2007). "A Quarter-Century Of Promoting Democracy", *Journal of Democracy*, 18, 112–126.
- Cleen Foundation (2019). "Post-Election Statement on the 2019 Presidential and National Assembly Elections", 24 February. Available at: <https://cleen.org/2019/02/24/cleen-foundations-post-election-statement-on-the-2019-presidential-and-national-assembly-elections/> (accessed on 24 March, 2020)
- Dahl, R. A. (2008). *On Democracy*. Yale University Press.
- Dahl, R. A. (1989). *Democracy and its Critics*. New Haven, CT and London: Yale University Press.
- Daily Post (2019). "2019 Elections: INEC Discloses Number Of Political Parties to Contest", February 2, <https://dailypost.ng/2019/02/02/2019-election-inec-discloses-number-political-parties-contest/>

- Decalo, S. “The Process, Prospects and Constraints of Democratization in Africa”, *African Studies* 91(362), 7-35.
- Diamond, Larry (1999). *Developing Democracy: Towards Consolidation*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Diamond, Larry (2002). “Thinking about Hybrid Regimes”, *Journal of Democracy*, 13(2).
- Ebirim, S. I. (2014). “Effects of Electoral Malpractices on Nigerian Democratic Consolidation”, *Public Policy and Administration Research* 4(2).
- Egbefo, Dawood (2015). “Leadership and Ethno-Religious Crises: Implications for National Integration in Nigeria”, *African Research Review* 9(4), 92–109.
- EU Election Observer Mission, 15 June 2019, https://eeas.europa.eu/election-observation-missions/eom-nigeria-2019/64167/press-release-eu-election-observation-mission-nigeria-publishes-final-report-2019-general_en
- Fadal, Mohamed (2011). “Opening the Political Space: A Boost For Somaliland’s Democratic Process.” *Reflections and Lessons of Somaliland’s Two Decades of Sustained Peace, Statebuilding and Democratization*, 44–52.
- Fasakin, A. (2015). “State and Democratization in Nigeria”. *Democracy and Security* 11(3), 298–317.
- Figueroa, M. and A. Sives (2002). “Homogenous Voting, Electoral Manipulation and the ‘Garrison’ Process in Post-Independence Jamaica”, *Commonwealth and Comparative Politics* 40(1), 81–108.
- Freedom House Report (2019). <https://freedomhouse.org/country/nigeria/freedom-world/2019>
- Freedom House Report (2020). <https://freedomhouse.org/country/nigeria/freedom-world/2020>
- Guardian(2019). <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/mar/01/democracy-failed-nigeria-turnout-presidential-election>
- Huntington, S (Spring, 1991). “Democracy’s Third Wave”, *Journal of Democracy*, Vol: 2, No. 2.
- Ibeanu, Okechukwu. (2000). “Ethnicity and Transition to Democracy in Nigeria: Explaining the Passing of Authoritarian Rule in a Multi-ethnic Society”, *African Journal of Political Science / Revue Africaine de Science Politique* (Special Issue: Nigerian Politics in Transition) 5(2), 45–65. Published by: African Association of Political Science Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/23495080>
- Ibeanu, Okechukwu, and Samuel G. Egwu (2007). *Popular Perceptions of Democracy and Political Governance in Nigeria*. Centre for Democracy and Development.
- Ibrahim, J. (2011). *A Study of the Independent National Electoral Commission of Nigeria*, Codesria: Dakar.

- ICG (2015). "Nigeria's Elections: A Perilous Postponement", *International Crisis Group Report*, 12 February 2015. <http://blog.crisisgroup.org/africa/2015/02/12/nigerias-elections-a-perilous-postponement/>.
- ICG (2019). (International Crisis Group), Report No: 275, 21 May 2019. <https://www.crisisgroup.org/africa/west-africa/nigeria/275-returning-land-jihad-fate-women-associated-boko-haram>
- Ijim-Agbor, U. (2007). "The Independent National Electoral Commission as an (IM) Partial Umpire in the Conduct of the 2007 Elections". *Journal of African Elections* 6(2), 79–94.
- Ikelegbe, Augustine (2001a). "The Perverse Manifestation of Civil Society: Evidence From Nigeria", *Journal of Modern African Studies* 39(1), 1–24.
- Ikelegbe, A. (2005). "Engendering Civil Society: Oil, Women Groups and Resource Conflicts in the Niger Delta Region of Nigeria". *The Journal of Modern African Studies* 43(2), 241–270.
- Kendhammer, B. (2010). "Talking Ethnic but Hearing Multi-Ethnic: The Peoples' Democratic Party (PDP) in Nigeria And Durable Multi-Ethnic Parties in The Midst of Violence". *Commonwealth & Comparative Politics* 48(1), 48–71.
- Levitsky, Steven and Lucan A. Way (2002). "Elections Without Democracy: The Rise of Competitive Authoritarianism." *Journal of Democracy* 13(2), 51–65.
- Levitsky, Steven, and Lucan A. Way (2010). *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes after the Cold War*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lewis, P. and D. Kew (2015). "Nigeria's Hopeful Election", *Journal of Democracy* 26(3), 94–109.
- Lewis, Peter and Bratton, Michael (2000). *Afrobarometer Paper No: 3: Attitudes to Democracy and Markets in Nigeria*. https://afrobarometer.org/sites/default/files/publications/Working%20paper/AfropaperNo3_0.pdf
- Linz, Juan J. and Alfred Stepan (1996). "Towards Consolidated Democracies", *Journal of Democracy* 7(2).
- Nigerian Civil Society Situation Room - NCSSR (2019). Report of Nigeria's 2019 General Elections, retrieved from http://www.placng.org/situation_room/sr/wp-content/uploads/2019/07/Report-on-Nigerias-2019-General-Elections.pdf (accessed on 22 March, 2020).
- Norris, P., Frank, fR. and Coma, F. M. (2013). "Assessing the Quality of Elections", *Journal of Democracy* 24(4), 124-135.
- Obah-Akpowoghaha and Nelson Goldpin (2013). "Party Politics and the Challenges of Democratic Consolidation in Nigeria", *Party Politics* 3, no. 16: <https://www.iiste.org/Journals/index.php/RHSS/article/view/8372>
- Obi, C. (2011). "Taking Back our Democracy? The Trials and Travails of Nigerian Elections Since 1999", *Democratization* 18(2), 366–387.
- Odeh, A. M. (2012). "Civil Society and Democratic Consolidation in Nigeria". *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies* 3(1), 61–67.

- Olayode, K. O. (2018). “Chapter Nine: Civil Society, Democracy and Development”, *Contemporary Issues in Africa’s Development: Whither the African Renaissance?*
- Omotola, J. S. (2009). “‘Garrison’ Democracy in Nigeria: The 2007 General Elections and the Prospects of Democratic Consolidation”, *Commonwealth & Comparative Politics*, 47(2), 195–221.
- Omotola, J. S. (2009). “Electoral Administration and Democratic Consolidation in Africa: Ghana and Nigeria in Comparative Perspective”, Global South Workshop 2009, Graduate Institute of International and Development Studies (Institut De Hautes Études Internationales Et Du Développement) in Geneva, 19 to 23 October.
- Omotola, J. S. (2010a). “Explaining Electoral Violence in Africa’s ‘New’ Democracies”, *African Journal on Conflict Resolution* 10(3).
- Omotola, J. S. (2010b). “Elections and Democratic Transition in Nigeria under the Fourth Republic”, *African Affairs* 109.
- Omotola, J. S. and F. A. Aremu (2007). “Violence as Threats to Democracy in Nigeria under the Fourth Republic, 1999–2005”, *African and Asian Studies* 6(1/2), 53–79.
- Orji, N. (2015). “The 2015 Nigerian General Elections”, *Africa Spectrum* 50(2), 73–85.
- Orji, Nkwachukwu (2014). "Nigeria's 2015 Election in Perspective." *Africa Spectrum* 49(3), 121–133.
- Osaghae, E. (1997). “The Role of Civil Society in Consolidating Democracy: An African Comparative Perspective”, *African Insight* 27(1).
- Persouse de Montclos, M. (2018). “Oil Rent and Corruption: The Case of Nigeria”. https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/perouse-demontclos_oil_rent_corruption_nigeria_2019.pdf
- Reuters (2019). <https://www.reuters.com/article/us-nigeria-election-factbox/factbox-nigerias-2019-presidential-election-in-numbers-idUSKCN1Q21CX>
- Sakariyau, R. And A. Aliu (2014). A Comparative Analysis of the 2007 and 2011 General Elections in Nigeria *Political Science Review* 6(1), 149–165.
- Sani, I. (2013). Political Parties and Governance in Nigeria: Explaining the Misfortune of the Fourth Republic. *Mambayya House Journal of Democratic Studies*, 5(2), 23–46.
- Sanni, K. (2019). “Local Observers Speak on Nigeria’s Presidential Election”, <https://www.premiumtimesng.com/news/more-news/317007-local-observers-speak-on-nigerias-presidential-election.html>
- Schedler, Andreas (2002) “Elections without Democracy: The Menu of Manipulation.” *Journal of Democracy* 13(2), 36–50.
- Schedler, Andreas (2009) “Electoral authoritarianism”, *The SAGE Handbook Of Comparative Politics*, eds. Todd Landman and Neil Robinson. London: Sage Publications, 381–393.
- Schumpeter, Joseph (1956). *Capitalism, Socialism and Democracy*. New York: Harper and Row.

LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi XIV-II Aralık 2023 Hakem Listesi
EUL Journal of Social Sciences XIV-II December 2023 Referee List
(Alfabetik sırayla / In alphabetic order)

Dr. Zehra Azizbeyli, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs
Yrd. Doç. Dr. Pelin Bayram, Lefke Avrupa Üniversitesi, Lefke, Kuzey Kıbrıs
Yrd. Doç. Dr. Murad A. Bein, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs
Doç. Dr. Gözde İnal Cavlan, Dünya Barış Üniversitesi, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs
Doç. Dr. Mustafa Çıraklı, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs
Doç. Dr. Ayhan Dolunay, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs
Yrd. Doç. Dr. Fadıl Ersözer, Lefke Avrupa Üniversitesi, Lefke, Kuzey Kıbrıs
Prof. Dr. Ebru Oğurlu, Lefke Avrupa Üniversitesi, Lefke, Kuzey Kıbrıs
Doç. Dr. Erdem Öncü, Trakya Üniversitesi, Edirne, Türkiye
Prof. Dr. Mustafa Sağsan, Lefke Avrupa Üniversitesi, Lefke, Kuzey Kıbrıs
Prof. Dr. Mehmet Yeşiltaş, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs

NOTES FOR CONTRIBUTORS

1. European University of Lefke (EUL) Journal of Social Sciences is a double-blind peer-reviewed journal published twice a year, in June and December. The scope of the journal includes all disciplines and branches of social sciences.
2. EUL Journal of Social Sciences accepts contributions in English and Turkish. Manuscripts submitted for publication should be written in these languages.
3. Copyrights of the articles appearing in the EUL Journal of Social Sciences belong to EUL. Authors may use their articles elsewhere following publication, provided that a written permission is obtained from EUL.
4. Articles submitted to EUL Journal of Social Sciences should be original contributions and should not be published elsewhere or should not be under review for any other publication at the same time. In case another version of the article is being reviewed by another editorial board, has been published elsewhere, or will be published elsewhere, author(s) should clearly indicate this situation when submitting their work.
5. Manuscripts presented to EUL Journal of Social Sciences will first be examined by the journal's editorial board, before being forwarded to the referees. The name of the author(s), reader(s) and referee(s) will be kept anonymous during and after the review process. Review reports will be considered as confidential.
6. Manuscripts to be submitted should be complete, including endnotes, bibliography, author biographies and appendixes. Texts can be sent to the editorial board by e-mail as an e-mail attachment over Internet or by mail, as saved on a CD-ROM (please see addresses below). The files must be saved in MS Office Word format. Materials sent by post will not be returned.

E-mail: jss@eul.edu.tr

Adress: European University of Lefke
Journal of Social Sciences
Faculty of Economics and Administrative
Lefke, Gemikonağı, KKTC
Mersin 10 TURKEY

7. For both English and Turkish written articles, authors are invited to ensure that their work is compliant with EUL Journal of Social Sciences style. The editorial board of the journal also suggests that non-native English speakers ensure that their article has been read and corrected by a competent, preferably native, English speaker. The Editors of the EUL Journal of Social Sciences will not perform any re-writing or correction before publication.
8. Potential contributors are encouraged to visit EUL Journal of Social Sciences' web page (<http://en.lau.edu.tr/euljss/>; <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/euljss/user>) to examine visual examples of the journal's publishing style, also described below.

EUL JOURNAL of SOCIAL SCIENCES STYLE

1. Articles submitted to EUL Journal of Social Sciences should consist of the following main sections: Main title in English and in Turkish, author name(s), abstract in English, keywords in English, abstract in Turkish, keywords in Turkish, main text, references, author biographies in English and in Turkish, appendixes.
2. Page margins should be as follows: 3 cm from top, bottom and right and left. Gutter: 0,5 cm from left
3. All texts should be in Times New Roman font.
4. Article title in English and in Turkish should be in 14 point, bold, center-aligned, without indentation.
5. Name, title and affiliation of the author should be in 10 points, bold, italic letters. If the article has been written by a single author, the alignment should be centered (middle of the page). In case there are multiple authors, their names, titles and affiliations should be placed alphabetically by their family names, from left to right and top to bottom (first author at left, second at right, third under the first, fourth under the second, etc.) in two columns. The alignment is centered for each column.
6. After the author names, the body text should be formatted as a single column. The alignment is justified. The body text should be in 12 points, single-spaced lines. Indentation should be 0,63 cm from the left. Space between paragraphs should be 0 nk before and 6 nk after. The space between each line is 10 nk.
7. Articles will be preceded by an abstract, written both in English (first) and Turkish. Abstracts should be in bold and italic characters. Five keywords in English and in Turkish should be given respectively after each abstract. Alignment for abstracts section is justified, without indentation.
8. Subtitles should be organized as follows: Main subtitles should be in bold majuscules and will be numbered as “1., 2., 3., etc.” Main subtitles' alignment should be left.
9. First level subtitles should be in bold small letters, indicated with numbers (1.1, 1.2, 1.3, etc.); second level subtitles should be small letters in italics (1.1.1., 1.2.1., 1.3.1., etc.). All subtitles should be 12 points, with left alignment. Indentation is 0,63 from left for main subtitle, first, second and third level subtitles.
10. For relatively long citations, interviews, speeches, verbal statements, the text should be in 10 points, italic letters, separated with commas. Alignment is justified. Indentation is 0,63 cm from left.
11. When an abbreviation is used for the first time, it should be given in parenthesis following the word or word group which it replaces.
12. References should not be given as endnotes or footnotes (please see the end of this section for bibliography style)
13. Mathematical equations should be in 12 points, italic characters, center-aligned. Authors are suggested to use an equation editor.
14. Images, tables, schematics and graphics can be placed in the text, as well as in appendixes after the bibliography section. A space of two lines should be left blank before and after these visual elements, in order to separate them from the text. A legend (title) should be given under each element, including type (schematic, map, table, figure, etc.); respective number and resource or reference if needed (Table 1: ....., Figure 1:). The legend should be in 10 points, bold letters. It should be left-aligned.
15. The bibliography section should come after the body text, with the same style except its alignment should be justified without indentation.
16. Author biographies should be in English (first) and in Turkish, written in 12 points, italic letters, with justified alignment. Biographies should not exceed 100 words and indicate the current academic position and research interests of the authors.

EUL JOURNAL of SOCIAL SCIENCES BIBLIOGRAPHY STYLE

1. The contributors should use “author-date-page” system for citing other authors in their article as follows: Name of the author(s), year: page numbers, in parenthesis. Example: (Gilbert, 1997: 38).
2. All resources used for citations in the article should be given in detail in the Bibliography section, organized alphabetically with respect to the first letter of the names of the authors.

a. Books with one author

In the text: (Mucuk, 2007: 75)

In the bibliography: Mucuk, İsmail (2007), *Pazarlama İlkeleri*, Türkmen Kitabevi, İstanbul.

b. Articles with one author

In the text: (Romer, 1998: 35)

In the bibliography: Romer, P. M. (1998), “Endogenous Technologies Change”, *Journal of Political Economy*, 98(1): 71-102.

c. Books with two authors

In the text: (Ergun and Polatoğlu, 1992: 175)

In the bibliography: Ergun, T. and Polatoğlu, A. (1992), *Kamu Yönetimine Giriş*, TODAİE, Ankara.

d. Articles with two authors

In the text: (Turkoz and Akyol, 2008: 150)

In the bibliography: Türköz, İ. and Akyol, A. (2008), “Internal Marketing and Hotel Performance”, *Anatoli: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 19(1): 149-154.

e. Book with more than two authors

In the text: (Von König *et al.*, 1981: 199)

In the bibliography: Von König, K., Oertzen, H.J. and Wagener, F. (1981), *Öffentliche Verwaltung in der Bundesrepublik Deutschland*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden.

f. Article with more than two authors

In the text: (Erdoğan *et al.*, 2007: 130)

In the bibliography: Erdoğan, N., Akyol, A., Ataman, B.M. And Dökmeci, V., “Comparaison of Urban Housing Satisfaction in Modern and Historical Neighborhoods in Edirne, Turkey”, *Social Indicators Research (SIR)*, 81(1): 127-148.

g. Book with editor(s)

In the text: (Kavanagh and Seldon, 1994: 121-188)

In the bibliography: Kavanagh, D. and Seldon, A. (ed.) (1994), *The Major Effect*, Macmillan Publishing, London

h. Sections from books with editor(s)

In the text: (Riddell, 1994: 53)

In the bibliography: Riddell, P. (1994), “Major and Parliament”, Kavanagh, D. and Seldon, A. (eds.), *The Major Effect*, Macmillan Publishing, London, 46-63.

i. Publications with no author or editor stated

In the text: (DPT, 1989: 145)

In the bibliography: DPT (1989), *Altuncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990-1994*, Ankara

j. Conference and other colloquium proceedings

In the text: (Asimov, 1989: 14)

In the bibliography: Asimov, I. (1989), “Science-Fiction as a Social Stimulus”, *Proceedings of*

the XI. International Science-Fiction Convention, Boston (1988), ASFWA, New York, 12-22.

k. Articles and other texts in non-scientific periodical publishings

In the text: (Altaylı, 2000)

In the bibliography: Altaylı, F., “Deprem ve Toplum”, *Hürriyet*, 21 August 1999, 19.

l. Articles and other texts in non-scientific periodical publishings with no author

In the text: (Sabah, 2001)

In the bibliography: “Afet Kanunu Değiştirilecek”, *Sabah*, 21 September 2001, 6

m. Internet resources

In the text: (www.hotel-online.com)

In the bibliography: <http://www.hotel-online.com/Neo/News/PressReleases1999-3rd/July99-PATATSA.html>, Retrieved: 09.05.2000

YAZARLAR İÇİN BİLGİLER

1. Lefke Avrupa Üniversitesi (LAÜ) Sosyal Bilimler Dergisi haziran ve aralık aylarında olmak üzere yılda iki defa yayınlanan iki hakemli bir dergidir. Derginin yelpazesi toplum bilimlerinin tüm disiplinlerini ve dallarını kapsamaktadır.
2. LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi yalnızca Türkçe ve İngilizce makaleleri kabul etmektedir. İncelenmek üzere sunulan çalışmalar bu iki dilden birinde yazılmış olmak zorundadır.
3. LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayınlanan çalışmaların telif hakları LAÜ'ye aittir. Yazarlar LAÜ'den yazılı izin almak koşuluyla çalışmalarını başka yerlerde kullanabilirler.
4. LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi'ne gönderilen makaleler, daha önce başka bir yerde yayınlanmamış veya halen yayınlanmak üzere başka bir yayın organında incelenmekte olmayan, özgün çalışmalar olmalıdır. Aynı makale değiştirilmiş bir hali dahi olsa, başka bir editörler kuruluna gönderilmiş, başka bir yayın organında yayınlanmış ya da yayınlanmak üzere kabul edilmiş ise yazar bu durumu açıklıkla belirtmelidir.
5. LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi'ne iletilen makaleler derginin editörler kurulu tarafından gözden geçirildikten sonra hakemlere gönderilir. Yazarların, editör ve hakemlerin adları bu incelenme süreci sırasında ve sonrasında saklı tutulur.
6. İncelenmek üzere gönderilecek metinler özetler, dipnot ve sonnotlar, kaynakça, yazar özgeçmişleri ve varsa eklerle eksiksiz olmalıdır. Makaleler editörler kuruluna İnternet üzerinden e-posta eki olarak ya da posta ile CD-Rom üzerine kaydedilmiş olarak aşağıdaki adreslere gönderilebilir. Her iki durumda da dosya MS Office Word biçiminde kaydedilmiş olmalıdır. Posta ile gönderilen materyaller iade edilmez.

E-posta: jss@eul.edu.tr

Adres: Lefke Avrupa Üniversitesi

Sosyal Bilimler Dergisi

İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

Gemikonağı, Lefke, KKTC

Mersin 10 Türkiye

7. Hem İngilizce hem de Türkçe yazılmış makaleler için, yazarlar metin biçiminin LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi biçimiyle uyumlu olmasını sağlamalıdır. Anadili İngilizce olmayan, fakat İngilizce bir metin sunacak yazarlara çalışmalarını İngiliz dili konusunda yetkin, tercihen anadili İngilizce olan bir kişiye gözden geçirttirmeleri tavsiye edilir. LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi editörleri metinleri dil ya da biçim bakımından düzeltmeyeceklerdir.
8. LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi'ne çalışmalarını göndermek isteyen yazarların derginin web sayfasını ziyaret ederek (<http://en.lau.edu.tr/euljss/>; <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/euljss/user>) yazım kuralları ve biçim örneklerini incelemeleri tavsiye edilir. Bu kurallar ve biçim, aşağıda da ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

YAZIM KURALLARI

1. LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi'ne gönderilecek olan makaleler şu şekilde düzenlenmelidir: Sırasıyla ana başlık makalenin orijinal dilinde sonra diğer dilde, yazar adı, makale dilinde öz altına anahtar kelimeler veya makale İngilizce ise önce abstract ve keywords, ana metin, kaynakça, İngilizce ve Türkçe olarak yazar özgeçmiş ve varsa ekler.
2. Sayfa kenar boşlukları şu ölçülerdedir: Soldan, sağdan, üst ve alttan 3 cm. Cilt payı 0,5 cm.
3. Metnin tamamı Times New Roman harf tipinde olmalıdır.
4. Makale başlığı önce orijinal dilinde sonra diğer dilde büyük harflerle, 14 punto, kalın olarak yazılacaktır. Hizalama sayfa ortasıdır, girinti yoktur.
5. Yazar adı, unvanı, görev yeri, e-posta adresi 10 punto, kalın ve devrik harflerle yazılmalıdır. Hizalama sayfa ortasıdır (tek sütun). Birden fazla yazar olması durumunda, yazar adları ve bilgileri soyadlarına göre alfabetik olarak, önce sol sütuna sonra sağ sütuna (örnek: birinci yazar sola, ikincisi sağa, üçüncüsü sola birinci yazarın altına, dördüncüsü sağa ikinci yazarın altına vb.), ortalanmış olarak yazılmalıdır.
6. Ana metin tek sütun olarak düzenlenmelidir, hizalama iki yana yaslı biçimde olmalıdır. Gövde metni 12 punto olarak yazılmalıdır. Satır aralıkları "tek" olarak seçilmelidir. Paragraf başları girintisi 0,63 cm'dir. Satır öncesi boşluk 0 nk, satır sonrası boşluk 6 nk, iki satır arası boşluk 10'dur.
7. Makalenin özeti önce makale orijinal dilinde sonra diğer dilde 12 punto, kalın ve devrik harflerle yazılacaktır. Hizalama iki yana yaslı olacaktır. İngilizce özetten (abstract) sonra İngilizce keywords, Türkçe özetten (öz) sonra Türkçe anahtar kelimeler verilecektir (5 adet). Makale öz ve anahtar kelimeler bölümünde paragraf başı girintisi yapılmamalıdır.
8. Makale içindeki ana başlıklar, 1.,2.,3., şeklinde numaralandırılacaktır. Bu başlıklar büyük harflerle, 12 punto, kalın harflerle yazılır. Hizalama soldaki girinti sonrasında başlayıp sola yaslı olmalıdır.
9. Altbaşlıklar şu biçimde düzenlenecektir: Birinci düzey altbaşlıklar rakam ile (1.1, 1.2, 1.3, ...), ikinci düzey alt başlıklar (1.1.1, 1.2.1, 1.3.1, ...). Birinci ve ikinci düzey alt başlıklar 12 punto ile yazılır. Hizalama sola yaslı olarak düzenlenecektir. Birinci ve ikinci düzey alt başlıklarda solda girinti vardır.
10. Yazılı metinlerden ya da karşılıklı görüşme kayıtları, demeç ve söylevlerden doğrudan doğruya yapılan alıntılarda:
10 punto, devrik harfler kullanılır. Alıntılar tırnak işareti için alınır.
Hizalama iki yana yaslı yapılır.
Sol taraf girintisi 0,63 cm'dir.
Satır aralığı "tektir". Satır öncesi boşluk 0 nk, satır sonrası boşluk 0 nk'dır.
11. Kısaltmalar, metin içindeki ilk kullanımlarında ifade ettikleri kavramın açık halinden sonra parantez içinde gösterilir. Daha sonra tek başlarına kullanılabilir.
12. Referanslar dipnot ya da son not olarak verilmez (Referans gösterim biçiminin açıklamaları için kılavuzun sonuna bakılmalıdır).
13. Denklemler 12 punto, devrik karakterler kullanılarak yazılır. Hizalama sütun ortası olmalıdır. Gerekli görüldüğü takdirde bir denklem editörü kullanılmalıdır.
14. Resim, çizelge, grafik ve şemalar metin içinde verilebileceği gibi, referanslar bölümünden sonra da verilebilir. Bu tip öğelerden önce ve sonra iki satır boşluk bırakılır. Altlarına tipleri ve metin içindeki sıralarını belirten numaraları yazılır ("Şekil 1:", "Tablo 1.:" vb) ve kaynak belirtilir. Bu açıklamalar 10 punto, kalın harflerle yapılır. Hizalama, sola yaslıdır.
15. Kaynakça metinden hemen sonra başlamalıdır. Kaynakça metninin özellikleri gövde metni ile aynıdır. Satır başı girintisi yoktur. Kaynaklar alfabetik olarak düzenlenir.
16. Yazarın özgeçmiş önce İngilizce, sonra Türkçe olarak kaynakçadan sonra verilecektir. Özgeçmişler 100 kelimeyi aşmamalı, yazarın güncel akademik konumunu ve çalışma alanlarını belirtmelidir. Metin 12 punto, devrik harflerle yazılacak, hizalama iki yana yaslı yapılacaktır.

KAYNAKÇA KURALLARI

1. Metin içinde yapılacak yollamalar ayraç içinde (Yazar, kaynağın yayımlandığı yıl: sayfa numarası sırasıyla) gösterilecektir. Makalede kullanılan bütün kaynaklar, makalenin sonunda ‘‘Kaynakça’’ bölümünde, yazarın soyadına göre alfabetik biçimde bibliyografya kurallarına uygun olarak verilir.

Aşağıda farklı nitelikteki kaynakların metin içindeki yollamalarda ve kaynakçadaki yazılış biçimleri örneklerle gösterilmiştir:

a. Tek yazarlı kitaplar

Metin içindeki yollamada: ... (Mucuk, 2007: 75)

Kaynakçada: Mucuk, İ. (2007), *Pazarlama İlkeleri*, Türkmen Kitabevi, İstanbul

b. Tek yazarlı makaleler

Metin içindeki yollamada: ... (Romer, 1998: 75)

Kaynakçada: Romer, Peter M. (1998), ‘‘Endogenous Technological Change,’’ *Journal of Political Economy*, 98(1): 71-102.

c. . İki yazarlı kitaplar

Metin içindeki yollamada: (Ergun ve Polatoğlu, 1992: 175)

Kaynakça Kitap: Ergun, Turgay ve Polatoğlu, Aykut (1992), *Kamu Yönetimine Giriş*, TODAİE, 4. Yayım, Ankara.

d. . İki yazarlı makaleler

Metin içindeki yollamada: ... (Turkoz ve Akyol, 2008: 150)

Kaynakçada Makale: Turkoz, I. ve Akyol, A. ‘‘Internal Marketing and Hotel Performance’’, *Anatoli: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 19(1): 149-154.

e. . İkiyden çok yazarlı kitaplar

Metin içindeki yollamada: ... (König vd. , 1981: 199)

Kaynakçada Kitap: König, Klaus/von; Oertzen, Hans Joachim; and Wagener, Frido (1981), *Öffentliche Verwaltung in der Bundesrepublik Deutschland*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden.

f. . İkiyden çok yazarlı makaleler

Metin içindeki yollamada: ... (Erdogan vd., 2007: 130)

Kaynakçada Makale: Erdogan, N. Akyol, A., Ataman B. M., and Dokmeci, V., ‘‘Comparison of Urban Housing Satisfaction in Modern and Historical Neighborhoods in Edirne, Turkey’’, *Social Indicators Research (SIR)*, 81(1): 127-148.

g. . Derleme yayınlar

Metin içindeki yollamada: (Kavanagh ve Seldon, 1994)

Kaynakçada: Kavanagh, Dennis and Seldon, Anthony (ed.) (1994), *The Major Effect*, Macmillan Publishing, London

h. . Derleme yayınlar içinde yer alan makaleler

Metin içindeki yollamada: ... (Riddell vd., 1994: 53)

Kaynakçada: Riddell, Peter (1994), ‘‘Major and Parliament,’’ Kavanagh, Dennis and Seldon, Anthony (eds.), *The Major Effect*, Macmillan Publishing, London, 46-63

ı. Yazarsız yayınlar ya da diğer kaynaklar

Metin içindeki yollamada: ... (DPT, 1989: 145)

Kaynakçada: DPT (1989), *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990-1994*, Ankara

i . Konferans ve diğ er toplantı bildirileri (basılmış)

Metin içindeki yollamada: (Asimov, 1989: 14)

Kaynakçada: ASIMOV, Isaac (1989), “Science-Fiction as a Social Stimulus”, *Proceedings of XI. International Science-Fiction Conference*, Boston (1987), ASFWA, New York, 12-22.

j . Gazete, Dergi vb. bilimsel olmayan süreli yayınlarda yazarı belirtilmiş haber ve yazılar

Metin içindeki yollamada: (Altaylı, 21 Ağustos 2000)

Kaynakçada: ALTAYLI, Fatih, “Deprem ve Toplum”, *Hürriyet*, 21 Ağustos 2000, 19.

k) Gazete, Dergi vb. bilimsel olmayan süreli yayınlarda yazarı belirtilmemiş haber ve yazılar

Metin içindeki yollamada: (Sabah, 2001)

Kaynakçada: “Afet Kanunu Değ iştirilecek”, Sabah, 21 Eylül 2001, 6.

l. İ nternet kaynakları

Metin içindeki yollamada: (www.hotel-online.com)

Kaynakçada: <http://www.hotel-online.com/Neo/News/PressReleases1999-3rd/July99-PATATSA.html>, Eriş im Tarihi: 09.05.2000

